

Masteroppgave

Fjernsynstransmisjoner:
Er klassisk musikk god tv?

av

Kari Marthe Braaten

Kandidatnummer: 16

Master i fjernsynsproduksjon, flerkamera
Avdeling for TV-utdanning og filmvitenskap (TVF)
Høgskolen i Lillehammer

Høgskolen
i Lillehammer

Lillehammer University College • hil.no

Innholdsfortegnelse

Emne	Side
Forord	5
Rapport	
Innledning	7
Produksjonens premiss	8
Forarbeid	
Hva er en a-foto?	9
A-fotoens forberedelser til Menuhin	9
Idé	10
Musikken	12
Veiledere	12
Kameraplan	13
Teknisk	
OB-Buss	14
Kamerateknisk	15
Kamerautstyr	15
Kameralinser	17
Kameraenes fremtreden og bemanning	19
Produksjonsdagen 24.april	
Rigg	21
Prøver	21
Gjennomgang	22
Produksjon	23
Etterarbeid	24
Økonomi	25
Fjernsynsprogrammet Menuhin Seniorfinalen 2010	25
Kommentarer	26

Refleksjon

Transmisjoner på TV	27
Kilder	29
Metoder	30
Kildekritikk	32
Transmisjoner	33
Beethoven symfoni nr 6	33
Nyttårskonserteren 2011	35
Oslo Filharmoniske Orkester: Sibelius Symfoni no.1	36
Fotografens premisser i fjernsynsproduksjon	38
Hva er en god transmisjon?	
Bildeprodusentene	41
Fjernsynsseerne	45
Oppsummering	50
Konklusjon	51

Litteraturliste	53
------------------------	----

Vedlegg

1 Produksjonsplan Menuhin seniorfinale	55
2 Kamerakort	64
3 Utstyrsøkonomi	67
4 Brev til bildeprodusentene	69
5 Intervju Kristian Løkken	70
6 Intervju Anja Stabell	74
7 Intervju Morten Thomte	78
8 Intervju Stein-Roger Bull	81
9 Intervju Torstein Vegheim	85
10 Intervju Kim Strømstad	87
11 Intervju Erik Conders	90
12 Brev til Arild Erikstad	92
13 Intervju Arild Erikstad	93
14 Spørreundersøkelsen	96
15 Emnebeskrivelse Master i fjernsynsproduksjon	118

16 Facebook-event	121
17 DVD Menuhin seniorfinale	122

Forord

Denne masteroppgaven har vært en lang tankeprosess. Egentlig skulle oppgaven dreie seg om den tekniske utviklingen til fjernsynsproduksjonene av Eurovision Song Contest. Høsten 2010 følte jeg derimot at det ble en for stor problemstilling å gripe fatt i – og valgte derfor å ta utgangspunkt i eksamensproduksjonen min: Menuhin Seniorfinale 2010.

Jeg har en fascinasjon for klassisk musikk og det visuelle rundt instrumenter. Da jeg var fem år startet jeg med fiolinundervisning på Lier Musikkskole, og hadde undervisning helt frem til jeg var 18 år. Jeg var ingen god fiolinist, og hadde heller ikke selvtilliten. Da jeg traff min tidligere fiolinlærer Bjørg for to år siden kunne jeg fortelle henne at interessen fortsatt var tilstede, men at jeg nå avbildet fioliner som spilte istedenfor å spille på dem selv. For meg har det å filme klassiske konserter gitt meg mye tilbake etter mange år med øving og sure toner.

Jeg angrep oppgaven uten noen form for problemstilling – det jeg presenterte på første veiledning med Aase Knudsen og Jan-Anders Diesen var at jeg ønsket å skrive om fjernsynsproduksjon av klassisk musikk. De anbefalte meg å intervju flere bildeprodusenter innenfor denne musikkgenren og diskutere deres syn på hvordan klassisk musikk produseres. Etter hvert som jeg forsket ønsket jeg å vite hva fjernsynsseerne mente om klassisk musikk. Tilslutt har dette formet seg til en oppgave som i en større sammenheng handler om hvem vi i fjernsynsbransjen lager tv-programmer for.

Jeg ønsker å takke Diesen og Knudsen for god veiledning, Åshild Noraberg for gode språk råd og Vegard Aandahls stadige oppmuntringer når skrivningen har gått trått. Intervjuobjektene Kristian Løkken, Anja Stabell, Kim Strømstad, Torstein Vegheim, Erik Conders, Morten Thomte, Stein-Roger Bull og Arild Erikstad får en stor takk for at de stilte opp til intervju. Astrid Evang hjalp til med å få eksamensproduksjonen digitalisert slik at jeg kunne lage DVDen som følger masteroppgaven. Jeg må også takke mine foreldre som har gitt meg god støtte i utdanningsvalget og som alltid er interessert i yrket mitt. Tusen takk.

Tilslutt må jeg takke Høgskolen i Lillehammer for noen flotte år som student ved TVF-avdelingen fra 2004 - 2011. Jeg sitter igjen med en bredde jeg ikke kunne ha fått uten det faglige mangfoldet avdelingen har. Film- og fjernsynsvitenskap, enkamera- og

flerkameraproduksjon: dette har gjort meg til en god og bevisst fotograf som har evne til å evaluere den jobben jeg gjennomfører.

Jeg håper leserne synes oppgaven er underholdende og at man sitter igjen med ny kunnskap etter endt lesing.

God fornøyelse!

Kari Marthe Braaten

RAPPORT

Innledning

Med denne rapporten vil jeg redegjøre for arbeidet som ansvarlig fotograf (heretter kalt a-foto) på flerkameraproduksjoner innenfor klassisk musikk. Som grunnlag for rapporten har jeg valgt å fokusere på en av mine eksamensproduksjoner i flerkameraproduksjon ved Høgskolen i Lillehammer: *Menuhin Seniorfinalen 2010*¹.

Menuhin-konkurransen ble stiftet av fiolinisten Yehudi Menuhin i 1983. Konkurransen avholdes annethvert år, men 2010 var imidlertid første gang konkurransen ble arrangert utenfor Storbritannia og Frankrike, nærmere bestemt i Den Norske Opera. Seniorfinalistene opptrådte som solister med støtte fra Kringkastingsorkesteret og dirigent Markus Lehtinen.

Produksjonen kan kategoriseres som en transmisjon av en konsert fra et konserthus. På Den Norske Opera sine nettsider har de beskrevet viktigheten av fjernsynstransmisjoner slik: *Vi vil satse på å gjøre opera og ballett tilgjengelig for brede publikumsgrupper, også for de grupper som ikke gis eller har anledning til å oppsøke våre forestillinger.*²

En transmisjon er en overføring hvor fjernsynsteamet har som mål å avbilde det som skjer på en scene/arena. Når vi snakker om fjernsynstransmisjon betyr dette programmets format og ikke signalgang. Fjernsynstransmisjoner oppstod samtidig som fjernsynet inntok verden. Store sportsbegivenheter kunne overføres til fjernsynet i stuen, dette spredte seg senere til andre *eventer* som klassisk musikk, opera, teater, begravelser, bryllup osv. Hver dag overføres travløp fra travbaner og hjem til de tusen hjem eller til lokale spillekiosker rundt om i landet. Travløpene er produsert etter spillernes ønske, og fremviser ikke nødvendigvis det som bor i fotografen. Formålet er å oversiktlig vise hvilken hest som kommer først til mål. Produksjonen avbilder en begivenhet som ikke er *laget for* fjernsynsmediet, men for begivenheten der den finner sted.

¹ Vedlegg 17 DVD

² <http://www.operaen.no/Default.aspx?ID=26886> 20.januar 2011

Graden av mangfoldighet i forbindelse med produksjonen av slike transmisjoner avhenger av når det blir avklart at det skal være en transmisjon. Jo tidligere fjernsynsteamet blir tatt med i planleggingen, desto lettere er det å få de optimale kameraplasseringene.

Hensikten med denne rapporten blir dermed å gi et bilde av forberedelsene og selve produksjonen knyttet opp mot *Menuhin Seniorfinalen 2010*. Jeg kommer til å inkludere en gjennomgang av momenter som en a-foto må ta stilling til i form av teknisk kamerautstyr og hvordan produksjonsformen med kamerakort fungerer. Dette har jeg valgt å ta med fordi min rolle som a-foto ble amputert, grunnet lånt og ferdigrigget utstyr fra NRK³ som skulle ha produksjon i Operaen samme helg.

Jeg har valgt å skrive i generell form slik at også medstudenter og ikke kun erfarne profesjonelle aktører kan lese oppgaven, og forhåpentligvis få et utbytte av det.

Produksjonens premiss

Et *event* er et annet ord for *begivenhet*: noe som finner sted, en hendelse. Når et event skal overføres er det avgjørende at produksjonsledelsen i fjernsynsteamet har en god og fortløpende dialog med de som leder eventet. Et *event* er et annet ord for *begivenhet*: noe som finner sted, en hendelse. Transmisjonen av eventet er en usminket overføring til fjernsynsseerne, det de ser er det som finner sted i regi av eventet, ikke i regi av programplanleggere i fjernsynskanalen. *Menuhin Seniorfinalen 2010* skulle for eksempel overføres til de musikkinteresserte som ikke hadde mulighet til å være tilstede i Operaen.

Finalistene i *Menuhin Seniorfinale 2010* har deltatt i en musikk-konkurranse og i løpet av de innledende rundene fremført ulike verker av kjente komponister. I finalen skal fire finalistene opptre som solister for Kringkastingsorkesteret. De fire finalistene har valgt hvert sitt musikkstykke. I dette tilfelle endte det med følgende: to deltakere med Sibelius Konsert i D-moll op.47 og to deltakere med Prokofiev Violin Concerto nr 2. i G-moll.

Programmets ulike bestanddeler føres sammen ved hjelp av en konferansier som gjør seerne oppmerksom på finalistenes vei til finalen og hvilke musikkstykker de skal fremføre.

³ Norsk Rikskringkasting

Finalistene fremfører sine musikkstykker, og i slutten av programmet kåres det en vinner. Programmets innhold kan sies å tilfredsstille kravene til et klassisk konkurranseoppsett: introduksjon – hoveddel med musikknummer – avslutning. Med kort prøvetid og lite rom for feiltakelser, skulle det lages en fullstendig flerkameraproduksjon av hele *Menuhin Seniorfinalen 2010*.

Forarbeid

Hva er en a-foto?

A-foto er fotografenes gruppeleder og bildeprodusentens høyre hånd når det kommer til billedleggingen av produksjonen. Man skal også ha kjennskap til å kunne imøtekomme orkester og konkurransen på en profesjonell måte. En skal også ha en god lederstil, slik at fotografene utgjør en enhet og henter fram det beste i seg selv til produksjonen sin fordel.

Som a-foto er det viktig å få et overblikk over hva produksjonen handler om, samtidig kjenne til opptaksstedet og hvilke ressurser man har til rådighet. Kameraplasseringer, valg av objektiv, kameratyper, plassering av kulisser og scenografi er alle elementer en a-foto skal ta stilling til. Videre bør man være godt kjent med utstyret som tas i bruk slik at eventuelle småfeil kan rettes opp på en fornuftig og effektiv måte. Å kunne se muligheter og løse eventuelle begrensninger på bildesiden av produksjonen, er a-foto sin viktigste rolle i planleggingsfasen av en produksjon. I samarbeid med bildeprodusenten, lages det en kameraplan utfra bildeproduksjonens idé. Dette er et kart over lokalet der produksjonen finner sted med en oversikt over denameratekniske infrastrukturen.

A-fotoens forberedelser til Menuhin

Menuhin var en spesiell produksjon som skilte seg ut ettersom de tekniske rammene var satt av NRK. HiL⁴-teamet utgjorde det tredje leddet når det kom til å påvirke *eventet* Menuhin. Under slike event har således fjernsynsteamet liten eller ingen påvirkningskraft. Dersom det er lagt til rette for det i planleggingsperioden kan man imidlertid tilpasse eventet fjernsynsproduksjonen. Men i dette tilfellet måtte fjernsynsproduksjonen tilpasse seg eventet.

⁴ Høgskolen i Lillehammer

For fjernsynsteamet viste dette seg markant i hvor mye prøvetid man fikk med orkesteret. På grunn av et tett program i Operaen samme helgen konserten skulle finne sted, var det tid til kun én prøve med musikerne. For fotografene fremsto ikke dette som et stort problem ettersom prøvene ble tapet og teamet hadde gjennomsyning før opptaket startet. For bildeprodusenten og a-foto hadde det imidlertid vært nyttig å overvære en orkester-prøve i forkant av produksjonsdagen. Der kunne mye i kameragangen blitt oppklart og ryddet før fotografene fikk kamerakortene sine.

Konkurransen Menuhin offentliggjorde finalistene 22.april, altså to dager før produksjonen skulle finne sted. Bildeprodusenten hadde på forhånd laget kameragang til åtte aktuelle musikkstykker, men da finalistene ble offentliggjort var det kun to av musikkstykkene som skulle fremføres finaldagen.

Til tross for dette var det likevel ikke et hinder å ha en egen a-foto i HiL-produksjonen. Rollen ble mer stil-orientert, og sammen med bildeprodusenten Eirik “Billy” Norheim hadde jeg mange samtaler om hvilken stil produksjonen skulle ha. For å finne dette måtte jeg ta utgangspunkt i programmets form og de elementene som inngikk i produksjonen. Det var også viktig for meg å opprettholde en jevn informasjonsflyt ovenfor de andre fotografene. Tankegangen min med hensyn til lederskap var å holde god struktur i planleggingen og gi de andre fotografene tillit slik at de følte et eierskap til produksjonen.

Idé

Bildeproduksjonens idé var å skape en helhetlig dynamikk, alle bildene skulle flyte sammen. Bildeprodusent John Andreassen beskriver flerkameraproduksjon slik: *Enhver produksjon som ikke er en enkamera-produksjon er en tokamera-produksjon*. I flerkameraproduksjon settes alltid to bilder opp mot hverandre, det er bildet som skal klippes til som må flyte sammen med det det skal klippes fra.

Bildedynamikk kan være ting som skjer på flere plan i bildet. Dynamikk er et ord vi forbinder

Figur 1 Fagott og klarinett

med bevegelse, motsetninger, variasjon. Dette ser man et godt eksempel på i figur 1. For å skape dynamikk er det viktig at fotografen kan se de ulike elementene og trekke linjer i bildet når det komponeres. Kreativiteten råder.

HD-objektiver gjør fokusområdet mindre og fotografene skal kunne søke etter detaljer og tilføre sin kreativitet. Mine tanker rundt detaljer av menneske og instrument stammer fra min tid som fiolinist i ungdomstiden. Instrumenter er for meg skatter, nydelige utført arbeid som det strømmer lyd og bevegelser ut av. Messing med speiling, buens ferd over strengene og dirigentens tanker: hendene – dette er detaljer som kan gi produksjonen *krydder* eller dybde, tilføre bildene en ny dimensjon eller annerledeshet.

I 2003 produserte den britiske bildeprodusenten Hamish Hamilton en Robbie Williams konsert fra Knebworth i Storbritannia.⁵ Hamilton hadde store fordeler i form av 125000 publikummere, tre opptakskvelder og 16 kameraer i ulike tekniske utførelser. Men det handler ikke om hvor mye tekniske gullgruver man har, det handler om hvordan man *bruker*

Figur 2

Figur 3

kreativiteten. Hamilton dyrker ikke bare artisten Robbie Williams, han trekker like mye frem korister og musikere i bandet(Figur 2 og Figur 3). Han lar fotografene *leke* med disse, og det er spesielt bildene av trompetisten som har gjort inntrykk på meg og som jeg sådan har tatt med meg i forbindelse med egne flerkameraproduksjoner. Å filme musikk er mye mer enn å klippe på de riktige punktene.

⁵ Hamilton *What we did last summer – Robbie Williams Live at Knebworth 2003*

Figur 4

Figur 5

Musikken

I musikkproduksjon utgjør naturlig nok musikken kjernen i tilretteleggingen for en god og helhetlig produksjon. En uke før produksjonen ble jeg informert om hvilke klassiske stykker som kunne gå videre til finalen. Jeg delte disse lyd-filene med fotografene og oppfordret de til å gjøre seg kjent med de musikalske stykkene. I vår tid finnes det flere muligheter til å dele musikk-filer digitalt. Jeg valgte å dele filene via *Dropbox*.⁶

To dager før finalen fikk vi vite at det var to musikkstykker som var gått videre, *Sibelius Konsert i D-moll op.47* og *Prokofiev Violin Concerto nr 2. i G-moll*.

Sibelius Konsert i D-moll op.47 er den eneste konserten Sibelius har skrevet. Stykket er delt inn i tre satser. Konserten bærer preg av et høyt musikkteknisk nivå, og spiller på flere følelsesmessige nyanser: tristhet, munterhet, melankoli, improvisering (*candencia*) og rytme.⁷ Prokofievs fiolinkonsert er påvirket av ulike musikkulturer. De tre satsene er skrevet i hvert sitt land: den første i Frankrike, den andre i Russland og den siste i Aserbajdsjan. Stykket er lekende med mange uttrykk man kan ta tak i både som musiker og fotograf.⁸

Veiledere

Høsten 2009 hadde jeg og flere av mine medstudenter praksis i NRK. Der ble vi veiledet av bl.a. Kjetil Nesgård. Han er en allsidig fotograf som både kjører dolly, kran og gjør håndholdt. Nesgård har gode sosiale egenskaper og er en flink pedagog. Når man skal ha veileder på eksamensproduksjon er det viktig at alle de ulike fotografene kan få veiledning og det var derfor en fordel med en veileder med erfaring fra alle former for kamerabruk. Nesgård kunne

⁶ www.dropbox.com

⁷ [http://en.wikipedia.org/wiki/Violin_Concerto_\(Sibelius\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Violin_Concerto_(Sibelius)) 26.april 2011

⁸ [http://en.wikipedia.org/wiki/Violin_Concerto_No._2_\(Prokofiev\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Violin_Concerto_No._2_(Prokofiev)) 26.april 2011

bistå med konstruktive tilbakemeldinger og råd til alle fordi han kjenner disse funksjonene. Under forberedelsene til prøvene var Kjetil Nesgård innom alle kameraposisjonene for å hilse på fotografene. Under prøvene var han ved kranen, her var det en programmonitor slik at han fikk se hva vi filmet. Når det var pause under prøvene kunne fotografene enten henvende seg til han for spørsmål eller han henvendte seg til fotografene dersom det var noe han ønsket å formidle. Et eksempel på hva fotografene diskuterte med veilederen, var når to bilder skal klippes sammen. Et nærbilde klipper ikke med et nærbilde, men et større bilde skaper dynamikk. Her var Nesgård veldig nyttig, spesielt for samspillet mellom kamera fire og fem som jobbet nærbilder og halvtotaler av solist annethvert bilde i mange musikkpartier.

På regisiden hadde Eirik “Billy” Norheim engasjert Erik Conders, bildeprodusent i NRKs Musikkavdeling. Erik Conders hadde en god evne til å iverksette vår kreative tankegang. Han var ærlig og konstruktiv, og ga oss veiledning med uttrykk som *lek* det. Klassen har vært veldig registryrt, men Norheim har vært god til å gi fotografene frie tøyler med *åpne* kameraoppgaver. I kamerakortet skriver han f. eks *halvtotal scene*. Med dette utfordres fotografen til å gjøre bildet til sitt eget: hvilke muligheter har jeg til rådighet for å lage en uodynamisk kommando som *halvtotal scene* dynamisk?

På den andre siden kan et eksempel på *låste* kameraoppgavene være: *nær fiolinstrenger pan til nært ansikt*.

Kameraplan

Vi hadde ingen muligheter til å lage vår egen kameraplan. Med det høye produksjonstempoet NRK har, er det som regel faste kameraposisjoner på nasjonalscenene de besøker jevnlig. I Operaen er det også ferdig kablet. Derfor kom kameraoppsettet⁹ fra bildeprodusenten og var en ferdig mal som ikke var laget spesielt for Menuhin-produksjonen. I rollen som a-foto falt derfor arbeidet med kameraplasseringer og det kameratekniske bort. Min oppgave ble å fordele fotografer til kameraene.

Jeg tok kontakt med a-foto for NRK, Tore Jacobsen. Jeg stilte han spørsmål om hvordan en a-foto i NRK arbeider når kameraoppsettet er ferdig, og hvordan de skulle bruke kameraene i

⁹ Vedlegg nr 1 side 4 Kameraplan

produksjonen. Vi pratet også om det å arbeide i et høykultur-lokale som Operaen, i forhold til bygningen og publikum i salen. Videre snakket vi om hvordan fotografene på scenen skulle forholde seg til musikerne i orkesteret.

Spesielt snakket vi om bruk av kran, denne var plassert helt fremme ved scenen. Kranen måtte opereres av en erfaren operatør som kunne gjøre forflytningene mellom hvert kranbilde konkret slik at den ikke ble et forstyrrende element for publikum i salen eller musikerne på scenen

Det var meningen at kameraene på scenen skulle være håndholdt, da det ville være for liten plass til å ha dollyer. Tore Jacobsen tok kontakt med meg og opplyste at dette ble endret til dollyer. Jeg ønsket å bevare håndholdt siden dette hadde ligget i Eirik "Billy" Norheim sin plan hele veien. Jeg var enig i at å ha kameraene på dolly ville skape penere og stabile bilder, det eneste var fleksibiliteten å nå mest mulig musikere på siden av orkesteret. Norheim hadde også ønske om et *reverse shot*, et bilde av orkesteret bakfra og ut mot publikum i salen. Valget ble at det ene kameraet ble endret til dolly, mens det andre forble håndholdt.

Teknisk

OB-buss

Produksjonen forløp i nært samarbeid med NRK. NRK skulle produsere Menuhins Gallaforestilling 25.april. På grunn av tett program i Operaen samme helg, gjennomførte NRK sine prøver 23.april. Det var således mest praktisk at HiL-studentene brukte NRK sin OB-buss samt utstyr til produksjonen påfølgende dag, altså 24. april.

HD1 var i 2009 NRKs første OB-buss med mulighet for full HD-produksjon. *Bussen er kablet for 20 kameraer, inkludert 4 SuperSlow og 4 DigiLink-kamera. Videre er den kablet for 5 VTR, 7 EVS og 3 DVD. Bussen har Sony 8000 Multiformat mixer med 80 innganger, FrameMemory med animasjon og 4 kanals DVE. Studer Vista 8 lydmixer.*¹⁰

¹⁰ http://fil.nrk.no/informasjon/organisasjonen/nrk_produksjon/1.6908995 5.januar 2011

Produksjonen ble tatt opp i SD (Standard Digital), ikke HD (High Definition). Grunnen til dette var at Gallaforestillingen 25.april skulle sendes i SD. Siden NRK styrte våre tekniske rammer måtte vi rette oss etter dette.

Kamerateknisk

Kameraene som følger *HDI* er Sonys HDC-1500C2 HD kamera.¹¹ Kamerahuset er en gjenganger hos de store teknikkleverandørene i Norge, og fremstår som en luksus for fjernsynsstudentene i Lillehammer. Kameraene er av nyere dato, og har velfungerende tilleggsutstyr. Til hvert kamera følger en utstyrskasse med zoom- og fokushendel, i tillegg til LCD-viewfinder. Denne kan stilles i ulike høyder som gjør arbeidsstillingen til hver enkelt fotograf fleksibel og enkel å tilpasse. Viewfinderen tegner også et bedre bilde enn CRT-monitorene studentene har i sin egen OB-buss, *SD 43*. Viewfinderne er større i tommer og viser full 16:9, ikke 4:3 med letterbox slik CRT-monitorene gjør. Å ha slikt godt og problemfritt utstyr er avgjørende under en eksamensproduksjon. Det er også viktig at studentene får ta i bruk profesjonelt utstyr i det siste studieåret, slik at de blir kjent det produksjonsverktøyet de kommer til å møte idet man tar skrittet ut i arbeidslivet.

Kamerautstyr

Det er ulike hjelpemidler for å operere et kamera; stativ, hjuldolly, kran, steadyrigg, fjernstyrt, håndholdt.

Håndholdte kameraer er fleksible i den grad fotografen har nok kabellengde. Et håndholdt kamera brukes ofte i musikkproduksjon som et effektkamera som kan tilby *krydder*, altså det lille ekstra. Fotografen som styrer det håndholdte kameraet kan komme tett inn på objektene og gi et nærvær. Nærværet skapes mellom fotograf og objekt, men blir overført til seeren fordi objektet gjerne henvender seg til kameraet. Å ta i bruk håndholdt-kamera i en fjernsynsproduksjon rettet mot klassisk musikk er utradisjonelt, ettersom de mer løse

¹¹ <http://pro.sony.com/bbsc/ssr/mkt-broadcast/mkt-broadcaststudio/product-HDC1500R/> 05.februar 2011

kamerabevegelsene kan bryte med stativ-kameraenes stabile bilder. Også fordi klassisk i mange tilfeller oppfattes som en konservativ musikkjanger.

Det er også en større tradisjon i f.eks. popmusikk at objektet henvender seg til seeren i kameraet.

Stativ kameraer er lite fleksible da de ikke kan forflyttes smidig i en kamerabevegelse. Noen stativer er utstyrt med mulighet for å heve og senke kameraet, dette gjelder kun stativer som er deler til dollysett – og forekommer sjeldent. Plasseringen av et stativkamera krever nøye planlegging for å utnytte kameravinklene best mulig.

Dollyer er fleksible og stabile. En dolly er et stativ med hjul, hjulene styres av et horisontalt liggende ratt som er plassert i god avstand til kameraets zoom- og fokushendel. Rattet gir dollyen mulighet til å bevege seg i alle retninger. Selve stativkroppen er en beholder som gir økt trykk ved hjelp av enten luft eller hydrogen-gass. Dette gir dollyen mulighet til å heve og senke kameraet. Dollyer finnes i ulike størrelser og tyngder. Av erfaring er det de tyngste dollyene de som gir best stabilitet – derimot er dolly samtidig den mest u håndterbare når det kommer til OB-produksjon. En *tungdolly* brukes som regel i studioer, fordi de rett og slett er for tunge til å transportere. Fleksible og lettere dollyer kommer i to former hvor forskjellen ligger i hvor store hjulene er.

Under Menuhin ble det brukt *lettdolly* med store hjul. Disse er lettere å flytte, fordi hjulene glir lettere over sprekker o.l. i gulvet. Et jevnt gulv er derfor mest hensiktsmessig. Som følge av dette er dollyer i OB-produksjon sjelden brukt til kjøring, fordi underlaget kan medføre ujevne bilder.

På bakgrunn av redegjørelsen for dollyfunksjonen kan man da si at en god dollyoperatør er en multioperatør som både kan heve/senke, kjøre dollyen, zoome og fokusere samtidig.

Ved bruk av *kamerakran* (Figur 6) får man store kreative muligheter. Her er det snakk om å montere et kamera i den ene enden av kranen, motvekt og kontrollere er montert i den andre enden. Kranen står på et stativ med hjul som gjør

Figur 6

at den kan posisjonere seg hvor det er

nødvendig. Lengden er fleksibel, kranarmen kan være 3 – 12 meter. Dette gjelder typen Triangle fra Stanton Jimmy Jib. Kranarmen er utstyrt med mulighet for tilt og pan, og kan manøvreres 90 grader vertikalt og 360grader horisontalt. Horisontalt kan kranen gå flere omdreininger avhengig av kabel, såfremt noen sørger for å unngå kabelbrudd. Å konstruere en kran krever et bevisst forhold til tyngdekraft og likevekt. Desto flere lengder kameraenden består av, jo mer motvekt må man tilføre. Når likevekten er oppnådd er kranen lett å operere, og kameraet beveges vektløst.

Når man skal bruke kamerakran i en fjernsynsproduksjon krever dette god tilrettelegging. Kranen tar stor plass, ikke bare senterpunktet hvor operatør og stativ står – men også svingradiusen til en kran må regnes med når man skal sperre av arbeidsområdet og tenke sikkerhet for aktører i show og publikummere. I klassisk musikk, som i all musikk, er musikkens tempo avgjørende for hvor hurtig kranen beveger seg, sikkerheten er derfor høyt prioritert. Sammen med kameraoperatøren er det en grip som passer på kranarmens bevegelser og om den møter hindringer i form av scenografi, utstyr eller mennesker.

Kameralinser

Det finnes ulike linser til fjernsynskameraer. De ulike typene brukes til ulike formål, og det er rikelig å velge mellom. Valg av kameralinser fremstår i stor grad som et kostnadsspørsmål, så vel som et fotospørsmål.

Med et kamerahus følger det som regel en *normallinse*. En *normallinse* gjengir omtrent det vi selv ser med øyet, og er også kalt standardlinse da de fleste kamerahus er kjøpt med en normallinse. Dersom lokalet, kameraplasseringene og produksjonens stil krever andre typer kameralinser, kommer kostnadsspørsmålet: hvor stort er budsjettet til kamerateknisk utstyr?

Her er en oversikt over hvilke linser vi brukte under Menuhin:

Kameranr	Teknisk	Oppgaver
1	Vidvinkel, håndholdt	Instrumenter scene venstre
2	Vidvinkel, stativ	Tette totaler
3	40x, dolly	Totaler med kjøring, musikkgrupper
4	80x, stativ	Nærbilder solist
5	100x, stativ	Nærbilder solist

6	Vidvinkel, kran	Tette totaler med kjøring foran og over orkester
7	Vidvinkel, dolly	Instrumenter scene høyre, dirigent og solist
8	Vidvinkel, remote	Dirigent
9	Vidvinkel, remote	Beauty fra øverste balkong

Jeg kan forstå valgene NRK har gjort på den fototekniske siden. Nedenfor forklarer jeg de ulike linsene som ble brukt under Menuhin.

Telelinsen har fordelen at den ivaretar ansiktets proporsjoner bedre enn en vidvinkel, og det er mye lettere å få en uskarp bakgrunn siden telelenser har dårligere dybdeskarphet enn vidvinkler. Telelenser har vanligvis også dårligere lysstyrke enn vidvinkler, og er mer utsatt for uskarpheter i forbindelser med rystelser under opptak. Det kreves derfor en meget stødig hånd dersom telelinsen ligger på full innzooming på objektet. Dagens teknologi har kommet de ustødige hendene i forkjøpet og produsert et system for bildestabilisering. Dette fungerer på den måten at ristingen i bildet blir jevnet ut og får bevegelsene stabilisert slik at de ikke fremtrer som rykk.

Figur 7 Stor total av scenen med kamera 3

Figur 8 Tett nærbilde av solist, kamera 5

Telelenser kommer i ulike variable brennvidder og rekkevidden angis ved tall, f.eks. 40x10mm. Dette betyr at linsen har den minste åpningen på 10 mm, og den største på 400mm. Dette betyr at brennvidden kan zoomes 40 ganger. I dagligtale blant fotografer kalles dette en *40ganger*(40x). En 86x med stor brennvidde kan lage et tettere bilde enn en 100x med kort brennvidde. Når man skal velge katedralinser er det nettopp viktig å ha god kunnskap om brennvidder, et utrent øye kan fort gå blind i zoomlengden, da brennvidden er det som angir den virkelige lengden.

Vidvinkler har god dybdeskarphet. Vidvinkler brukes gjerne dersom kameraet er tett på et objekt, og trenger en videre synsvinkel. Spesielt i små lokaler er vidvinkler nødvendig for i det hele tatt å få plass til aktørene i bildet. Totaler kan være vanskelige med en normallinse, derfor er kraner ofte utstyrt med vidvinkler. På større arenaer kan vidvinkler skape en følelse av at arenaen og publikumsmassen er større enn den er for det blotte øyet. Dybdeskarpheten blir forsterket med bruk av forgrunner.

Figur 9 Musiker med horn, kamera 1

Det som er negativt med vidvinkler er såkalt fortegning. Rette linjer buer utover i kantene av bildet. Dersom mennesker befinner seg i kanten av bildet ser de bredere ut. Dette er svært uheldig for personer av tyngre vekt og frodige former, eller kroppsdelar – f.eks. en hånd som ser mye større ut i forhold til kroppen. Man kan løse dette ved å zoome litt inn.

Kameraenes fremtreden og bemanning

Kameraer kan være forstyrrende elementer for publikum. I en konsertsal kreves det stillhet når orkesteret spiller. Musikere er veldig oppmerksomme på lyder, selv lyder man selv ikke vanligvis ville lagt merke til. Det stilles derfor store krav til fjernsynsfotografers bekledding og håndtering av kameraene. Man skal gli inn i omgivelsene, derfor er svarte, pene klær en fordel. Når det kommer til kamerabevegelser må disse ikke være nølende. En situasjon med en håndholdt fotograf som løper rundt på scenen er uheldig. Kranfotografen må være konsekvent og ikke gjøre store justeringer før et bilde skal tas. Dolly-fotografen på scenen må passe på så han eller henne ikke kjører seg fast i kabel.

Jeg personlig ønsket å bruke dolly på scenen. Det forelå to argumenter for dette ønsket. For det første var det det faglige: Ved bruk av dolly ga dette meg mulighet til å etablere et godt overblikk over det som skjedde på scenen men også i salen. Dersom noen fotografer hadde behov for å flytte mikrofoner eller gjenstander på scenen for å få bedre komponerte bilder, kunne jeg bistå innspillingsleder med dette. For det andre var det snakk om mine personlige

preferanser: jeg hadde i løpet av praksisperioden i NRK opparbeidet meg mye erfaring når det gjaldt å bruke dolly i forbindelse med fjernsynsproduksjoner. Jeg hadde trent meg på både på å se og bruke forgrunner, og som fotograf på scenen kunne jeg bruke instrumentene til å skape dynamikk i bildene.

Som a-foto er det her viktig å kjenne fotografene når bemanningskabalene legges. Faglig kunnskap og sosiale egenskaper er noe jeg har basert mine valg på i forbindelse med fordelingen av kameraene. Producer stolte på mine valg og kunnskap om fotografenes sterke sider, og overlot etter hvert hele kabalene til meg. Jeg ba fotografene sende inn tre ønsker hver, slik at de hadde mulighet til å lage bilder de *liker* å lage. Kamerafordelingen ble på bakgrunn av dette slik:

Fotograf	Kamera	Begrunnelse
Maren Edvardsen	4 - nærbilde	Kamera 4 og 5 skulle skape dynamikk sammen. Her var det viktig at fotografene hadde en god tone og et godt samarbeid. Øye for detaljer og god musikkunnskap var gjeldene.
Magnus Liestøl	5 - nærbilde	
Runar Åsbø	6 - kran	Fotografen lever og ånder for kranfoto, og er den med mest kranerfaring i klassen.
Anne-Linn Torgersen	3 – dolly sal	God dolly-fotograf
Kari Marthe Braaten	7 – dolly scene	God dolly-fotograf med god kjennskap til instrumenter og musikernes innlevelse. Øye for detaljer.
Elin Fossum	2 – tett total sal	Master 1-student, lite kunnskap om fotografens egenskaper, men systematisk og arbeidsom.
Magnus Kjetså	1 – håndholdt scene	Master 1-student, lite kunnskap om fotografens egenskaper. Mangel på håndholdt fotografer i klassen. Fotografen fra MA1 har god fysikk og ville gi stabile bilder som er nødvendig når man bruker håndholdt som kan virke fremmedgjørende i klassisk musikk-produksjon.

Produksjonsdagen 24.april

Rigg

HiL-studentene var ikke deltagende i riggen til Menuhin. NRK hadde prøver til sin Gallasending fredag 23.april, og hadde derfor allerede rigget utstyret vi skulle bruke. Det var kun innstillinger for brukervennlighet tilpasset hver enkelt fotograf, som gjensto. Det var satt av en time til tekniske justeringer før prøvene startet. Denne tiden ble også brukt til å bli kjent med fotoassistentene fra Lillestrøm videregående skole¹². Jeg forklarte min fotoassistent hva som var viktig å følge med på av mine kamerabevegelser, og jeg lot henne også prøve ut kameraet slik at hun hadde følelse med hva hun var assistent for. Denne imøtekommenheten er avgjørende for at jeg kan stole på assistenten og fokusere på bildene. Assistenten vil føle seg mer inkludert og få en større følelse av å være en viktig brikke i fjernsynsproduksjonen dersom fotografen bruker 10 minutter på å bli kjent. Jeg synes det er viktig at fotografen tar dette ansvaret, og sørger for at assistenten blir og føler seg inkludert.

Prøver

Regi har på forhånd laget en *kameragang* med utgangspunkt i musikkstykkets *partitur*. Her har hvert bilde som skal klippes inn fått et nummer. *Kamerakort*¹³ er fotografens manus for produksjonen. *Kamerakortet* er en lapp med rekkefølgen av hvilke bilder fotografen skal ta, bildene er nummerert med *skuddnummer*. Scripten teller takter over sambandet og forteller hvilket skuddnummer vi er på, og hvilket kamera som har det neste skuddet.

Før prøvene fikk vi utlevert kamerakort og blyant. Når man får utdelt kamerakort er det nødvendig å kikke gjennom disse når man står bak kamera. Det er også lurt å ha et orkesterkart, slik at man raskt kan lokalisere hvor instrumentgruppene man skal filme sitter. Med dolly på scenen er det lurt å *prøvekjøre* og teste ut ulike posisjoner som kan gi gode bilder av instrumentgruppen.

Når man har prøver med orkestre er det sjelden at det er stopp i musikkstykket. Dersom noe må spilles på nytt, skjer dette etter at satsen er ferdig. Her er det vanskelig for

¹² Assistentene hjalp til med kamerakabler under produksjonen.

¹³ Vedlegg nr 2 Kamerakort til kamera sju

fjernsynsproduksjonen å være med, dersom ikke innspillingslederen raskt kan melde tilbake til regikontrollen hvilken takt de starter på.

Under prøvene hadde orkesteret på seg det samme som under produksjonen. Slik kan man bruke opptakene fra prøven i etterarbeidsprosessen dersom man har behov for flere klippebilder.

Produksjonen hadde en stor fordel i at av de fire finalistene var det kun to musikkstykker: Prokofiev og Sibelius. Med *en* gjennomkjøring, og kun to ulike kameraganger å forholde seg til fikk vi likevel to prøver på hver kameragang. Den første fremførelsen av de to stykkene fungerte som en prøve, og den siste fremførelsen som perfektjoneringen av kameragangen.

Gjennomgang

Etter prøvene samlet fotografer, bildemiks, script, regi og veiledere seg i et møterom. Alle hadde med kamerakortene og gjennomgangen tok for seg hvert enkelt bilde fortløpende. Der regi, bildemiks, fotografer eller veiledere hadde bemerkninger ble opptaket stoppet. Endringer ble gjort, enten det gjaldt å fjerne et bilde, bytte et bilde mellom to kameraer eller tilføre nye bilder. Slike gjennomganger er nødvendig for at produksjonen skal ha en helhet.

I dagsplanen var det satt av fire timer til gjennomgangen. Fire timer kan høres mye ut, men dette er knapt. Disse timene blir fort veldig intense og det er viktig å ta pauser slik at man gir øyne og hode en pause.

Siden det kun var to musikkstykker valgte vi å se de to siste opptakene. Dette fordi da var fotografene kjent med posisjonene og hadde tatt et valg i komponeringen av gjeldende skuddnummer/bilde.

Den siste halve timen av prøvene hadde vi ikke tid til å se, men jeg tok meg ti minutter for å gjennomspole slik at jeg kunne se hvordan bildene mine fungerte. Det ga meg ro før sending – slik kunne jeg starte produksjonen uten spørsmål eller usikkerhet.

Produksjon

Rett før produksjonen ble det flyttet på et stort mikrofonstativ som stod ved dirigenten. Dette, som var til min fordel under prøvene, ble nå til min ulempe. Før produksjonsstart måtte jeg således finne nye muligheter for å få dekket bildene av dirigent og solist. Jeg prøvde to ulike kameraposisjoner i første og andre akt. I første akt stod jeg der jeg hadde hatt mitt

utgangspunkt under prøvene, med noen justeringer. I andre akt stod jeg lenger bak orkesteret. Dette ga gode bilder, men jeg var veldig synlig i totalbildet. Dette prøvde jeg å løse ved å sette meg helt ned når jeg hadde mulighet.

Figur 11 Bilde av oboist som ikke spiller

I ettertid ser jeg at dette kunne ha vært reddet dersom jeg hadde panorert. Da kunne regi klippet vekk denne feilen i ettertid.

Figur 10 Den gule pilen indikerer hvor jeg står bak orkesteret i totalen fra kamera 3

En feil som ble svært synlig i produksjonen var da jeg filmet feil oboist. Under prøvene hadde jeg ikke fin-notert hvilken av to oboister som skulle spille en kort solo. Under produksjonen filmet jeg feil person. Istedenfor å panorere sakte over til riktig musiker, holdt jeg meg på den ikke-

Til tross for den nevnte feilen vil jeg imidlertid påstå at jeg fremviste god dynamikk med tanke på bildekomposisjonene. Jeg brukte bassarmene som forgrunn til halvtotale (Figur 12), jeg brukte dollyen til å heve/senke samtidig som jeg zoomet inn ultranært på bassbuene som

Figur 12

Figur 13

strøk mot strengene. Fagottbildene (Figur 13) tok jeg i profil slik at man kunne se hvordan musikerne og instrumentene beveget seg, dette skapte liv i bildene.

Denne form for komposisjoner skulle også vise seg å være en utbredt måte å tilnærme seg produksjonen på blant de øvrige fotografene. Alle klarte å hente frem det beste i seg selv, *leke det*.

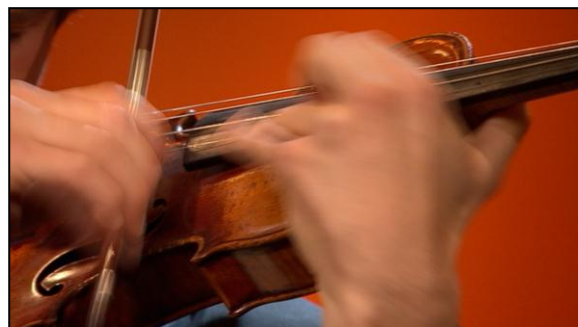
Figur 14 I fjernsynsproduksjonen zoomer jeg inn i takt med musikken

Figur 15 Når bildet mitt er ultranært krysses bildet til en halvtotal av solist og dirigent for å markere at et nytt tema i musikken starter

Figur 16

Figur 17 Kamera 4 og 5 brukte ansiktet (figur 16) og fingrene

Produksjonen fikk et godt resultat. Dette kommer av et inkluderende og inviterende eierskapsforhold for hver enkelt part i produksjonsteamet. Med et slikt utgangspunkt er det enkelt å få frem det beste i alle involverte.

Etterarbeid

Dette var en live-produksjon. Transmisjonen ble ikke sendt på fjernsynet, men streamet live on-demand på NRKs nett-tv¹⁴. Et eventuelt etterarbeid ville være for å gi solistene, dirigent og orkester en DVD-kopi, dette er *vanlig* prosedyre når HiL har fjernsynsproduksjoner. Dette

¹⁴ www.nrk.no/nett-tv

avhenger av at undervisningsplanen har satt av tid og klipperom. Slik var det ikke i dette tilfellet. Studentene må selv ta ansvar for at de involverte i en produksjon får en kopi av produktet de har stilt opp i – men det må organiseres gjennom skolen.

Økonomi

Denne produksjonen var annerledes siden NRK stilte med hele utstyrspakken. Skolen hadde kun utgifter til veiledere og studentenes catering. Nedenfor er det listet opp hva produksjonen hadde hatt av faktiske utgifter dersom det ikke hadde vært en masterproduksjon. Jeg har tatt utgangspunkt i både NRK sine tilkallingsvikarpriser, lønnstrinn 25 – høyere utdanning. Kostnadene gjelder for faggruppen foto.

Kostnad	Menuhinpris	Markedspris (NRK)
HD1	0,-	44000,-
Linser	0,-	38700,-
Fototilbehør	0,-	14400,-
Honorar preprod	0,-	4632,-
Honorar crew produksjonsdag	3300,-	32767,-
SUM	3300,-	134499,-

Markedsprisen er fullpris på utstyr leid av NRK¹⁵. Normalt sett får man en pakkepris som vil være lavere enn den jeg har forespeilet her.

Fjernsynsprogrammet Menuhin Seniorfinalen 2010

Programmet deles i tre deler:

Introduksjonen med anslaget. En konferansier ønsker velkommen til Menuhin Seniorfinalen 2010. Han forteller kort om konkurransens bakgrunn og veien frem til kveldens finale.

Hoveddelen er selve konkurransen. I ett totalbilde tar publikum og fjernsynsseerne imot dirigent Markus Lethinen. Hver av de fire finalistene blir presentert av konferansieren, før de

¹⁵ Vedlegg nr 3 Prisoverslag på leie av utstyr fra Jørgen Heid i NRKs Utstyrsguppe

gjør entre på scenen. Finalistenes sceneopptreden er likt arrangert: finalist entrer scenen og mottar applaus, hilser på dirigent, tar et siste åndedrag før fremførelsen av musikkstykket starter. Fremførelsen blir bildeprodusert med fremhevelse av solisten. Likeledes blir musikerne i orkesteret under deres *orkesterpartier*. Musikkstykket er i tre deler, og etter siste sats takker finalisten for seg og går av scenen.

Avslutningen, her stemmer publikum over den de syntes hadde den beste fremførelsen. Konferansieren kaller finalistene inn på scenen og offentliggjør resultatet ved å begynne med siste plass og avslutte med første plass. Vinneren og de andre deltakerne får sine blomster og produksjonen er slutt med det publikum i salen går hjem.

Produksjonen bærer preg av at det er en direktesendt transmisjon, det er ikke laget noen form for VB-innslag som tilfører produksjonens innhold noe utenfor konsertsalen.

Kommentarer

I ettertid har jeg sett produksjonen flere ganger ettersom jeg mener dette er den skoleproduksjonen som i størst grad fremviser hvor mye jeg har utviklet meg som fotograf i løpet av disse fire årene ved Høgskolen i Lillehammer. Det vitner om den læringskurven jeg har vært gjennom og jeg må si jeg er svært stolt over det teamet sammen presterte i denne produksjonen.

Teknisk utstyr var av topp klasse, veilederne var de beste vi kunne fått og produksjonsteamet var samstemte, entusiastiske og engasjerte.

Det jeg kommer på som inngår under det negative er at HiL (utenom Halldor Krogh) viste liten interesse for avgangsklassens mastereksamen i Den Norske Operaen. I likhet med de andre eksamensproduksjonene, har det ikke vært noen form for evaluering i ettertid. Denne rapporten er derimot kun min egen personlige evaluering av produksjonen, og er ikke representativ som en fullverdig evaluering for en teambasert produksjon.

REFLEKSJON

Transmisjoner på TV

Diskusjonen om klassisk musikk er god tv er en diskusjon som har pågått i lengre tid, og det diskuteres mer enn om sport og debatt er god tv. (Arild Erikstad 2011)

Min praktiske masterproduksjon tar form som en transmisjon av en konsert med klassisk musikk i Den Norske Operaen. Min faglige refleksjon vil gå nærmere inn på slike transmisjoner, med ønsket om å ta rede på hvilke forutsetninger som ligger til grunn at for disse transmisjonene kan kvalifiseres til det man ofte kaller ”god tv”.

Klassisk musikk på tv har en lang fartstid. Fjernsynets tekniske utvikling, samt stadig utvidelse av program- og kanaltilbud setter også sitt preg på hvordan fjernsynsseerne ønsker at et fjernsynsprogram skal se ut.

I et intervju med NRKs internavis Tidssignalet (Poulsen 1993) spør journalist Brit Poulsen daværende redaksjonssjef i Musikkredaksjonen, Arild Erikstad; er klassisk musikk god tv? Erikstad konstaterer at dersom fremførelsen er god nok, gjør dette seg godt i fjernsynsruta. Utfordringen ligger derimot i hvordan klassisk musikk blir formidlet i fjernsynet. Han peker også på at genren har et formatproblem i den grad man skal holde på konsentrasjonen til fjernsynsseerne.

Fjernsynstransmisjoner av klassisk musikk har blitt overført helt siden fjernsynets barndom, som skjøt fart i etterkrigstiden. I USA var fjernsynsnettverkene opptatt av å heve den kulturelle verdien av det nye mediet. I denne forbindelse utpekte høykulturelle begivenheter som opera og klassisk musikk seg som sterke bidragsytere i det nye mediet, fjernsynet. Resultater av det nyvunne fokuset på disse kunstformene så man allerede i mars 1940 da NBC sendte en transmisjon av operaen *Pagliacci*. Senere, i 1948, sendte de hele tre konserter med klassisk musikk.¹⁶ Den amerikanske dirigenten Leonard Bernstein var en sentral figur når det gjaldt å stifte amerikanernes bekjentskap med klassisk musikk og ikke minst dirigentens rolle. Dette kom til synes i programseriene *Omnibus* og *Young Peoples Concert* – som var et ledd i kringkasternes bruk av fjernsynet som en undervisende og opplysende kanal til befolkningen. Den østeriske dirigenten Herbert von Karajan så mulighetene i det å spre musikk til massene under sitt første møte med fjernsynsproduksjon på 1960-tallet. Under en turne med Berlin

¹⁶ <http://www.museum.tv/eotvsection.php?entrycode=musicontele> 7.mai 2011

Filharmoniske Orkester i Japan *åpnet* konsertsalen seg for flere millioner som følge av mulighetene som lå i fjernsynets direkte sendte eller preproduserte fjernsynsprogram.¹⁷

Hvert år siden 1959 har Nyttårskonserten fra Wien blitt direkte sendt til Europa gjennom EBU-nettverket.¹⁸ NRK, har med sin kulturkanal NRK2, valgt å vie beste sendetid på søndager til klassisk musikk i tilknytning til programmet *Hovedscenen*. De senere årene har også live-overføringer av konserter fra f.eks. New York blitt satt opp på en rekke kinoer i verden, også Oslo.

Jamfør den teknologiske utvikling ønsket jeg å undersøke hva Erikstad mener i dag, 18 år etter intervjuet med Tidssignalet. Erikstad binder produksjonene og seerne sammen i rollen som kulturjournalist og programleder for *Hovedscenen* i NRK. Han har musikk-bakgrunn både som kontrabassist og musikkutdannelse fra Tyskland. Erikstad har også et styreverv i EBU.

Erikstad mener at klassisk musikk, i aller høyeste grad, kan overføres til fjernsyn – fordi det kan tilføre seeren mer enn hva han/hun ville ha fått ved kun å høre lyden. Han påpeker: *Å se musikk fremføres er det som har vært vanlig i lang tid, det er bare en kort del av historien at det har vært mulig å kun høre musikken.*

Det har imidlertid vært noen særskilte utfordringer knyttet opp mot klassisk musikk: lengden. Mange musikkstykker er lange, og dette kan vise tilbake til den tiden disse ble komponert. Erikstad nevner: *Mozart var opptatt av konsentrasjon, det er ikke tilfeldig at hans symfonier er så lange som de er.* Dette er et problem for fjernsynsprodusentene i forhold til programplanlegging. Erikstad peker i denne forbindelse på at det er umulig å sende en lang konsert i primetime, det opptar for stor plass i sendeskjemaet. Alternativet er å sende f. eks. en sats i primetime, mens konserten i sin helhet blir sendt på nattetid eller formiddagen. Når det kommer til fjernsynsproduksjon av klassisk musikk forteller Erikstad at markedet er tungt og at det er blitt tyngre å selge inn klassiske transmisjoner:

Klassisk musikk på tv er i en truet situasjon verden over. Samtidig er markedet blitt mer internasjonalt, de få som overlever produserer mye. Ekspertisen er ikke økende når du

¹⁷ DVD *Herbert von Karajan – Maestro for the screen*

¹⁸ <http://no.wikipedia.org/wiki/Nyttårskonserten> 1.mai 2011

tenker på kvalitet. Brian Large er en av legendene innen klassisk regi, en godt voksen mann over 70 år. Han har Nyttårskonserten og andre internasjonale sendinger. Det er klart det er noen som kommer etter han, men det er lite penger og lite kvalitetsressurser til å opprettholde det nivået han bærer.

For å svare på dette spørsmålet litt fyldigere enn Arild Erikstad, og for å se produksjoner av slike transmisjoner fra ulike synspunkt, har jeg valgt å undersøke bildeprodusentenes og fjernsynsseernes meninger og argumentasjoner rundt klassiske transmisjoner. Min egen rolle som fjernsynsfotograf blir også sentralt. Som fjernsynsfotograf ønsker jeg å lage best mulig bilder for fjernsynsseeren. Jeg ønsker å strekke håndverket og mine kreative evner til det ytterste, slik at fjernsynsseeren kan få en best mulig opplevelse innenfor rammene til en fjernsynsproduksjon. Avslutningsvis vil jeg dermed også si noe om hvordan fotografen kan bidra til at transmisjoner blir såkalt ”god tv”.

Kilder

Det finnes få skriftlige kilder å bygge en slik framstilling på. Det er skrevet forholdsvis mye om film, noe om fjernsynsdramatikk og fjernsynsgenrer, og ganske mye om fjernsynsdokumentarer. Det er imidlertid skrevet lite om fenomenet rundt direkteendt fjernsyn. Det finnes naturligvis en mengde gode eksempler fra fjernsyn opp igjennom årene (og noen vil jeg beskrive). Oppunder refleksjonsdelen min har jeg vært nødt til å ”skape” noen kilder selv. Dette betyr at for å kartlegge forholdet mellom bildeprodusentenes ideer og fjernsynsseernes forventninger må jeg samle inn empirisk materiale: *Empirisk medievitenskap omfatter systematisk innsamling og bearbeiding av informasjon om medier, medieinnhold eller mediebruk, som skal gi innsikt i et fenomen og eventuelt gi grunnlag for generalisering av resultatene.*(Østbye m. fl. 2007:11).

Jeg har også intervjuet sju bildeprodusenter og Arild Erikstad. For å kartlegge seernes meninger har jeg laget en spørreundersøkelse. Dette vil jeg komme tilbake til i metodekapittelet. Tilslutt skal jeg bruke min kunnskap som fotograf til å begrunne hvordan produsentenes og seernes forventninger kan innfris.

Jeg har også benyttet meg av videomateriell fra DVD og YouTube, samt kilder fra ulike internettsider.

Metoder

Jeg har valgt å benytte meg av både kvalitativ og kvantitativ metode. Å benytte seg av både kvalitativ og kvantitativ metode er komplementært, hvilket vil si at metodene utfyller hverandre (Østbye m.fl. 2007:96).

Kvalitativ metode kan gi informasjon som det ellers ville ha vært vanskelig å få tilgang til. Gjennom et samtaleintervju har man også mulighet til å komme med oppfølgingsspørsmål, og teste ulike hypoteser andre intervjuobjekt har kommet med. Intervjuene jeg har gjennomført er *semistrukturert intervju* som kjennetegnes av at temaene det skal spørres om er definert på forhånd: her klassisk musikk og fjernsynsproduksjon (Østbye m.fl. 2007:98-100).

Jeg valgte å intervju bildeprodusenter innenfor klassisk musikk med erfaring fra ulike områder. Jeg sendte et brev¹⁹ med e-post, hvorav sju av ni ønsket å stille til intervju. I løpet av høsten 2010 gjennomførte jeg intervju med:

- Stein Roger Bull – bildeprodusent i Nordic Stories AS²⁰
- Torstein Vegheim – bildeprodusent i NRK²¹
- Erik Conders – bildeprodusent i NRK²²
- Morten Thomte – tidligere bildeprodusent for NRK²³
- Kim Strømstad – bildeprodusent i Dinamo Eyeworks²⁴
- Anja Stabell – bildeprodusent, selvstendig næringsdrivende²⁵

¹⁹ Vedlegg nr 4

²⁰ Vedlegg nr 8

²¹ Vedlegg nr 9

²² Vedlegg nr 11

²³ Vedlegg nr 7

²⁴ Vedlegg nr 10

-
- Kristian Løkken – bildeprodusent, selvstendig næringsdrivende²⁶
 - To av bildeprodusentene jeg ønsket å intervju stilte ikke av ulike grunner.

Intervjuene ble gjennomført ved avtalt møtested, og rammen var 30 minutter. Intervjuene ble tatt opp på diktafon, som avtalt på forhånd. Jeg transkriberte og sendte skrevet til intervjuobjektene for godkjenning.

Jeg gjennomførte også et intervju²⁷ med Arild Erikstad i januar 2011.²⁸ Jeg ønsket å bygge videre på intervjuet som ble utført i Tidssignalet i 1993.

Kvantitativ metode vil tilsi en spørreskjema-undersøkelsen. Det skilles mellom to hovedformer: intervjuundersøkelse og enquête (Østbye m.fl. 2007:130). Formen i dette tilfellet er enquête eller *postenquête*: spørsmål og svar avgis skriftlig og det er en fordel i at undersøkelsen kan distribueres på internett (Østbye m.fl. 2007:131). For å kartlegge en antydning til den klassiske musikken sin seergruppe valgte jeg å utforme en spørreundersøkelse som gikk spesifikt på klassisk musikk og hva fjernsynsseerne mente om fjernsynstransmisjoner av denne musikkformen. Spørreundersøkelsen inneholdt også noen kvalitative spørsmål der respondentene selv kunne føre inn sine svar, altså spørsmål uten svaralternativ. De kvantitative spørsmålene hadde svaralternativer, der jeg opplyste at de hadde kun ett mulig svar eller flere mulige svar. For å levere undersøkelsen måtte alle felt bli fylt ut.

Spørreundersøkelsen²⁹ ble laget ved hjelp av programmet *QuestBack* som er lisensiert til alle mastergradsstudenter ved Høgskolen i Lillehammer. Spørreundersøkelsen distribuerte jeg som en internettside, hvor jeg kunne sende en link til ønskede respondenter. Jeg opprettet et event³⁰ i det sosiale nettverket Facebook.³¹ Er la jeg ved linken til spørreundersøkelsen og

²⁵ Vedlegg nr 6

²⁶ Vedlegg nr 5

²⁷ Vedlegg nr 12

²⁸ Vedlegg nr 13

²⁹ www.questback.com

³⁰ Vedlegg 16

inviterte alle mine venner (569stk) og oppfordret samtidig de til å invitere sine venner igjen. Jeg ventet i utgangspunktet ikke stor oppslutning, og hadde regnet med at kanskje det ville bli 100 respondenter. Undersøkelsen hadde varighet på en uke og endte med 261 respondenter.

Kildekritikk

Den kvalitative metoden viser svakhet i at den konkrete problemstillingen til masteroppgaven oppstod underveis i intervjuprosessen. Likevel vil intervjuene, som ble gjort før jeg leste artikkelen “Er klassisk musikk god tv?”, kunne brukes fordi essensen i svarene ligger til grunn for å kunne diskuteres. Jeg har valgt bort noen spørsmål fordi de ikke er relevant for oppgaven. Dette dreier seg om spørsmål og svar rundt kunst.

Hensikten med min spørreundersøkelse var i utgangspunktet å kartlegge hvorfor fjernsynsseerne velger å se klassisk musikk på fjernsynet og om det fotofaglige har noen betydning for om de velger å se klassiske konserter. Jeg ser i ettertid at jeg kunne vært tydeligere på å utelukke de som ikke har interesse for klassisk musikk. Jeg kunne også med fordel kuttet noen av spørsmålene. Dette gjelder spørsmål nr 2, 3, 4, 7, 8 og 9.³² Spørsmål 2, 3 og 4 dreier seg om alder, utdanning og yrke. Dersom jeg skulle brukt svarene jeg fikk fra disse spørsmålet måtte jeg ha angrepet oppgaven med en annen problemstilling som gikk mer i retning av: “hvem er tv-seerne når klassisk musikk fjernsyns-overføres?” Dette kunne ha blitt innlemmet i oppgaven, men da ville oppgaven fått for stort omfang utover de retningslinjer vi forholder oss til og samtidig fått en annen tyngde i form av statistikk og ikke humaniora.

Spørsmål 7,8 og 9 ga meg ikke gode svar som kan drøftes. Spørsmål sju er et oppfølgingsspørsmål etter spørsmål nr seks hvor jeg spør *Har du noen gang sett en klassisk konsert på tv?* I spørsmål sju spør jeg om hvorfor tv-seeren så denne konserten noe som ikke svarer på problemstillingen *er transmisjoner god tv?* Spørsmål nr åtte er et lite konkret spørsmål som jeg får bedre svar på i spørsmål 10 og 13. Spørsmålet lød *dersom du ser et*

³¹ www.facebook.com

³² Spørreundersøkelsen i sin helhet: vedlegg nr

fjernsynsprogram med en klassisk konsert, hva vil du legge til grunn for at det er et interessant program? Spørsmål ni angriper Nyttårskonserten i Wien direkte: om hvorvidt respondenten har sett denne konserten og hva grunnen var til det. Jeg forstår nå i etterkant av disse spørsmålene ble altfor spesifikke i forhold til det generelle ved klassiske transmisjoner som denne oppgaven dreier seg om.

Med hensyn til bruken av kilder fra internett er det viktig å ta hensyn til diskusjonen angående hvor pålitelige slike kilder er. De fleste internettkilder er skrevet av nettstedenes brukere, f. eks Wikipedia.³³ Hvor fremtredende forfatteren er med hensyn til faglig dybde er vanskelig å vite. I mitt tilfelle, hvor det ikke finnes litteratur i form av fagbøker, har internettkildene vært den eneste muligheten til å fremskaffe opplysninger.

Transmisjoner

Fjernsynstransmisjoner blir sendt på fjernsyn hver dag, i form av sportsbegivenheter, konserter, pressekonferanser og andre hendelser som skjer på et sted – en begivenhet eller et *event*. Transmisjoner har fulgt fjernsynsmediet helt siden fjernsynet oppstod i USA på slutten av 1940-tallet og Norge på 1950-tallet. Betydningen av transmisjoner har vært konstant: det å overføre et event til fjernsynsmediet. Nå følger tre beskrivelser av hvordan anerkjente fjernsynstransmisjoner av klassisk musikk er billedlagt.

Beethoven symfoni nr 6. (innspilt 1967)³⁴

Dirigent: Herbert von Karajan

Bildeprodusent: Hugo Niebeling

Produksjoner med Karajan som dirigent kjennetegnes med at fokuset i stor grad ligger på selve dirigenten. Denne produksjonen fra 1967 eksperimenterer i større grad med

Figur 18

³³ www.wikipedia.no

³⁴ <http://www.youtube.com/watch?v=98n2LiINLWo&feature=relatedn> 2.5.2011

musikkinstrumenter og hvordan disse kan tilføre produksjonen liv og dynamikk.

Produksjonen er tatt opp på en scene, men det er ikke publikum i salen. Salen er lyssatt etter bildeprodusentens preferanser: baklys som gir silhuetter av musikere, instrumenter og dirigent.

Produksjonen starter med nærbilde av hendene til dirigenten som er i ufokus, kameraet beveger seg deretter opp mot ansiktet til dirigenten som er sterkt lyssatt sånn at hodet får en markant silhuett. Instrumentene som spiller benyttes som rød tråd. Strykeinstrumenter som spilles opp mot hverandre blir klippet inn som motsetninger. I tilknytning til hensynet til variasjon så foregår det mye eksperimentering med videoeffekter og effekter som er laget ved hjelp av en slags speiling. Kryss med ultranær fiolin og halvtotale av orkesteret skutt ovenfra. Det blir også brukt et lerret bak orkesteret som skal symbolisere en slags stemning. Fargetemaer og skift i bildene er også noe som brukes for å symbolisere en slags stemning. I ett tema forandres for eksempel bildene til sorthvitt i en produksjon som ellers foregår i farger.

I andre sats³⁵ starter man med et bilde av en bassarm ovenfra (figur 19). Det er kun strengene og fingrene på bassarmen som er synlige. Når musikeren begynner å spille pizzicato³⁶ forflytter fokuset seg fra fingeren som gjør pizzicato til fingeren som gjør vibrato³⁷. Dette er elementer som gir bildene en særegenhet overfor andre musikktransmisjoner. For å oppsummere kan man si at dybde, lekenhet og fokusskift fremstår som tre sentrale nøkkelord for den gjeldende konserten.

Figur 19

³⁵ <http://www.youtube.com/watch?v=L-5MarwaDyg&feature=related> 18.5.2011

³⁶ Å bruke fingrene til å spille på strengene istedenfor buen

³⁷ Fingeren/hånden skjelder for å forsterke tonen

Det er viktig å huske på at på 1960-tallet var det tekniske fjernsynsutstyret av en mer massiv størrelse, det var ikke like fleksibelt som i dag. Jeg tror det ville være mulig å lage en slik konsert på denne filmatiske måten i dag, selv med publikum i salen. Dersom eventet og fjernsynsproduksjonen har en tidlig start og god dialog, vil fjernsynsteamet kunne få tilrettelagt orkester-, musiker- og kameraplasseringer slik at ingen står i veien for noen. Å feste småkameraer direkte på instrumenter er noe som er blitt testet ut i andre musikk-konserter³⁸ og er teknisk mulig å produsere live med andre fjernsynskameraer.

Nyttårskonserten 2011 (utdrag)³⁹

Dirigent: Franz Welser-Möst

Bildeprodusent: Brian Large

Nyttårskonserten fra Wien har blitt fjernsynsoverført siden 1957. Lokalet er kjent for turister, og det er tydelig at dette vektlegges i produksjonen. Akkurat som i en utsmykket kirke kan fotografene bruke dekorelementer i rommet til å gjøre store totaler fulle av dynamikk. Det er ikke bare totaler, det er også noen tettere bilder. Men det er en konservativ produksjonsform som tar små sjanser.

I dette utdraget fra konserten får vi se *An der schönen blauen Donau* og *Radetzky Marsch*. Det starter med bilde av dirigenten som teller opp orkesteret. Deretter krysses det over i et ultrænært bilde av et horn. Tonene hornet spiller sprer seg i de andre musikkgruppene, og bildet zoomes ut i takt med musikken slik at det får med alle instrumentene som spilles i en total. Deretter kommer celloene inn,

Figur 20

disse er filmet undervinklet med et

minikamera. Etter innledningen i musikken

klippes det inn bilder av noen dansere – og når temaet kommer tilbake i musikken klippes det

³⁸ Norwegian Wood 2010: Mark Knopfler hadde festet et minikamera til gitararmen.

³⁹ <http://www.youtube.com/watch?v=VpaGF0IE61I> 18.5.2011

tilbake til orkesteret. Det veksles mellom å bruke store totaler med bevegelser eller nærbilder der instrumenter spilles opp mot hverandre. Bildeprodusenten markerer for seerne ved å klippe inn instrumentene som spiller sine stemmer. Danserne klippes inn ved jevne mellomrom til de tilslutt ender opp i salen i finalen av musikkstykket. Her får vi symbolisert stemningen med publikum som tar bilder av de tettgående danserne.

Radetzky Marsch er signatur-stykket som fremføres under Nyttårskonserten. Her er publikum sterkt involvert: de klapper i takt med musikken og hvilken styrke musikken spilles i. Her henvender dirigenten seg til publikummerne og signaliserer med kroppsspråket hvordan og når de skal klappe.

Det er stadig bruk av blomster som forgrunner for totaler med bevegelse (figur 21). Lysekroner og annen veggdekor blir også benyttet. Klipperytmen er treg, og bildene med forgrunner får leve lenge. Kamerabevegelsene er enten statiske, zoomer innover/utover eller panorerer mens det kjører med blomster i

Figur 21

forgrunnen. Jeg kan se på scenen at disse kameraene er fjernstyrte da de ikke har en fotograf bak seg. Bruk av fjernstyrte kameraer kan gi bildeprodusentene bilder på det punktet de ønsker det, uten at en fotograf skal ta opp plass eller være et uromoment i en stor total av scenen.

Oslo Filharmoniske Orkester: Sibelius Symfoni no.1 (2009)⁴⁰

Dirigent: Jukka-Pekka Saraste

Bildeprodusent: Anja Stabell

Fjernsynstransmisjonen er utarbeidet gjennom et prosjekt som Nordisk Film den gang var ansvarlige for, nemlig Åpent Vindu. Formålet med Åpent Vindus arbeid er å gi

⁴⁰ DVD Anja Stabell *Oslo Philharmonic Orchestra Sibelius Symphony no.1* 2009

kulturinstitusjoner muligheten til å lage en fjernsynsproduksjon, som vanligvis er en kostbar affære. Ved å bruke fjernsynsstudenter ved Høgskolen i Lillehammer brukes prosjektet som en studieproduksjon for studenter som har fremvist talent. Studentene veiledes av Stein-Roger Bull, som i nyere tid har startet et eget selskap som viderefører Åpent Vindu-prosjektet: Nordic Stories AS.

Fjernsynsproduksjonen av konserten er en ren transmisjon. Alle elementer er fra konsertsalen. Konserten åpner med en total der dirigenten kommer inn. Dirigenten etableres og samtidig som orkesteret begynner å spille etableres bruken av tette nærbilder av musikerne. Disse tette bildene er gjengangere, noe fotografene er samstemte om. Det legges stor vekt på musikerne, også dirigenten.

Stykket har mange instrumentsoloer, og disse blir framhevet ved bruk av nærbilder av instrumentgruppene. Innimellom krydres produksjonen med ultranære bilder, f. eks buer som stryker mot strenger.

Den røde tråden er imidlertid dirigenten. De tette bildene av dirigenten gir oss et innblikk og et nærvær til hans kunnskap om det aktuelle stykket og kontakten med orkesteret. Du kan observere hvordan dirigenten føler musikken og tolker den, han overfører musikken med hendene til musikerne.

Figur 22 Dirigenten Jukka-Pekka Saraste

Det er ikke mange totaler av orkesteret, men dette er heller ikke nødvendig. De nærbildene gjør at man får et tettere nærvær med musikken, i form av at man som seer kjenner det sårbare med Sibelius verk.

Fellestrekk ved disse tre ulike produksjonene er at de alle legger vekt på dirigenten og hvilke musikkinstrumenter som dominerer lydbildet. Dette er et fellestrekk som også dominerer tidslinjen til klassisk musikk sin fartstid i fjernsynsruta – helt fra 1948 og frem til i dag. Kamerateknikken har utviklet seg – måten det lages på er konstant: er dette hva publikum ønsker å se eller er det en *oppfatning* av hva publikum ønsker å se?

Fotografens premisser i fjernsynsproduksjon

Jeg er av den oppfatning at de transmisjoner som nå har blitt presentert og omtalt kan kategoriseres som transmisjoner av høy kvalitet. Dette skyldes at transmisjonene er et resultat av godt håndverk i form av dyktige bildeprodusenter samt et team med erfarne fjernsynsfotografer. Bildemessig blir kvalitetsstempelet markant ved at man som seer forstår den visuelle historien bildeprodusentene har laget. Fotografene har samtidig tatt bilder som flyter og glir over i hverandre, noe som kjennetegnes ved at det er behagelig å se på. Dynamikken passer sammen, selv om man skifter lokale som i utdraget fra Nyttårskonserten. Produksjonene er utført med *myke* klipp. Peter Ward, forfatteren av boken *Multi-Camera Camerawork*, poengterer: *For å kunne produsere direktesendt fjernsyn er det nødvendig at flerkamerateamet er forberedt og har hatt øvelser eller fått konkrete oppgaver under transmisjonen* (Ward 1997:16-17).

Jeg ønsker nå å gå nærmere inn på forutsetningene for at fjernsynsfotografen kan danne et produkt som er av god kvalitet for fotografen selv, bildeprodusenten og fjernsynsseeren. Før jeg imidlertid går nærmere inn på det fotomessige vil jeg si noe om hva som kjennetegner kvalitetsidealet.

Hva er god kvalitet, og hva må ligge til rette for at en seer anser at en fjernsynsproduksjon er av god kvalitet? Det frie internettbaserte leksikonet Wikipedia forklarer uttrykket kvalitet slik:

Ordet Kvalitet har latinske røtter. Det kommer av ordet qualis, som betyr hvordan, eller hvilken (egenskap) Det beskriver altså den vesentlige egenskapen ved noe.(...) Ordet brukes og forstås ofte selvstendig i positiv betydning som i uttrykket kvalitetsprodukt som er ment å bety et produkt av god kvalitet. (...)I mer teknisk forstand brukes ikke begrepene god eller dårlig kvalitet, men derimot RETT kvalitet. Kvalitet i teknisk sammenheng angir samsvar med brukerens forventninger.⁴¹

Kvalitetsarbeid forklares av Kunnskapsforlagets fremmedordbok som *førsteklasses utført arbeid*. Ordrett er det derfor en fordel om brukergruppen, eller fjernsynsseeren, har en viss forhåndskunnskap om hva som ligger til grunn for at en fjernsynsproduksjon skal bære kvalitet. Denne kunnskapen kan vi betegne som *allmennkunnskap*, altså noe alle kjenner til.

⁴¹ <http://no.wikipedia.org/wiki/Kvalitet> 2.mai 2011

For at en fjernsynsseer skal kunne bedømme om et fjernsynsprogram er av god eller dårlig kvalitet vil jeg trekke frem dette:

- Den subjektive oppfatningen: ethvert individ vet hva de liker og ikke liker i form av interesser med tanke på programmets innhold.
- Den objektive oppfatningen: Tekniske signaler som lyd og bilde må ha god kvalitet slik at fjernsynsseeren ikke reagerer utfra syn- og hørselspersepsjon. Ett bilde som skurrer, eller lyd som ikke stemmer overens med det som er i bildet er forstyrrende for fjernsynsseeren.

På bakgrunn av de to ulike oppfatningene overfor kan man si at en person som arbeider i fjernsynsbransjen vil trekke frem flere aspekter ved kvaliteten på et fjernsynsprogram:

- Gode lydnivåer og velkomponerte bilder
- Kommunikasjon innad i teamet: fotografer som ikke er klare med bildene sine, kameraer som ikke blir klippet på i samsvar med musikkens takt, fjernsynsteam i bildet.
- Godt redaksjonelt arbeid i utforming av programinnhold

Hvis vi går tilbake til Wikipedia sin definisjon av kvalitetsbegrepet: noe er av *god kvalitet* dersom det *innfrir brukernes forventninger*. Denne forklaringen er ikke kunnskapsorientert men lystbetont. For eksempel, dersom jeg liker kaffe kan jeg synes at kaffen jeg drikker er god, selv om jeg ikke har kunnskap om hvordan kaffe tilberedes gastronomisk. Jeg har ingen preferanser annet enn at kaffen må være varm og ha melk i seg. En person med bred kunnskap om tilberedning av kaffe importerer kaffebønner og maler disse på en bestemt måte.

Eksperten har med andre ord en annen forestilling om kvaliteten enn brukeren. Forestilling om kvalitet kan derimot også ha ulike grader innenfor de to gruppene: ekspert og bruker. Det man trekker ut ifra dette er dermed at en musikkjenner stiller høyere krav til lyd kvalitet og fjernsynsbilder enn den *allmenne* seer.

Forutsetningene for å kunne arbeide som fjernsynsfotograf blir som følger å kunne innfri forventningene til både brukerne og ekspertene. For at begge grupper skal bli tilfredsstillt stilles det krav til at fotografen innehar bred kunnskap om sitt arbeidsområde. Fotografen må først og fremst ha god kunnskap om det tekniske utstyret: her både kamerautstyr og det generelle utstyret i en flerkameraproduksjon. Samtidig må fotografen kunne manøvrere

kamerautstyret: forflytninger av kamera og komponering av bilder. Det er også essensielt at fotografen har et bevisst forhold til det å tenke *klipp*. Ved hjelp av returen⁴² kan man hele tiden se hvordan programmet blir klippet sammen, slik kan man også tilpasse sitt bilde med det det skal klippes med. Et dårlig klipp kan føre til at fjernsynsseeren mister geografien der fjernsynsproduksjonen finner sted (Ward 1997:12). Eksempler på å miste geografien er synsakser som skifter sider, eller fotballen som plutselig går feil vei enn den veien den ble sparket i det foregående bildet.

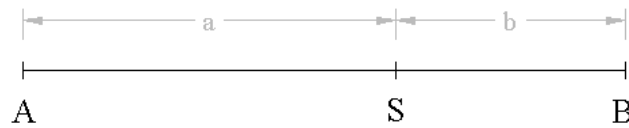
Videre må fotografen kunne komponere bilder på en harmonisk måte. Komposisjon betyr å sette sammen ulike elementer til en helhet. Når man komponerer noe, går man som oftest ut i fra komposisjonsprinsippene. Dette kan være kontrast, bevegelse, balanse og enhet.

Prinsippene hører sammen og skaper et bilde. Bevegelse skaper liv, og også system, oversikt og orden ved at elementene har et systematisk forhold til hverandre. Bevegelsen må ha et mål og en ide, hvis ikke blir det rotete. Orden skaper enhet, og kontrast skaper dynamikk, gir spenning og liv til bildet slik at det blir mindre monotont. Man kan skape forskjeller og kontraster ved bruk av ulike størrelser, former, styrker, struktur, mønster eller uttrykk.

Med hensyn til bildekomposisjon så eksisterer det mange ulike metoder. Flerkamerafotograf Bjørn Aass i NRK har en metode for bildekomponering. AVR-metoden sammenfatter det en fotograf må ta stilling til før et bilde er ferdig komponert og sendeklart. AVR er forkortelsen for tre ord: *analyse, valg og rydd opp*. Fotografen må analysere mulighetene for bildekomposisjonen, det gjelder hvor man skal stå med kameraet, hvilke dekorelementer man har for å lage dybde, hva bildet skal gi av informasjon osv. Valget følger i etterkant av analysen. Det sentrale her er at man skal velge hvordan bildet skal tas, hvilke elementer som skal med, hvilken bevegelse kameraet skal ha. Tilslutt rydder man opp: bilde-elementene komponeres og settes sammen til en helhet.

Et sentralt prinsipp under *opprydningen* er Det Gyldne Snitt. Det Gyldne Snitt stammer fra antikken med hensikt å tilføre bildene *perfekt harmoni* (Leirpoll 2002:25). Dette tilsier at man deler bildet horisontalt og vertikalt i tre. *Man mente disse proporsjonene hadde en balanse som på en naturlig måte tiltalte menneskets øye og sinn*. Matematikken i det gyldne snitt blir beskrevet med Figur 23:

⁴² En knapp på zoomhendelen som gir program-bildet i søkeren.

Figur 23 Hvis linjestykket AB er delt i et punkt S slik at forholdet mellom AB og AS er lik forholdet mellom AS og BS sies S å dele AB i det gyldne snitt

Nå har jeg gått igjennom håndverket en fotograf må være bevisst i sitt arbeid. Ved siden av det rent håndverksmessige kommer det i tillegg forberedelser som gjelder den spesifikke produksjonen. At en fotograf er kjent med produksjonens innhold er avgjørende for det endelige produktet. I transmisjoner av fotballkamper er det en forutsetning at fjernsynsfotografen kjenner spillereglene og spillerne, slik at bildeprodusenten og fjernsynsseeren kan få maksimalt utbytte av mulighetene som ligger der billedmessig. Bildeprodusenten vil her bruke bildet til å fortelle en del av kampens historie, mens seeren vil benytte seg av situasjonen til å kunne dra sine egne tolkninger av hvordan kampen er og utvikler seg. I forbindelse med musikkproduksjoner er det tilsvarende en forutsetning at fotografene kjenner musikken som blir fremført. På forhånd hører fotografen på musikken, før han eller henne på produksjonsdagen får utdelt sine respektive kamerakort eller arbeidsområder. Med kjennskap til musikken vil dermed fotografen raskt kunne orientere seg i bildeuniverset og det komponisten ønsker å formidle med musikken.

Hva er en god transmisjon?

Bildeprodusentene

Bildeprodusenten er ansvarlig for visualiseringen av fjernsynsproduksjonen. Videre er bildeprodusenten *kommandosjef* under produksjonen, og er den som sørger for at alle faggrupper snakker et felles visuelt språk. Regilyd er kommunikasjonslyden bildeprodusenten sender ut til alle i fjernsynsteamet. Slik vet alle hva de skal gjøre til enhver tid.

Under fjernsynsproduksjoner av klassisk musikk er selve musikken bildeprodusentens viktigste hjelpemiddel. Musikken, som skal avbildes eller presenteres, blir arbeidet igjennom.

Her har bildeprodusentene ulike metoder. De fleste bruker partituret⁴³ og leser dette som en oppskrift på hvor de skal ha bilde av instrumentene, utifra hvor instrumentene dominerer lydbildet. Noen leser også litteratur om komponisten for å stifte bedre bekjentskap med musikkverkets underliggende mening og tolkningen av musikken. Andre angriper musikken *uvitende* og bruker deres egen subjektive – ikke allmenne – tolkning for hvordan man kan transmittere konserten stilmessig. Det sier også noe om hvordan bildeprodusentene mener det er avgjørende for dem å imøtekomme musikken før den skal transmitteres på den mest hensiktsmessige måten.

De syv bildeprodusentene jeg har intervjuet tilhører både den *nye* og den *gamle* skolen. De har ulik grad av erfaring og har tilegnet seg ulike produksjonsstiler.

Stein-Roger Bull startet sin karriere i NRK på begynnelsen av 1960-tallet. Der fikk han opplæring i hvordan man produserte musikk for fjernsynet. Som sjef i produksjonsselskapet Nordisk Film startet han prosjektet Åpent Vindu.⁴⁴ I dag er han sjef for produksjonsselskapet Nordic Stories.

Morten Thomte er lærer ved Westerdahls School of Communications. Thomte eksperimenterer med bruk av ulike stiler i sine produksjoner og er opptatt av å fange intimiteten i musikken. Thomte har vært veileder for fjernsynsfagene ved Høgskolen i Lillehammer.

Torstein Vegheim er bildeprodusent i NRKs Musikkavdeling. Han har produsert ulike type fjernsynsprogrammer fra klassisk musikk til TV-aksjonen. Han bruker partituret aktivt under live-produksjoner. Vegheim har i likhet med Thomte også vært veileder for fjernsynsfagene ved Høgskolen i Lillehammer

Erik Conders er bildeprodusent i NRKs Musikkavdeling. Han produserer både transmisjoner av dans, opera og musikk. Conders var veileder på eksamensproduksjonen som rapportdelen dreier seg om.

⁴³ musikknotene

⁴⁴ Studenter fra fjernsynslinjen på Høgskolen i Lillehammer filmer en konsert for en kulturinstitusjon på en dag. Kulturinstitusjonen får en produksjon de har råd til og studentene får vist seg frem.

Kim Strømstad er utdannet innenfor flerkameraregi ved Høgskolen i Lillehammer. Hans gjennomgående stil er å tøyne grensene for hva som er mulig å gjennomføre. Strømstad produserte bl.a. pausenummeret under Eurovision Song Contest 2010.

Anja Stabell fullførte sin bachelorgrad i flerkameraregi ved Høgskolen i Lillehammer i 2007. Stabell har produsert flere konserter med klassisk musikk og realityserien *Maestro*.⁴⁵

Kristian Løkken på sin side fullførte bachelorgraden i flerkameraregi ved Høgskolen i Lillehammer i 2010. Løkken har bakgrunn som musiker og har produsert flere musikkproduksjoner i studietiden. Han har også produsert konserter med klassisk musikk for Stein-Roger Bull gjennom Åpent Vindu-prosjektet.

Presentasjonen av bildeprodusentene gir et innblikk i hvilken bakgrunn de har. Nå skal jeg gå inn i intervjuene og diskutere bildeprodusentenes meninger. Jeg vil trekke frem hvordan de forbereder seg til en fjernsynsproduksjon og hvordan de mener gjennomføringen bør foregå.

Forarbeidet er der bildeprodusenten blir kjent med sitt arbeidsmateriale. Bildeprodusentene jeg har intervjuet har, som jeg var inne på, ulike tilnæringsmåter for å gjøre seg kjent med musikken. De fleste bruker partituret, noen leser litteratur om komponisten og noen har en tett dialog med dirigenten.

Stein-Roger Bull forklarer han ble opplært i å lese partituret og høre på musikken for å tyde hva komponisten ønsket å formidle: *Gunnar Sønstevold, som var den første musikksjefen i NRK, sa til meg en gang da jeg var ung og prøvende i dette yrket: "men husk på det Stein Roger, komponisten har laget kameragangen, du må bare lytte deg til den"*. Bull har også et tett samarbeid med dirigenten, som på sin side også har en tolkning av musikken. Også Torstein Vegheim, Anja Stabell, Erik Conders og Kristian Løkken mener partituret og samarbeidet med dirigenten er essensielt. Stabell fortsetter: *I de klassiske konsertene jeg har gjort så er det transmisjonen som er det viktige, at du formidler den musikken som orkesteret formidler. (...) Jeg vil ikke at bilderegien skal ta fokus*. Løkken understreker at det er forskjellige måter å forberede seg på, dersom produksjonen er for allmenn-seerne eller for ekspertene.

⁴⁵ Et realitykonsept hvor kjendiser får opplæring i å dirigere Kringkastingsorkesteret. Hver uke blir en deltaker sendt hjem, kun en kan krone seg med tittelen *Maestro*.

Kim Strømstad er også enig i at musikken står sentralt, men han legger vekt på at man ikke kan gripe fatt i en produksjon uten å ha en grunnleggende idé, en måte man ønsker og produserer musikken på. Morten Thomte sier:

Det jeg synes har vært vanskelig å få til av tradisjonell flerkameraproduksjon er at jeg blir så fort låst i partituret, som om det i musikken ligger der. (...) Partituret er ikke viktig, det er kommunikasjonen musikerne imellom. Da oppstår det en historie med musikerne som spiller med hverandre.

Gjennomføring er der bildeprodusenten formidler sin idé til fotografene. Strømstad mener idéen er mest sentral under en fjernsynsproduksjon og han har en egen teori om formidling av musikk: *Når det gjelder musikkproduksjon har man et basiselement som er lyd, det er det samme man hører på en CD. Når man så tilfører et bilde til lyden, må bildet formidle veldig kraftig eller forsterke musikken.* Idéen kan formidles ved bruk av referansebilder til fotografene – og transmisjonen kan foregå med D7/D5-kameraer⁴⁶. Strømstad sier at han ønsker flest mulig kameraer på ISO⁴⁷ slik at han står fritt til å velge bilder i postproduksjon. Han påpeker at han er veldig dokumentarisk i stilen og foretrekker å jobbe med musikernes uttrykk i ansiktet – men dersom det skulle ha vært live hadde han hatt en kameragang. Thomte og Strømstad snakker et noenlunde likt fjernsynsspråk. De forteller begge om fjernsynsproduksjoner de har gjort inspirert av tegneserier – produksjoner som bryter med det de mener er for konservativt: transmisjoner av klassisk musikk. *Det er det samme hver gang, du finner opp eller finner ikke opp kruttet. Malen er gitt, du blar opp i partituret og ser hva som står der og tar bilder etter det. Det er veldig mekanisk* (Thomte 2010).

De andre bildeprodusentene mener imidlertid at denne konservative musikkpresentasjonsformen fremmer følelser som må formidles. Å komme på innsiden av musikken er et mye brukt begrep: *det at du går på innsiden av musikken, det er veldig viktig – og at du tolker den, vet hva du vil med den og bruker den som grunnlag for den kameragangen du lager* (Bull 2010). Bull forteller også om faren for å klippe seg ut av musikken:

⁴⁶ Speilreflekskameraer med filmfunksjon

⁴⁷ Isolert opptak

Det alle, jeg også noen ganger, gjør feil er at man har lagt seg i at man skal orientere seg hele tiden om hvordan orkesteret sitter, med store oversiktsbilder.(...) Hver gang du viser et oversiktsbilde, klipper du deg ut av musikken, du mister dynamikken. Du mister nærheten til musikken. Det skal du bruke når musikken forteller deg det, når det f. eks er en diminuende og det stilner hen – da kan du gå ut og så gå inn igjen når det øker, eller det er en effekt at et nytt instrument tar et nytt tema.(...) Arild Flatmo⁴⁸ sa til meg: du skal gjøre omvendt. Du skal zoome inn og tette på når musikerne gjør crescendo. For det er det som er samsvaret med musikken. Ikke tenk på hva du vil vise, men tenk på hvordan du bruker dynamikken i bildene i forhold til musikken.

Thomte nevner at musikk ikke er entydig og at det er opp til den musikken treffer: du kan bli lei deg eller optimistisk: *det er derfor vi har musikk og at det skiller seg fra ord. Det går annerledes inn i nervesystemet og følelseslivet vårt.* Bildeprodusenten må gå inn i musikken og se hva som er av historie og materiale. Her sier Thomte og Bull det samme: å komme på innsiden av musikken for å formidle dette til seeren. Forskjellen ligger i hvordan de gjør det og hva de mener er den beste måten å produsere en transmisjon til god tv.

Fjernsynseerne

Fjernsynstransmisjoner tilrettelegges for publikum som ikke har anledning til å delta på eventet. Det er også for å spre eventet ut til *massene* slik at flere kan delta. Det er først og fremst publikum som fjernsynstransmisjoner blir produsert for. Denne undersøkelsen vil gå nærmere innpå om respondentene er interessert i å se klassisk musikk på tv – og om de synes måten det er laget på er en god måte. Det er spesielt interessant i å legge merke til hva seerne legger vekt på når de skal begrunne at en transmisjon er god tv og hva de ønsker å se.

Respondentene i spørreundersøkelsen ble invitert til å delta gjennom internettsamfunnet Facebook. Det var frivillig å delta. Både kvinner og menn – i aldersskiktet fra 13 – 69 år – deltok. Besvarelsen de leverte var anonym. I forhold til det kvalitative i spørreundersøkelsen har jeg valgt å trekke frem de mest konstruktive respondentene. Dette gjelder i spørsmål 11 og 13.

⁴⁸ Dirigent

Jeg ble positivt overrasket over deltakerantallet på denne spørreundersøkelsen. Omtrent 50 % av de jeg inviterte deltok. 261 respondenter i løpet av en syvdagers periode ga mange interessante tall. Av respondentene var 40,6 % menn og 59,4 % kvinner.

Publisert fra 12.3.2011 til 18.3.2011 - 261 respondenter

1. Kjønn

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Mann	40,6 %	106
2 Kvinne	59,4 %	155
Total		261

5. Hvor interessert er du i å se klassisk musikk-programmer på TV?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ikke i det hele tatt	15,7 %	41
2 Veldig lite interessert	26,4 %	69
3 Nøytralt	14,6 %	38
4 Litt interessert	29,5 %	77
5 Svært interessert	13,8 %	36
Total		261

6. Har du noen gang sett en klassisk konsert på tv?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	86,2 %	225
2 Nei	13,8 %	36
Total		261

10. Uavhengig av musikkjanger, foretrekker du å se konserter på tv, eller foretrekker du å være publikum i salen?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 TV	14,2 %	37
2 Publikum i salen	85,8 %	224
Total		261

11. Hvis TV, hvorfor?

- Man får et bedre overblikk.
- Et kamera kan gi meg visuelle opplevelser jeg aldri ville fått som publikum. Samtidig går jeg jo glipp av en stemning ved bare å se den på TV.
- Man kan se på kameragangen så vel som i blant høre interessante klassiske stykker.
- På TV er det som regel tilrettelagt for at seeren skal få en så optimal opplevelse som mulig. Det er fokus på at både det visuelle og musikken skal være så optimalt som mulig. I en konsertsal kan man ha uflaks og havne et sted man ser eller hører dårlig det som skjer. I verste fall: begge deler.
- Kommer tettere på og med en god produksjon får man mer ut av konserten enn å være der.

-
- For å se hvordan produksjonen er utført.
 - Du får se bilder du ikke hadde fått sett i salen.
 - Fordi jeg der vil se nærbilder og ikke bli påvirket av alle rundt meg.

13. Kan klassisk musikk være god TV?

- Absolutt! Interessante stykker og dyktige musikere og en tilpasset og profesjonell TV-produksjon blir god TV.
- Absolutt, men ikke så interessert i arty-farty dramatisering av musikken, mer interessert i å se innlevelse til dirigent, intensiteten hos blåseseksjonen, det bustete håret til pianisten og det fragile hos strykerne.
- Ikke alene. Da må den ha flere elementer ved seg enn bare et orkester som spiller.
- Ja, spesielt i forhold til andre konserter på TV. Når POP/rock-konserter skal sendes på TV er det ofte fokus på stemningen i salen, mens på en klassisk konsert fokuserer man på musikken, og ikke alt det andre rundt. Avhengig hva man liker vil noen synes at det er en forutsetning for god TV.
- Ja, viss produksjonen er god, både på bildesida og lydsida. Det er viktig at bilda greier å fortelle det som musikken viser, for ikkje føler ein gjerne at det er ting ein går glipp av. Det kan vere instrument ein høyrer som spelar, men som ein ikkje ser. Og greier ein å vise stemninga i salen, er det bra og.
- Dette vet du jo sikkert mer enn meg om, men som nyttårskonserten bruker, så hjelper det veldig å få inn bilder av f. eks dansere eller andre ting som bryter opp på bildesiden.
- Absolutt. Man får i stor grad med seg mer av hva orkesteret utfører da man blir vist enkeltinstrumenter og følger musikken bedre når klippene og valg av bilder samsvarer med det som blir spilt.
- Ja, liker for eksempel nærbilder med fokus på fingerarbeid på instrumentene. Og bilder som fanger kommunikasjonen mellom dirigent og orkester.
- Absolutt, særlig hvis det er en gjennomført tanke med hvordan musikken presenteres, formidles og understrekes gjennom bildene.
- Klart det, men liker bedre oversiktsbilder enn at en produsent bestemmer at jeg skal se trompetsoloen når den spilles. Kanskje jeg vil se noe helt annet?

For å oppsummere ser man altså av undersøkelsen at 29,5 % er litt interessert i å se klassisk, 13,8 % er svært interessert. Til sammenlikning er denne prosentandelen omtrent lik de respondentene som ikke er interessert eller er veldig lite interessert. 14,6 % er nøytrale. Over 40 % er altså litt eller svært interessert i å se klassisk musikk på tv. Det mest sette programmet på norsk fjernsyn er Eurovision-finalen da Aleksander Rybak vant i 2009. 2,3 millioner nordmenn fulgte denne begivenheten⁴⁹ - mot 4,9 millioner innbyggere. For å sette dette seertallet i perspektiv med undersøkelsen jeg har gjennomført, ville det si omtrent 2 millioner nordmenn er litt eller svært interessert i å se klassisk musikk på fjernsyn. 86,2 % av de spurte har sett en klassisk konsert på TV. Noen av prosentene her inkluderer nok såkalt zapping⁵⁰.

Lyd og stemning har nok spilt med i svarene respondentene ga i spørsmål nr 10. Her har jeg valgt å ikke legge begrensninger på musikkgenren, slik som jeg har gjort i de andre spørsmålene. Dette fordi lyd og stemning er det som angir forskjellen på det å sitte foran fjernsynet mot det å sitte i salen. Synspersepsjonen i en sal vil være like *begrenset* uavhengig om du er på en rockekonsert eller en klassisk konsert. Fjernsynsskjermen vil gi deg det *samme* formatet i form av en bildeproduksjon med ulike komponerte bilder.

85,8 % av respondentene foretrekker å være publikum i salen fremfor å se konserten på fjernsyn. Det vil si at den optimale konsertopplevelsen for disse respondentene er å være tilstede i salen. Å skape en tilstedeværelsesfaktor som er lik faktoren av å virkelig være tilstede et bestemt sted er vanskelig å iscenesette i sin helhet med fjernsynet. Man kan til en viss grad fange oppmerksomheten og skape en fjernsynsproduksjon av høy kvalitet som fascinerer fjernsynsseerne. Men persepsjonen hos seerne stiller også krav til teknisk utstyr i hjemmet i form av hjemmekinoanlegg med 5.1-lyd og en stor HD-TV i ett mørkt rom. Den allmenne fjernsynsseer har et seervennlig fjernsyn plassert i en lys stue.

Spørsmål 11 og 13 er ute etter svar som går konkret på kvalitetsforventningene fjernsynsseeren ønsker. Spørsmål 11 tar for seg begrunnelser for hvorfor seerne vil se klassisk musikk på tv istedenfor å være publikum i salen. De som ville ha valgt å se konserter på

49

http://www.dagbladet.no/2009/05/18/kultur/tv_og_medier/mgp/melodi_grand_prix/eurosong_2009/6281308/ 17.5.2011

⁵⁰ Hyppig skifte av tv-kanal på søken etter å se noe som fanger interessen

fjernsyn var samstemte om at det ville gi dem et bedre overblikk ved hjelp av kameraene som filmer konserten. Det legges vekt på at fjernsynsproduksjonen kommer tettere på konserten og opplever det som om man får mer utbytte av konserten. En av respondentene i spørsmål 11 skriver: *På TV er det som regel tilrettelagt for at seeren skal få en så optimal opplevelse som mulig.* Nærbilder er sentralt, og nærbildene får man ikke som publikum i salen siden det menneskelig ikke ha evne til å zoome, kun fokusere.

Spørsmål 13 tar for seg om seerne synes klassisk musikk kan være god tv. Her synes det å være ganske lik uttelling for fordelingen mellom de som synes det er god og ikke god tv – i forhold til svarene i spørsmål fem. De fleste som ikke synes klassisk musikk er god tv svarer kontant “nei” uten videre utdypinger. Noen mener at transmisjonene ikke er god tv i seg selv, men at det kan fungere om det får tilført flere elementer. Elementer det her refereres til tilsier produserte innslag som dans, dramatisering, naturbilder etc. De som svarer at dette er god tv utdyper gjerne. Her er seerne mer uenig i hva de mener gjør transmisjonene til god tv. En respondent svarte dette: *Det er viktig at bilda greier å fortelle det som musikken viser, for ikkje føler ein gjerne at det er ting ein går glipp av. Det kan vere instrument ein høyrer som spelar, men som ein ikkje ser. Og greier ein å vise stemninga i salen, er det bra og.* Andre fremhever at klassisk musikk er god tv *særlig hvis det er en gjennomført tanke med hvordan musikken presenteres, formidles og understrekes gjennom bildene.* En annen mener at klassisk musikk er god tv, men at han/hun foretrekker oversiktsbilder mot at produsenten bestemmer bildene: *kanskje jeg vil se noe helt annet?*

Oppsummering

De av fjernsynsseerne som synes klassisk musikk er god tv er i hovedsak opptatt av å bli vist hva musikken gjør. Seerne mener at fjernsynsmediet skal fortelle og vise de hva de blir underholdt med. Seerne ønsker at fjernsynsmediet forteller hva musikken gjør og hvordan den fungerer, de ønsker å bli visuelt fremstilt for partituret.

Dette stemmer overens med bildeprodusentenes syn: de ønsker å illustrere musikken. Først og fremst. Det bildeprodusentene også ønsker å formidle er tolkningen. Tolkningen av musikk hører nok til publikummet som ønsker å oppleve konserten i konsertsalen, hvor de kan tolke musikken utfra sine egne forutsetninger og *velge* bildene selv.

Det er få av respondentene som etterlyser en magi på bildesiden. Jeg vil tro at fjernsynsseerne som ikke tilhører tv-bransjen ikke ville ha reagert negativt dersom en fotograf tok i bruk dynamiske hjelpemidler i bildene sine. Dersom dynamikken ikke går på bekostning av transmisjonens handling vil dette være en flott mulighet for fotografen å ta i bruk de elementene man kan komponere et bilde med.

Konklusjon

Fotografen er bildeprodusentens *øyne* og bidragsyter. Fotografen kan sitt håndverk, i likhet med at bildeprodusenten kan sitt: nemlig det å sy bilder sammen. Fotografen synes å ha en større respekt for bildeprodusentens kunnskap, enn det produsenten noen ganger viser ovenfor fotografen. Detaljstyringer og klare retningsføringer kan virke demotiverende og konservativt for fotografen. Dersom bildeprodusenten kan la fotografen få utfolde sine kreative evner, *leke* innenfor de rammene som bildeprodusenten har oppført i kamerakortet, vil fotografen strekke seg langt for at fjernsynsseeren skal få tilført spennende og dynamiske bilder. Bildeprodusent Erik Conders oppsummerer forholdet mellom fotografen og bildeprodusenten slik: *Jeg kan bare formidle en musikalitet, men det er dere [fotografene] som legger musikaliteten i bildene.* Som arbeidsleder under en flerkameraproduksjon kommer Conders med et godt poeng og fremhever selve essensen med tanke på fjernsynsteamets grunnleggende oppgave under en produksjon: å bruke sin ekspertise innenfor de arbeidsområdene de tilhører. Det er fotografen som fanger musikerens uttrykk, og som avbilder dette med sin subjektive tolkning av hvordan musikeren utøver musikk i det konkrete øyeblikket. Bildeprodusenten kan kun fortelle rekkefølgen av hvordan transmisjonen av musikken skal foregå, mens det er fotografen – den som *fanger øyeblikkets kunst* - som bruker sitt håndverk og sin subjektive tolkning og stil til å bidra med bilder til rekkefølgen.

Bildekomponering er det viktigste prinsippet for å forene bildeprodusentene, fjernsynsseerne og fotografene. Komposisjon er det som binder flerkameraproduksjon sammen når man setter bilder opp mot hverandre, bildene må gli sammen via *myke* klipp. For å komponere bilder må fotografen kjenne til håndverket og ha kunnskap om hva som er viktig å legge vekt på ved objektet gjennom forberedelsesprosessen. En fotograf må samtidig være bevisst når det kommer til spørsmålet om kvalitet, utførelsen av håndverket og komponering av fremførelsen – fotografen må være bevisst alle disse forholdene og sørge for å samkjøre med resten av

flerkamerateamet slik at de danner en helhet. Først *da* vil man kunne argumentere for om en produksjon kan kategoriseres som en produksjon av god *kvalitet*. Til syvende og sist er det imidlertid fjernsynsseerne som bedømmer hvorvidt en produksjon holder mål. Det er tross alt seerne man lager fjernsynsprogrammer for. Om dermed seerne sitter igjen med en følelse av å ha fått innfridd sine forventninger kan man konkludere med at produksjonen kan kategoriseres som god tv.

LITTERATURLISTE

BØKER

Dysthe, Olga, Hertzberg, Frøydis og Løkensgard Hoel, Torlaug. 2004. *Skrive for å lære: Skrivning i høyere utdanning*. 4.utgave. Oslo: Abstrakt Forlag.

Leirpoll, Jarle. 2002. *Video i praksis*. 2. utgave. Elverum: J. Leirpoll.

Østbye, Helge, Knapskog, Karl, Helland, Knut og Larsen, Leif Ove. 2007. *Metodebok for mediefag*. 3.utgave. Bergen: Fagbokforlaget.

Ward, Peter. 1997. *Multi-Camera Camerawork*. Oxford: Focal Press.

TIDSSKRIFT

Poulsen, Brit. 1993. *Er klassisk musikk god TV?*. Tidssignalet, 7.oktober 1993, 12.

INTERNETTDOKUMENT

Den norske Opera <http://www.operaen.no/Default.aspx?ID=26886> (lest 20.januar 2011)

Kleve, Marie L. 2009. *Tidenes råeste seertall!: 2,3 millioner nordmenn så Rybak vinne MGP*. http://www.dagbladet.no/2009/05/18/kultur/tv_og_medier/mgp/melodi_grand_prix/eurosong_2009/6281308/ (lest 17.5.2011)

NRK. 2009. *OB HD1*. http://fil.nrk.no/informasjon/organisasjonen/nrk_produksjon/1.6908995 (lest 5.januar 2011)

SONY. *HDC1500R: Multi Format HD Camera Optical Fiber Interface*.

<http://pro.sony.com/bbsc/ssr/mkt-broadcast/mkt-broadcaststudio/product-HDC1500R/> (lest 05.februar 2011)

Wikipedia. *Violin Concerto (Sibelius)*.

[http://en.wikipedia.org/wiki/Violin_Concerto_\(Sibelius\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Violin_Concerto_(Sibelius)) (lest 26.april 2011)

Wikipedia. *Violin Concerto No. 2 (Prokofiev)*.

[http://en.wikipedia.org/wiki/Violin_Concerto_No._2_\(Prokofiev\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Violin_Concerto_No._2_(Prokofiev)) (lest 26.april 2011)

Wikipedia. *Nyttårskonserten*. <http://no.wikipedia.org/wiki/Nyttårskonserten> (lest 1.mai 2011)

Wikipedia. *Kvalitet*. <http://no.wikipedia.org/wiki/Kvalitet> (lest 2.mai 2011)

YouTube. 2010. *Beethoven Symphony #6 / Herbert Von Karajan: Berlin Philharmonic Orchestra (1 of 4)*. <http://www.youtube.com/watch?v=98n2LiINLWo&feature=relatedn> (sett 2.5.2011)

YouTube. 2010. *Beethoven Symphony #6 / Herbert Von Karajan: Berlin Philharmonic Orchestra (2 of 4)*. <http://www.youtube.com/watch?v=L-5MarwaDyg&feature=related> (sett 18.5.2011)

YouTube. 2011. *Das Neujahrskonzert 2011 Wien @ An der schönen blauen Donau & Radetzky Marsch*. <http://www.youtube.com/watch?v=VpaGF0IE61I> (sett 18.5.2011)

DVD

Hamilton, Hamish. 2003. *What we did last summer: Robbie Williams Live at Knebworth*. Storbritannia: EMI.

Stabell, Anja. 2009. *Oslo Filharmonic Orchestra: Sibelius symphony no.1*. Oslo: Nordisk Film.

Wübbolt, Georg. 2008. *Herbert von Karajan: Maestro for the screen*. Tyskland: Arthaus Musik GMBH.

Produksjonsplan

Menuhin Seniorfinale

Den Norske Opera

MA2, Flerkamera

Høgskolen i Lillehammer

Torsdag 22.april 2010

-

Lørdag 24.april 2010

Innholdsfortegnelse

Om Menuhin:	56
Målsetning:.....	56
Akkreditering:.....	56
Transport:.....	56
Matsservering:.....	56
Antrekk:	56
Stageplot:	57
Kameraplassering:.....	58
Involverte NRK:.....	59
Involverte Den Norske Operaen:	59
Menuhin program:	60
Bemanningsplan:.....	61
Dagsplaner:	62

HMS-plan:	Vedlegg
Kjøreplan:	Vedlegg

Om Menuhin:

Informasjon fra egne nettsider:

Menuhin Competition 2010 er et nyskapende samarbeidsprosjekt mellom en rekke av Norges ledende musikk- og kulturinstitusjoner, og gir en unik anledning til å profilere norsk musikkliv på en nasjonal og internasjonal arena.

Verdens ledende internasjonale konkurranse for unge fiolinister arrangeres for første gang i Norge 16. - 25. april 2010. Menuhin Competition gir unge talenter fra hele verden en enestående mulighet til å presentere seg for et stort publikum. Konkurransen byr samtidig på en 10-dagers festival med en lang rekke musikalske opplevelser for publikum – barn som voksne!

Målsetning:

Med kort prøvetid og lite rom for feiltakelser, skal det lages en fullstendig flerkameraproduksjon av hele seniorfinalen til Menuhin 2010. Det vil til sammen være fire finalister som gjennom knalltøff motstand kvalifiserer seg til finalen på onsdag (21/4). Alt vil foregå live on tape etter gode forberedelser av Eirik Billy Norheim. Det hele vil gå live på NRK P2 og streames direkte på nrk.no

I den feiende flotte opera salen og med NRK sitt utstyr ligger alle forholdene til rette for at dette skal bli en bra produksjon. Så lenge alle møter til oppsatt tid med godt humør, samtidig som å yte sitt beste, blir det en flott produksjons og ikke minst med et bra eksamensresultat.

Akkreditering:

Crewliste vil bli levert til Operaen, slik at adgangskort kan hentes ut av produksjonsleder som deler dette videre ut.

Transport:

Vil foregå for egen maskin. Sørg for å dobbelsjekke kollektiv tider, slik at du er i Operaen til oppmøtetiden. Forseintkomming aksepteres ikke, da dette en produksjon som trenger den tiden den er tildelt.

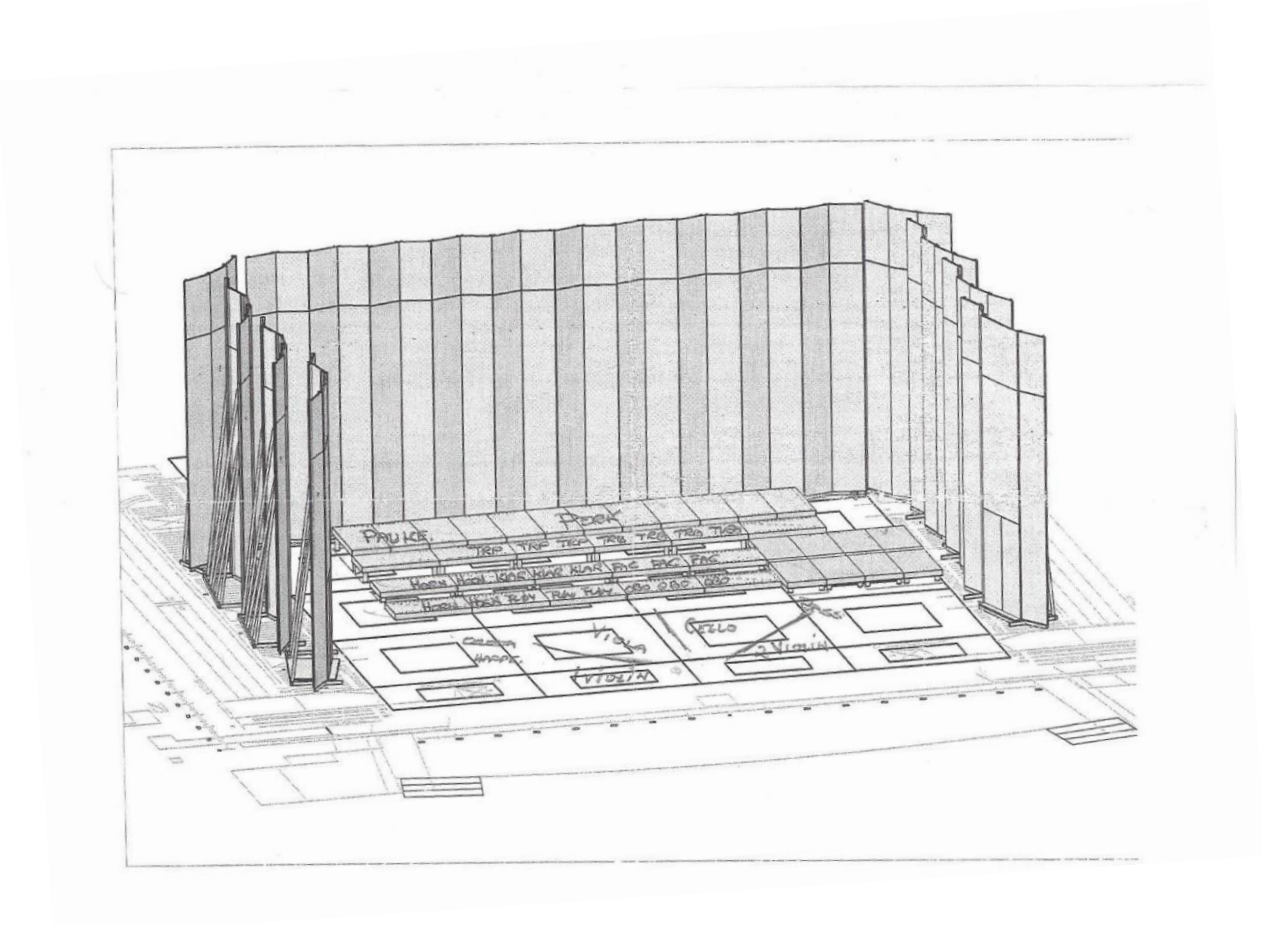
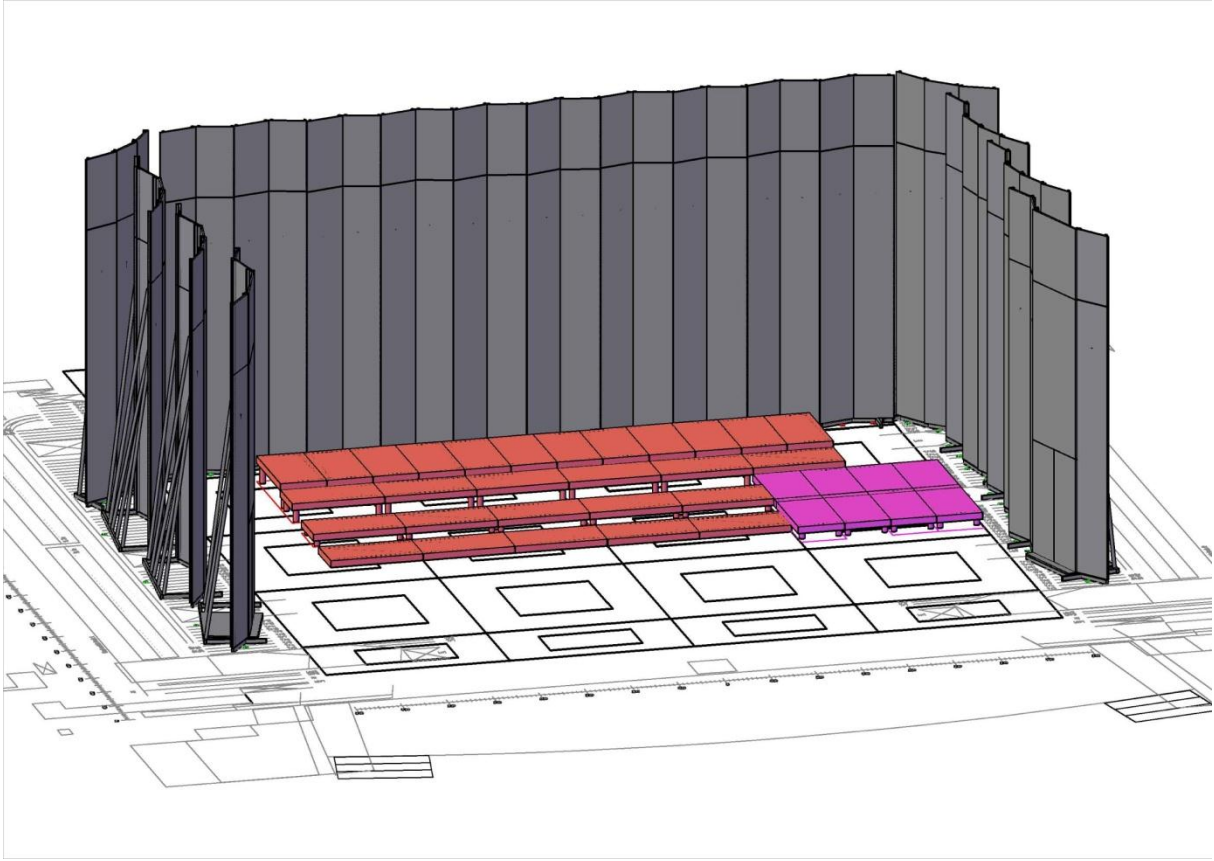
Matservering:

Spis en god frokost før dere drar hjemmefra. Bispising vil skje i kantinen i Operaen, dette ordnes og finansieres av produksjonen.

Antrekk:

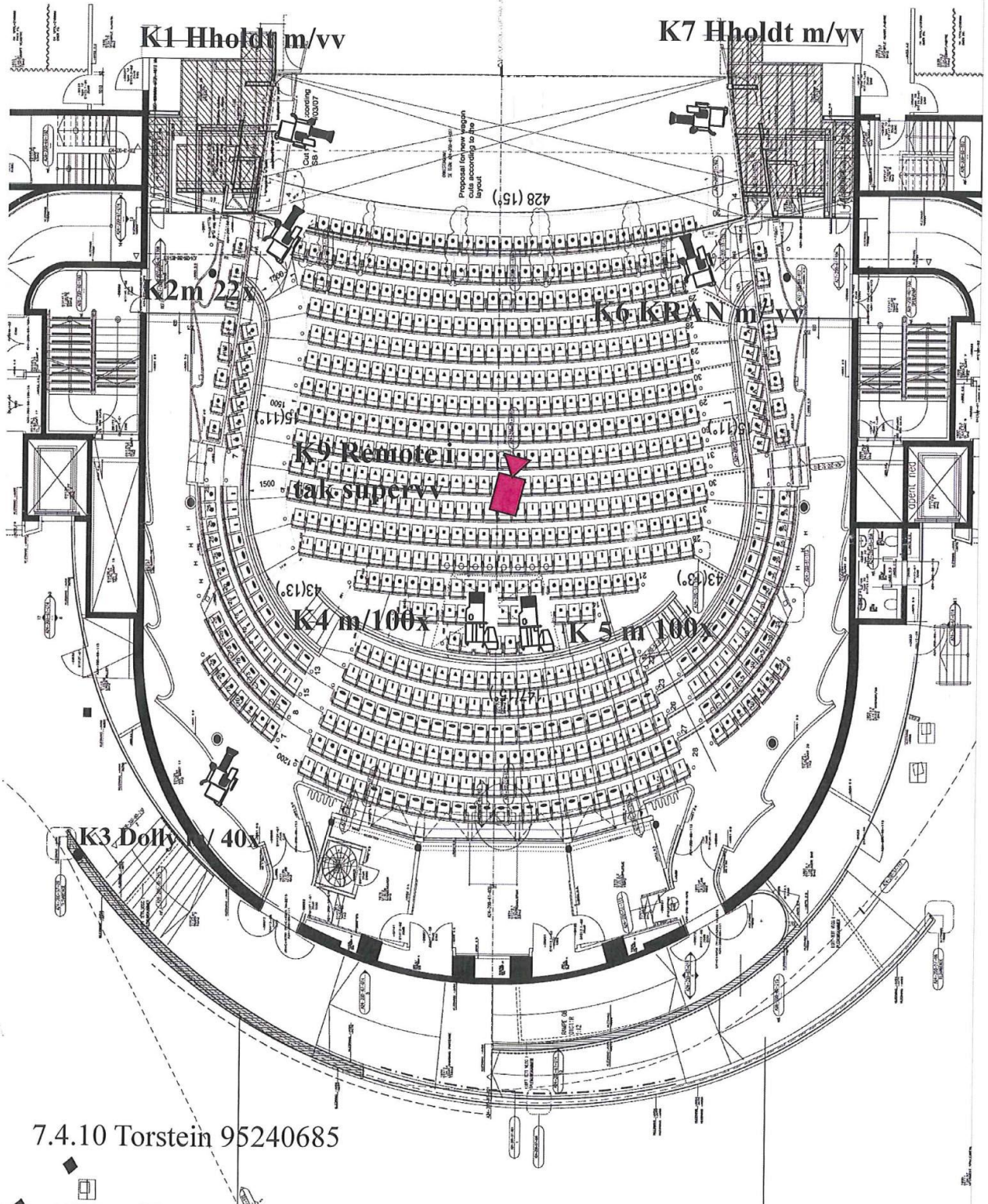
Det forventes at alle kler seg pent under opptaket av konserten. Med pent menes mørk, pen bukse/skjørt og mørk skjorte/bluse. Det er ingen krav til kjoler /full dress og høye hæler, da jeg forstår at det er ubehagelig å jobbe i dette. Sko skal helst også være pene og mørke. Under prøvene er det valgfri bekledning.

Stageplot:

Kameraplassering:

MENUHIN GALLA

7.4.10 Torstein 95240685

Involverte NRK:

Prosjektleder: Anne Røthing, 92 23 88 07

Produksjonsleder: Marianne Vinje, 91 83 47 19

Producer: Torstein Vegheim, 95 24 06 85

Teknisk leder: Per Erik Lie, 97 01 66 98

Prosjektpilot: Vivi Reierstad, 92 63 61 62

A-foto: Tore Jakobsen, 97 74 68 74

Lyd: Billy Henningsen, 92 65 41 27

Lys: Odd Erling Høgberg, 97 19 73 76

Involverte Den Norske Operaen:

Produsent: Jane Eve Straughton, 47 91 53 61 / jane-eve.straighton@operaen.no

Producer assistent: Maria Costa, 47 91 53 62 / maria.costa@operaen.no

Billetter: Tine Solum, 47 91 52 26 / tine.fredriksen.solum@operaen.no

Kantina: Arnt, 47 91 55 04 / kantina@opera-huset.no

Adgangskort: Vekter, 47 91 55 77

Lys: Jannicke Rekvinn, 47 91 54 82 / jannicke.rekvin@operaen.no

Scene: Ole Morten Eriksen, 99 25 12 65 / ole.morten.erriksen@operaen.no

Lyd: Gerhard Hertzberg, 47 91 52 44 / gerhard.kristian.hertzberg@operaen.no

Inspisient: Johan Henrik Neergaard, 47 91 53 66

Inspisient: Mari Movold, 47 91 54 71 / mari.movold@operaen.no

Menuhin program:

Onsdag 21/4:

Kl.19.30, Scene 2

International Young Talents Connected

Kunstnerisk leder: Stephan Barratt-Due

Solist: Chad Hoopes, violin. 1 prize junior, Cardiff 2008

Solister, ensemble og Barratt-Due Juniororkester

Unge musikere fra skoler i Polen og Storbritannia er invitert av Barratt-Due musikk institutt til en uke med mesterklasser og kammermusikk. Konserten er et resultat av disse aktivitetene.

Lørdag 24/4:

Kl. 10:00 - 12:00, Scene 2

Mesterklasse - Renauld Capucon

Kl. 12:30 - 14:30, Scene 2

Mesterklasse - Maxim Vengerov

Kl. 16:00- 17:00, Hovedscenen

Konsert med Norsk Barnesymfoniorkester

Solist: Chad Hoops, fiolin. Juniorvinner fra Cardiff 2008.

Dirigent: Alf Årdal

Konferansier: Dan Børge Akerø

Kl. 19:00, Hovedscenen

Menuhin Competition Seniorfinale m/KORK

Søndag 25/4:

Kl. 19:00, Hovedscenen

Menuhin Competition Gallakonsert m/Oslo-Filharmonien, gjester og vinnere.

Gjester: Arve Tellefsen, fiolin, Alexander Rybak, fiolin m.fl.

Dirigent: John Helmer Fiore

Kunstnerisk leder: Paul Curran

Konferansier: Åse Kleveland

Bemanningsplan:

Stilling	Navn	Mail	Telefonnummer
Prosjektleder	Linda Marie Borge	linda.marie.borge@nrk.no	93438863
Produksjonsleder	Lars Andersen	larsandersen89@gmail.com	99383321
Producer	Eirik "Billy" Norheim	eirik.norheim@nrk.no	90051651
Script	Kristian Løkken	kristianloekken@gmail.com	90554232
Script-ass	Vegard Kristiansen	vegardkr@gmail.com	48030141
Bildemix	Åsmund Voll Tesdal	Aasmund.v.t@c2i.net	41637328
Grafikk	Ove Bodahl Spedstad	ove@spedstad.com	98449698
KK	Lars Bogen	la-bogen@online.no	91686279
KK-ass	Nanna Bendixen	nanna.bendixen@gmail.com	94285185
TOM	Terje Moen	terje@terjemoen.com	41665507
TOM-ass	Øyvind Width	oyvind@sweco.no	92688823
Innspillingsleder	Sunniva Bårdsnes	Sunniva.Bardsnes@gmail.com	97149533
Lyd	Johan Kapelrud	kapelrud@gmail.com	98425038
Lys	Lars Ivar Leira Kristiansen	lakris80@gmail.com	93494391
A-foto	Kari Marthe Braaten	kari.marthe.braaten@gmail.com	41239711
Foto 1 - HH	Magnus Kjetså	kjetsa@gmail.com	99642767
Foto 2 - Stativ	Elin Fossum	elin.fossum@gmail.com	91577059
Foto 3 - dolly tett tot	Anne-Linn Torgersen	anne_linn_t@hotmail.com	92097573
Foto 4 - tele	Magnus Liestøl	magnus.liestoel@me.com	92417150
Foto 5 - tele	Maren Edvardsen	m.edvardsen@gmail.com	97133736
Foto 6 - kran	Runar Åsbø	runar.asbo@gmail.com	95219983
Foto 7 - HH	Kari Marthe Braaten	kari.marthe.braaten@gmail.com	41239711
Foto 8 - Remote	Ubemanna		
Foto.ass	Marie Mayer	marie.linde.mayer@hotmail.com	90809556
Foto.ass	Julie Bjørkli	julie_bjoerkli@hotmail.com	92057006
Kran.ass	Simen Sørensen	simen_sms@hotmail.com	48298884
Prod.ass	Phillip Gjertsen	phillip_hernes@hotmail.com	95917726
Tilbringere	NMH		
Vertskap	NMH		

Dagsplaner:

Torsdag 22/4:

09:45		Oppmøte NRK: Producer, Script, Bildemix	Ansvarlig
10:00 - 11:30		KORK øver på dagen solistverk	Billy
11:30 - 12:00		Pause	Billy
12:00 - 13:20		Solist 1	Billy
13:20 - 13:40		Pause	Billy
13:40 - 15:00		Solist 2	Billy

Fredag 23/4:

09:45		Oppmøte NRK: Producer, Script, Bildemix	Ansvarlig
10:00 - 11:30		KORK øver på dagens solistverk	Billy
11:30 - 12:00		Pause	Billy
12:00 - 13:20		Solist 3	Billy
13:20 - 13:40		Pause	Billy
13:40 - 15:00		Solist 4	Billy
16:00		OPPMØTE Operaen: Foto(5), Lys, Lyd, TOM, Insp.	
16:00 - 18:00		Se på NRK prøver og sette seg inn i sitt ansvarsområde	
18:00 - 19:00		Bildeprøver	Billy

Lørdag 24/4:

09:00		OPPMØTE ALLE , Operaen	Ansvarlig
09:00 - 09:30		Brief	Billy & Lars
09:35		Bemanning	ALLE
10:00 - 13:00		Prøver	Billy
10:00 - 10:05		Stemme + evt.info	Billy
10:05 - 10:40		Solist 1	Billy
10:40 - 11:15		Solist 2	Billy
11:15 - 11:45		Pause m/lunsj	Lars
11:45 - 12:20		Solist 3	Billy
12:20 - 12:55		Solist 4	Billy
13:00 - 13:15		Allmøte	
13:15 - 17:00		Fotomøte / Teknisk jobbing	Billy
17:00 - 18:00		Middag i kantina	Lars
18:00 - 18:20		Pause	
18:20		Bemanning	ALLE
18:30 - 19:00		Publikumsinnslipp	Operaen
19:00 - 22:00		Opptak Seniorfinale m/KORK	Billy

22:00	-	22:15	Debrief	Billy & Lars
22:15	-	22:30	Rydding	Alle
22:30	-		Ut for kos og hygge !	Alle

RK 1 av 3	
PRODUKSJON:	KAMERA:
MENUHIN	7
SIBELIUS	
9	DIR
	pass 2 sk. 14.
21	FAGOTT (frontalt) (3+)
	pass 2 sk 18.
	SAKTE!
23	FAG + KLAR (4+)
	sk 25, pass kb. 26+27 borte.
28	KONTRA FZ (2+)
	Pass kb sk 30
	RASKERE OBS!
34	KLAR. FAG. GR. (9+)
36b	DIRIGENT (7+)
37	pass kb sk 37
	HOLD DIRIGENT!
	SAKTERE

RK 2 av 3	
PRODUKSJON:	KAMERA:
SIBELIUS	7
41	AD LIB (32+)
L	NAE SOL → mot slutt. SOL RYGG lib → 2sk m/bassarm
42	→ ser på viderandte
45	DIR + SOL (3.5+)
	ANSK m/bassarm
	47 pass kb
49	X TREBLAS GR. (4+)
	FLYTT frem
54	OBO-MANN (front) 5+
58	DIR + SOL (9+)
	59-64 pass kb
67	DIR + SOL (9+)
74	DIR + SOL (ANSK bass arm)
	LD SATSSLUTT
	2. SATS SAKTE
82	DIR + SOL (2+)
	pass kb
	TILBND DIR + SOL
86	HEV 3-tolin → DIR (raskere)
98	SISTE BILDE SATS

NIK

3 av 3

PRODUKSJON:

SIBELIUS

KAMERA:

7

107 DIR + SOL (stopper å spille)

112_B DIR + SOL (7t)114 TREBLÅS ^{profil} (2,5t)124 KONTRA ^{stryker} (3t)

128 DIR + SOL (8t)

132 TILBUD: HEV BAK
FOLIN → STOR

4455

NIK

1 av 3

PRODUKSJON:

MENUHIN
PROKOFIEFF

KAMERA:

7

20 DIR + SOL (2t)

^(OBS 33-35 STRYKES)
36 DIR + SOL (3,5t)41 FAGOTT ^{FORAN} (2t)46 KONTRA ^{Pizz} ^{FORAN} (3t)**PASS K 3**64 ^{FORAN SAKTE} X KONTRA (5t)**FORT!**77 ^{(INN) KROKEN.} TILBY DIR + SOL

88 siste bilde

4455

NIK

2 av 3

PRODUKSJON:		KAMERA:
PROKOFIEFF		7
105	DIR+SOLO (4t)	
112	DIR+SOL (1t)	
118	DIR+SOL	
(129	FAGOTT (1t))	
131	DIR (1t)	
137	DIR+SOL (1t)	
148	3. SATS OBO (2t)	
165	KASTANJETTER	
175	TRIANGEL	
185	DIR (SOL) (4t)	

4465

NIK

3 av 3

PRODUKSJON:		KAMERA:
PROKOFIEFF		7
191	DIR+SOL (4t)	
201	FAGOTT (2,5t)	
	PERK	
208	SISTE SKUDD	

4465

-----Opprinnelig melding-----

Fra: "Jørgen Heid" jorgen.heid@nrk.no

Sendt: 9. februar 2011 22:55:14

Til: "kari.marthe.braaten@gmail.com" kari.marthe.braaten@gmail.com

Emne: SV: Fiktiv bestilling/prisforespørsel.

Hei!

Prisen ville blitt:

1 x HD1	44.000/dag
7 x HD kamera	inkl
2 x remotekameraer	3000/stk/dag
2 x 100x tele	inkl (løst: 8500/stk/dag)
6 x supervid	3000/stk/dag
1 x 40x tele	3700/dag
2 x dolly	1200/stk/dag
1 x jimmijib kran 6m	6000/dag
2 x kamera-remote	Inkludert i remotekamera nevnt over
1 x EVS m/x-file	10500/dag (8500 for EVS + 2000 for xFile)
1 x TOM	5500/dag + 690/time for overid. (Normalt utover åtte timer.)

-så for 9-23 som blir 14timer blir det 5500 + 4140

MERK: Dette er fullpris, dvs makspris, og under normale omstendigheter ville vi gitt et tilbud på produksjonen basert på hva vi har ledig og hvor viktig det ville vært for oss å gjøre produksjonen.

Mvh.

Jørgen

-----Opprinnelig melding-----

Fra: Kari Marthe Braaten [<mailto:kari.marthe.braaten@gmail.com>]

Sendt: 8. februar 2011 15:32

Til: Jørgen Heid

Emne: Fiktiv bestilling/prisforespørsel.

Hei Jørgen!

Tusen takk for at du tar deg tid til dette.

Her er den fiktive bestillingen til min masteroppgave. Bestillingen gjelder for en dag (arbeidstid 9 - 23).

1 x HD1
7 x HD kamera
2 x remotekameraer
2 x 100x tele
6 x supervid
1 x 40x tele
2 x dolly

1 x jimmijib kran 6 meter
2 x kamera-remote
1 x EVS m/x-file
1 x TOM

Mvh Kari Marthe Braaten
Kari Marthe Braaten

17.09.2010

kari.marthe.braaten@gmail.com

Tlf: 41 23 97 11

Til:

Erik Conders, Morten Thomte, Torstein Vegheim, Kim Strømstad, Stein Roger Bull, Anja Stabell, Eirik "Billy" Norheim, Vegar Mikalsen, Kristian Løkken.

Masteroppgave i flerkameraproduksjon

Som en del av min masteroppgave i fjernsynsproduksjon, flerkamera, ved Høgskolen i Lillehammer, har jeg et ønske om å intervju ulike fjernsynsprodusere om bildedynamikk i fjernsynsproduksjon av klassisk musikk.

Masteroppgaven er delt i to deler: en praktisk og en skriftlig del. Disse delene skal ha en sammenheng.

Den praktiske delen var en produksjon av Menuhin Seniorfinale i Den Norske Opera 24.april 2010. Jeg og mine medstudenter i Lillehammer filmet denne finalen, som ble streamet live på NRK nett-tv. Vi brukte NRK sitt ferdigoppbyggede utstyr, som de skulle benytte selv under produksjonen av Gallakonserten dagen etter.

Under produksjonen var jeg a-foto. Siden utstyret allerede var på plass dreide min oppgave seg om å diskutere stil og uttrykk med producer Eirik "Billy" Norheim og formidle dette til fotografene. Regiveileder Erik Conders kom med et uttrykk som hentet frem *det beste* i alle fotografene: "Lek det!" Fotografene lekte med musikerne, med instrumentene, med musikken og med hverandres bilder.

Dette er utgangspunktet for drøftingsdelen i den skriftlige masteroppgaven. Jeg ønsker å drøfte bildedynamikk, stil, form, kreativitet – også diskutere om denne "lekingen" er håndverk og/eller kunst. Materialet jeg samler inn fra intervjuene vil inngå i drøftingsdelen.

Dette er veldig verdifullt for meg, og jeg håper du er villig til å delta på dette. Jeg er bosatt i Oslo og fleksibel på møtesteder. Intervjuet vil ikke vare lenger enn 30 minutter.

Jeg ønsker å ta opp samtalen på bånd, og vil sende utskrift av samtalene til godkjenning før jeg bruker dem i drøftingen min.

Jeg ber om tilbakemelding om dere kan delta **innen 27.09.2010**. Jeg vil da ta direkte kontakt med hver enkelt for å avtale trefftidspunkt.

Med vennlig hilsen

Kari Marthe Braaten, masterstudent ved Høgskolen i Lillehammer.

Kristian Løkken 22.09.2010

Er tv-produksjon av klassisk musikk en "lek"?

Det som er spennende med klassisk musikk er at fordi det ofte er veldig innstudert og veldig komplisert musikk, vil man kanskje skrive bilder som er detaljert. Da blir det lett sånn at man skriver skudd eller kamerakort som er fire setninger lange. Så jeg tror det er veldig riktig, at man da kanskje skriver et bilde som er et utgangspunkt, også sier man til fotografen "kjenn på det og bruk det du føler når du tar bildet". For det første så får du mer utav det, rett og slett, men så er det også litt skummelt, tror jeg. Hvis du skriver for eksempel et bilde som skal være en tett total, og har du skrevet 800 bilder i en symfoni, også har du skrevet tett total 200 ganger: da skriver du bare tett total. Også sier du: "jobb med disse bildene og gjør dem til deres egne", men så er det ett sted hvor du skal ha tett total. Og i det tilfellet da må det bildet være der, akkurat som du hadde tenkt. Så kanskje man kunne ha laget et system for "nå kan du leke" og "nå må du følge kamerakortet". Men jeg er veldig for det med "leking", for da tvinger du fotografene til å få bilder som lever lenger også.

Flerkamera, mange fotografer. Hvordan få denne lekingen til å bli en samlek, hvis to fotografer har to vidt ulike uttrykk?

Da er det producer sin oppgave å få samkjørt uttrykket.

Man må jo ha en felles forståelse

Produceren har jo en tanke om hvordan han vil ha det, så jobber man videre utfra det. Hvis man sier: "Bare gjør HVA dere vil" da blir det tullete. Man må ha en ide om hvordan man vil at produksjonen skal se ut, hvordan bildene skal være. Når man sier "lek", mener man da at man skal ha hundre fokusskift? Det er viktig at man har noen grunn ting som man kan snakke sammen om – også kan man jo gjerne diskutere det og få med seg fotografene på diskusjonen, de diskutere seg imellom også. Også er det viktig at man ser gjennom prøvene.

Forbinder du tv-produksjon av klassisk musikk som den genren det er lettest å utfolde kreativitet?

Nei, absolutt ikke. For det første er det ikke veldig mye ting man kan, altså det er mange typer klassisk, men da hvis du definerer det med en symfonikonsert i et konserthus er det ganske mange ting som er ganske satt. Du kan f.eks. ikke røyklegge hele rommet og du har ikke store muligheter for lyssetting. Hvis det er en vanlig konsert må det være litt mer spesielt. Klassisk musikk er en veldig satt form. Det finnes jo mange ulike måter å produsere på, hvis du f.eks. produserer for de som har veldig mye kunnskap, da vil du kanskje produsere mye mer musikk og følge opp ting i musikken, eller Maestro som Anja Stabell produserer. Det er også klassisk musikk, men det er produsert på en annen måte: konseptet der er jo urutinerte dirigenter som skal prøve å dirigere. Det er ikke produsert umusikalsk, men det er produsert mye mer på blikk, ansikter og forventninger. Istedenfor det musikalske: et motiv som går fra fløyten og over til første fiolinene. Det er ikke så farlig. Men hvis det er noe annet, en vanlig konsert, er slike ting viktig. Ellers så har du noen eksempler hvor man kan være veldig kreativfri, slik som Sommernattkonserten i Wien, en enorm utekonsert hvor de har en enorm scene med masse lys og fyrverkeri. Der prøver de å jasse opp visuelt noe for de som ikke har mye kunnskap om musikk. Er det en rockekonsert så står man liksom og digger det, det er veldig vanskelig å se på tv om dette er bra eller dårlig. Det er veldig utfordrende, og det er veldig utfordrende å få kreativ frihet på sånne produksjoner. Folk prøver på mye forskjellig. Det er et

vanskelig visuelt område for en produksjon, eller det er vanskelig å gjøre mye utav det hvis det er en vanskelig konsert, hvis det er kammermusikk og fire stykker som står og spiller fiolin så kan du sette de hvor du vil og gjøre noe annet.

Men det bringer meg over til noe annet: for når ting spiller i en produksjon er det noen ganger noen som sier: men dette er jo kunst. Hvorfor er det det? Hva tenker du om det? Når alt går på skinner, når alt fungerer, når alle kjører liksom i samme retning. Det merker man veldig godt og da kommer man med et sånt uttrykk, det er sikkert veldig mye annet man kan si også. Men det er det typiske. Det er ikke nødvendigvis dermed sagt at det som skjer akkurat da er mye bedre enn det som skjedde før, da man slet litt. Fordi det er jo resultatet man må titte på, men den magefølelsen man får når ting går bra er som regel det. Det handler jo om resultatet og ikke hvor gøy man hadde det mens man lagde det, selv om det også er viktig.

Det kan være et annet uttrykk for at man får et kick?

Ja, rett og slett. Så man må også passe seg litt når man får den følelsen, så man ikke glemmer å forholde seg litt objektivt til det som foregår, at man ikke fortaper seg helt i følelsen.

Kan det være en tankegang at det er en ubevisst psykologisk drahjelp til fotografene for at de fortsatt skal levere godt?

“Nå gjør dere ting jeg liker”, jeg husker et godt øyeblikk fra Menuhin fra 2.satsen Prokofiev med han som vant, da husker jeg veldig godt at det var et strekk på noen minutter der jeg, bilderegi og bildemikser var helt i synk, vi vugga i samme tempo, satt ytterst på stolen. Jeg titta bort på Billy som produserte, han lukka øynene rett og slett. Det var en veldig flytzone, og når det fungerer veldig godt hos oss fungerer det godt hos fotografene også. Ting kommer som de skal, det er ro og det er tid og man får ekstra overskudd. Og man kan falle ut av småting, hvis du teller feil på ett sted, bommer på noe er det veldig lett å komme utav den. Men det er der man ideelt sett burde være hele tiden.

Når vi er inne på kunst-uttrykket som kanskje ikke er kunst men bare et kick, kan man produsere kunst på TV, eller forekommer det bare i film. Kunst er jo et veldig åpent begrep. Jeg tror det er vanskelig å formidle kunst med TV-mediet. Hvis vi sier at Beethovens 9.symfoni er kunst, du kan ikke formidle den på TV. Den eksisterer jo ikke, det er jo egentlig en ide, bare noe som står på noen papirer. Du formidler når Oslo filharmonien spiller Beethovens 9. Hvis du gjøres på TVs premisser, hvis det ikke er en transmisjon, og det ser vi jo veldig lite i klassisk musikk. Men hvis vi tar et eksempel fra et popshow, f.eks. P3 Guld i Danmark og Sverige, jeg synes at mye av det de gjør er ganske kunstnerisk, hvor de legger til veldig mange elementer i tillegg til det som allerede står på scenen. Og det er vanskelig hvis vi definerer klassisk produksjon som transmisjon av klassisk konsert. TV kan være kunst, men transmisjoner vet jeg ikke helt. Du kan si at godt håndverk er kunst, men det handler om å prøve å formidle kunst på en best mulig måte.

Det finnes ulike måter å produsere på. Du har kamerakort, adlib og preview scripting. Hvordan er forskjellene her på god bildedynamikk?

Det kan hende det er lettere i en ad lib produksjon at man fungerer litt mer som en enhet, fordi man ikke trenger å tenke så mye. Men skulle du ha gjort ad lib på en klassisk produksjon, hadde det vært mye verre å jobbe som en enhet. Da tror jeg det hadde blitt så mye informasjon, det er så krevende form og du må treffe på ting. Det er timing for at klippene skal fungere for at bildene skal fungere, og da må det klippet komme akkurat der og der. Er

det ikke nøyaktig eller presist nok, så hjelper det ikke om bildene er så veldig bra. Da hakker det når bildet kommer.

Finnes det adlib av klassisk?

Det hender man er nødt til det fordi man ikke har rukket å skrive kameragang. Jeg vet det er noen som har prøvd seg på preview, jeg har vært med på det selv. Og du merker med en gang som fotograf at med en gang man begynner med ad lib eller preview, at man blir veldig på hugget. Tilby! Det kan være gøyere som foto, men det er ikke bedre med hensyn til resultatet tror jeg. Det handler om å tøyte ting litt, planlegge som man gjør i klassisk.

Andre typer, en rockekonsert tror jeg det er dumt å skrive kamerakort, for da mister man spontaniteten. Det foregår på en måte som ikke gjør seg for kamerakort, hvis det ikke er et stort show. Klassisk konsert er kjempe satt. Der handler det om dirigenten sin tolkning av stykket, tempo og pauser og mye lyd. Det er lyden det handler om og hvordan de spiller det. Det som foregår på scenen er jo kjempe satt. Det er åpenbart veldig stor forskjell, men å jobbe med kameragang er eneste gode måten å lage ordentlig bra formidling av en klassisk transmisjon. Hvis du skal jobbe med noen annet enn en klassisk transmisjon så kan det hende at det er en annen form som er bedre. Det kommer an på hva du skal lage. Lag arbeidsform etter hva du skal lage. Hvis du skal lage noe som er litt fritt, litt improvisert, kan det hende det er lurt å gi fotografene friere tøyler, ha noen nøkkelbilder, jobbe med å dyrke blikk osv. Også er det spørsmål: er det direkte eller ikke? Sånne produksjoner baserer seg ofte på redigering, ad lib av klassisk, f.eks. kammermusikk. Hvor man kan gjøre litt mer kunstneriske ting. Artzy.

Vil du tilføye noe.

Ja, utfordringene en klassisk produksjon har. Hvis du ser på tv og ikke er interessert i klassisk, er helt umulig. Hvis ikke du virkelig går inn for det. Men hvis du tar med deg noen som ikke er helt interessert i klassisk, og tar de med på en symfoni i Oslo Konserthus, er det veldig store sjanser at de etter siste satsen tenker "wow" – hvis det er godt orkester. Da er det lettere at de tenker det var helt fantastisk. Det er veldig vanskelig å klare å få til det på tv, så det snakker man mye om hva skal man gjøre for å få klassisk musikk til å fungere på tv? Og det kommer helt an på hvem du spør. Spør du de som er opptatt av det og liker det, man er kanskje dårlig på å produsere klassisk for de som ikke liker det fordi man er så opptatt av det som er så fantastisk og henger seg opp i dette. Men jeg tror man er nødt til å gjøre det interessant ved å bruke personene og kanskje litt mer det som ligger under ett orkester – dynamikken i gruppa, prøve å få til det emosjonelle, få frem personligheter, hvis målet er for å få folk til å bli interessert i klassisk ved å lage tv av det, så har man en utfordring. Menigheten vil kanskje ha lyst til å se Claudio Abbado dirigere Mahlers 2. symfoni, for den er stor og berømt og Claudio Abbado er en stor og kjent dirigent. Men folk som ser Abbado stå og dirigere Mahlers 9. når de skrur på Hovedscenen på nrk2 på søndag, det er de som er vanskelige, hvis man vil at de skal se på det. Før i tiden var Bernstein, en profilert dirigent, meget populær, hadde TV-programmer, han var en god musikkformidler som bidro til at flere også ble interessert i musikken. Men i andre land enn Norge har man store, folkelige TV-sendinger som trekker mange seere. Nyttårskonserten, Sommerkonserten osv. I Norge har vi ikke tradisjon for det, det produseres også stadig mindre. Før var det mer. NRK har jo fortsatt rettighetene til hver eneste konsert som OFO spiller i Konserthuset, det har de rettigheter til å sende på TV. Det er ikke ofte de er i Konserthuset, nå er det i større grad institusjonene som lager ting selv. Berlin Filharmonikerne har sin egen digitalconcerthall.com hvor de direktesender alt. Billige produksjoner, Remote kameraer, men man ser at

kulturinstitusjonene, de store og tunge, prøver å følge med. De prøver å få seg selv ut. Det ligger utrolig mye klassisk ute på You Tube.

Men når vi prater om bildedynamikk i klassisk musikkproduksjon, så tror jeg ikke det er der nøkkelen til om klassisk fungerer på TV ligger. Det ligger et annet sted. Det å lage en god produksjon, og et godt håndverk er også veldig viktig, utfordringene ligger i å få det til å fungere på TV og det ligger et annet sted enn i bildedynamikken.

Hvor da? I lyden?

Det er veldig vanskelig å formidle den lyden du hører av et orkester live, og opplevelsen som det egentlig er. Men det er klare fordeler som TV har. Du får ansiktet til dirigenten for eksempel, og du klarer å få kommunikasjon innad i orkesteret, så det blir en annen opplevelse.

Anja Stabell 24.09.2010

Er TV-produksjon av klassisk musikk DEN genren der man kan være mest kreativ, eller på hvilke måter kan man være kreativ?

At det er genren der man kan være mest kreativ er å ta litt hardt i, tenker jeg. Hvertfall hvis rammen er i et konserthus, med et publikum – for det setter litt begrensninger. Hvis man tar bort den rammen, da kan man være mest kreativ i musikkproduksjon, det være seg klassisk eller annen musikk, men musikkproduksjon generelt åpner jo for veldig mye kreativitet. Men med en gang du har en setting i et konserthus, og du har et betalende publikum, da får man noen begrensninger i forholdt til hva man kan utsette det publikumet for. Og det legger litt bånd på kreativiteten også. Men bortsett fra det kan man være veldig kreativ i et konserthus også.

Også kommer det veldig an på hvem som er kunden, og hvor mye kreativ man kan være.

“Dette er kunst”. Hva legger man i det? Er det kunst?

Hva som er kunst er en evig diskusjon på alt. Jeg synes at man kan lage kunst av en konsertproduksjon, man har jo allerede et kunstverk. Det er på en måte veldig mange ledd av kunst i en musikkproduksjon. Fordi du har kunstverket som er selve komposisjonen, komponisten har laget et kunstverk, det er på en måte grunnkunstverket i hele produksjonen. Også har du en dirigent som skal formidle kunstverket, også er orkesteret utøvere av kunstverket som får en formidling fra dirigenten hva de skal legge i den utøvelsen, utøvende kunstnere på en måte. Også er det da vi som kommer oppå det igjen, som kan tilføre kunsten enda noe mer. Målet er jo å formidle grunnkunstverket, altså musikken, på en best mulig måte, på en måte som f.eks enten viser frem musikken på en ny måte, kanskje noen nye sider man ikke har lagt merke til tidligere eller hente fram noen deler man setter ekstra fokus på “jammen se på dette partiet, det er ekstra fint eller ekstra dramatisk”. Hente frem de følelsene som ligger i musikken. Også formidle følelsene i musikken. Og for å få til det er samarbeidet med dirigenten veldig viktig. På de produksjonene jeg har hatt muligheten til å samarbeide ganske tett med dirigenten – han eller hun har jo alltid en tolkning av musikken, som dirigenten formidler til musikerne. Og da tror jeg det er lurt at vi på TV-siden er med på den tolkningen, man kan jo også lage sin egen tolkning, men da har du to tolkninger som sloss litt hvis dirigenten har en tolkning og bilderegi har en annen tolkning – da kan de krasje litt. Men hvis man har samarbeidet med dirigenten, og kommet til enighet og hvordan vi vil tolke musikken og det er det vi vil formidle og få fram, da føler jeg at vi kommer i en god flyt. Da spiller vi på lag. På lag med dirigenten og orkesteret, og foto og vi alle er på lag, da tror jeg vi kan lage kunst.

Håndverk vs. Kunst

Det at man gjør et håndverk, betyr ikke at man ikke gjør kunst. Håndverket er veldig viktig for alle kunstnere, synes jeg, jeg er veldig for det at man skal ha en utdanning å få inn håndverket. Man kan ikke bare ha en ide og ikke riktig vite hvordan man skal gjennomføre det. Da skal du ha veldig mye flaks, du får det kanskje til en gang eller to, men du skal jo fortsatt leve av det. Håndverket kommer først. Og for å kunne leke på fotosiden, det er jo de flinke fotografene som kan håndverket som klarer å leke mest, men like vel ha håndverket i bunn. Det er viktig, for da har man kvaliteten i bunn også kan man leke mye oppå og rundt det.

Men ift det å ikke lage kunst, jeg tenker at alt som på en eller annen måte som formidler, som gir mottakeren en følelse eller opplevelse som trekker deg litt ut av hverdagen og livet ditt: alt det er på et eller annet nivå kunst. Jeg synes det er vanskelig å skille mellom kunst og underholdning. Jeg synes mye underholdning kunne ha vært kunst, i forhold til det som var kunst før.

Ja, kunst har jo også utviklet seg. Se på musikk: før og nå. I dag er musikk "popbeaten". Billedkunst har jo utviklet seg til å bli mange ulike genre, også levende bilder. Det var en digresjon.

Men det er kjempeinteressant. På en måte så er jo vi også utøvende kunstnere enn skapende kunstnere, for å skille mellom det. Selve kunstverket, synes jeg, er musikken.

Ift ulike produksjonsformer, ad lib og kamerakort, er det store forskjeller på bruk av bildedynamikk der?

Jeg ville aldri ha turt å gjøre en klassisk konsert ad lib, også ser jeg på en måte ikke helt poenget med det. Du vet hvor de sitter, og du vet hvem som spiller når, og du vet utfra partituret omtrent hvor dirigenten formidler mye og hvor han tar litt pause fra formidlingen. Det er såpass forutsigbart at å kjøre ad lib på det kan du virkelig rote deg bort. Men ad lib åpner for litt mere kreativitet også. Da har du på en måte ikke de rammene som fotograf: det står HNÆ 1.obo på kortet. Jeg tror fotografene lytter enda mer til musikken under ad lib. Hvertfall opplever jeg det på andre typer musikkproduksjon. Der opplever jeg at fotografene er mer ivrig på å tilby ting som man ikke har tenkt på, og lytte mer på musikken, og være mer obs på kommunikasjonen som skjer mellom musikerne, og å fange opp ting som man ikke tenker på når man skriver en kameragang hjemme. Du klarer ikke se for deg alle muligheter, og det dukker ofte opp muligheter man ikke hadde sett for seg når man kommer i studio eller i konsertsalen, som fotografene ser. Ad lib-produksjon åpner nok mer opp for kreativitet men det åpner også opp mer for kaos. Og det åpner mer for å rote seg inn i noe man ikke kommer seg ut av. Så det er ganske risikabelt å gjøre det. Men det jeg synes er fint er å gjøre en mellomting, utfra at man har litt prøvetid så er det gøy å skrive en kameragang så man vet at man skal på når, også er det fritt: jeg skriver f.eks bare instrumentet. Da er det åpent for foto at de kan jobbe med 1.obo i 4takter. Den måten å jobbe synes jeg vi får mye utav, både på klassisk og andre typer musikk. Man har laget et kart, men så har fotografen frihet innenfor det kartet til å bruke sin egen kreativitet. Men det krever mer av fotografene også, og det er ikke alle som klarer det heller. Og det er som i alle yrker, det er forskjell på folk. Alle produksjoner blir forskjellige også.

Ift live og DVD-produksjon blir det jo også forskjell.

Når jeg har alle kameraene inn på ISO prøver jeg å oppfordre de til å leke mer der de ikke har skudd i live-miksen. Og det er varierende hvor mye man får utav det, noen ganger får man kjempefine ting. Det er vanskelig å jobbe ISO som fotograf kan jeg forestille meg, for du må følge med når du skal inn, hvordan du kan komme deg dit du skal og det er jo trossalt det bildet som skal på som skal på. Og ha en følelse av hvor lenge man skal holde ISO-bildene når det foregår masse annet. Ofte er det en del ISO-bilder som slutter for tidlig, ikke er helt på musikken, for det er så mye annet som foregår. Men man får mye fint der også, så det er absolutt verdt det. Jeg ville aller helst kjørt alt på ISO, for da får man mye man ikke hadde fått ellers. Eneste faren med det er at det blir veldig skille, det på ISO er veldig kreativt, mens det andre er mer kontrollert, så det blir en litt rar miks. Da er det vanskelig å klippe det inn, for da bryter det med det andre. Det er et spennende eksperiment. Jeg skulle gjerne ha gjort det på en

klassisk konsert, hatt flere opptak. Der man hadde et ad lib-opptak i tillegg til kamerakort. Men man tørr ikke gjøre det, det er jo noen som betaler for dette.

Hvordan formidler du en valgt stil eller et uttrykk til fotografene?

Det er kjempevanskelig. Min stil på klassisk er å bruke ansiktene. Jeg synes at musikken ligger i ansiktet på dirigenten spesielt, og på mange av musikerne. Der er det litt forskjell fra orkester til orkester og hvor mye uttrykk de har. I de klassiske konsertene jeg har gjort så er det transmisjonen som er det viktige, at du formidler den musikken som orkesteret formidler. Og at orkesteret kommer frem, det er som regel de som er kunden på produksjonene jeg har gjort. Også kan man ha stil som i bevegelser i alle bilder, bruk instrumentet, bruk linjene, bruk ansiktene og uttrykket mer enn kanskje fingrene. Og let etter kommunikasjon. Jeg synes det er skummelt å legge en stil på det som lever litt sitt eget liv. Hvis man sier at det skal være en røff stil med HH, jeg har ikke vært borte i en konsert hvor det hadde passet. Man kan ha en stil der man panner bort eller panner inn i et bilde, lager noe veldig visuelt. Men det tror jeg passer mer om man har et orkester i et studio og skal lage en produksjon der. Jeg er kanskje lite kreativ der. Jeg har for stor respekt for den musikken vi skal formidle. Det er jo en stil å gjøre det rolig, ha litt bevegelser, tørre å gå litt tettere på. Det er en stil det og, selv om det kanskje ikke føles som en stil, men jeg vil ikke at bilderegien skal ta fokus, jeg vil ikke at man skal tenke over at bildene gjør sånn og sånn, jeg vil at man skal oppleve kunsten man opplever. Jeg synes det er fint å legge inn ting, VB-snutter av noe annet som skjer, som kan forsterke følelsene i musikken.

Jeg har sett en strykekvartett i en studioproduksjon med steady og med mye mer “artsy” bilder enn jeg er vant til å se i klassisk musikkproduksjon. Det var veldig tøft og jeg likte det kjempegodt, men da tenkte jeg på bilderegien hele tiden. Jeg husker ikke hva de spilte. Det enkleste er når man jobber med fotografer man har jobbet med før, for da har man en slags referanse. Da vet man hva man har gjort og formidler hva man skal gjøre mer eller mindre av. Eller hvis man har en film: vi gjør det litt sånn.

Men på Mari Boine sa du “Let`s og arty”.

Ja, det var jo ikke klassisk konsert, og det var ad lib. Men det handler mye om å se hva som er tilstede, bruke linjer og lys. Jeg liker godt bilder som starter med at man ikke vet helt hva man ser, også skjønner man det litt etter hvert “åh, nå skjønner jeg hvorfor de viste det”. At man er litt diffus og ikke så realistisk. Det begrenser seg litt hvor det er lyssatt, hvor artzy man kan være. Men det å lete etter ting som man kan bruke for å lage et spennende utsnitt. Det må alltid passe til musikken, at man ikke fjerner seg fra musikken. Det må ligge et sted i mellom. Man kan ikke bare lete etter ting og glemme musikken, for da stemmer det ikke med hverandre. Også er det jo å bruke defokus til mye gøy, og litt odde utsnitt. At man bare ser halve ansiktet på en måte. Jeg synes det er gøy at man bare ser en skulder. Det kommer veldig an på hvilken person som er foran kamera. Men jeg tenker at det blir rart å gjøre dette med et orkester. På Mari Boine konserten er alt så rent, men i et orkester, hvis man komponerer sånn, så er det et halvt ansikt, og masse kabler og et notestativ og han bak som ikke spiller. Det blir så mye annet i bildene som tar oppmerksomhet. Det blir litt vanskelig å jobbe sånn der. Jeg ønsker meg et orkester uten kabler og notestativer og de kan alt utenat. Ingen mikrofoner, for det er mye kompromisser i en klassisk musikkproduksjon i et konserthus. Når man klarer å glemme de, og unngå de så er man godt på vei.

Er det noe du vil tilføye?

Det er veldig spennende å tenke på de spørsmålene stiller. For man tenker jo på det ubevisst, men man burde ha et mer bevisst forhold til det.

Kanskje hvis det blir for bevisst igjen så begynner man å lage regler.

Ja, det er et godt poeng. Det er veldig lett å lage regler og safe, Og det er veldig fristende å safe, når man har lite prøvetid. Man kjenner ikke alle fotografene og man vet ikke helt hvor mikrofonene skal opp. Det er litt farlig og veldig kjedelig å gjøre det. Hvertfall hvis man skal gjøre det alltid. Ift det du spurte om først, om klassisk musikkproduksjon er der man kan være mest kreativ, så tror jeg at klassisk musikkproduksjon er av de områdene i TV der vi har mest potensiale til å finne ut ting og til å videreutvikle ift hva som er blitt gjort før. Det var litt derfor jeg begynte å fokusere så mye på klassisk musikk, ift hva jeg har lyst til å drive med. Det er mye innen TV som er veldig godt utviklet, skolefjernsyn er blitt underholdning. Men klassisk musikk på TV er en nøtt å knekke for det blir fort kjedelig å se på. Det er i utgangspunktet ikke veldig TV-vennlig. Det er ofte veldig langt, det er laget for en annen tid, det er ikke laget for TV, og musikk på TV vet man utfra undersøkelser at ikke er noe folk egentlig ser så mye på. Det er ikke mange som hadde sett på en 1,5time konsert med Robbie Williams pga lengden. Man vil helst oppleve musikk live og særlig klassisk musikk som er akustisk, det vil man jo hvertfall lydmessig helt klart å oppleve live. Så å få det til å fungere på TV, så man orker å se på mer enn tre minutter. Det er en nøtt, jeg vet ikke om noen har klart å løse den nøtten og gjøre det TV-vennlig, gjøre det til underholdning. Og det er det som er gøy med det, vi er ikke ferdig med den utviklingen. Det er fortsatt masse ting å finne utav.

Morten Thomte 28.09.2010

Er tv-produksjon av klassisk musikk den produksjonsgenren der man kan være mest kreativ?

Det jeg synes har vært vanskelig å få til av tradisjonell flerkameraproduksjon er at jeg blir så fort låst i partituret, som om det i musikken ligger der. Det gjør det for så vidt som i tolkningen av lyd. Men det gjør det ikke visuelt. Man legger opp en kameragang og tar bilde av den som spiller melodien eller som spiller sterkest. Det er på en måte det man kan gjøre. Noe annet jeg slet med var forholdet mellom svak lyd, en liten detalj, og fjernsynets krav til nærbilder. Hvis du tenker det som en maler som har laget et maleri, en hvit flate med en rød prikk: det er balansen mellom den hvite flaten og den røde prikken – det er kunsten, det er der spenningen og dynamikken ligger. Hvis du tenker det overført til musikk så blir det mer dramatisk, en liten detalj, istedenfor det store bildet og den lille prikken, får vi nærbildet. I det ligger det en vanskelighet. I notene står det at det skal være en solo, så da tar vi “automatisk” nærbilde. Det er som i nyheter, hvis det skjer noe der så er det der vi skal ta bilde.

Jeg prøvde å utvikle en annen strategi som krever mye postproduksjon. Jeg sier til musikeren, hvis jeg har kontroll på det, “kan vi spille dette i hverdagsantrekk?” Jeg ber de ha på seg de samme klærne hver dag. Jeg kan skyte på alle prøvene og frem til konserten. Det ser ut som det er tatt samme dag.

En annen fordel: jeg gir fotografene arbeidssoner. De får ikke partitur, de får ingen historie. Deres oppgave er å finne kule bilder som de synes er stilige. Lek med forgrunn, benytte seg av mulighetene som er i deres posisjon. Ikke være så opptatt av det er solo. Kan like gjerne være noen som tar opp et instrument osv. Ikke være opptatt av sammenhengen, eller hvis noe skjer i et annet arbeidsområde, for det tar noen andre bilder av.

Et problem er at orkesteret spiller saktere på de første prøvene, men det er heller et synkroniserings spørsmål.

Så dette store materialet som jeg sitter med tilslutt, går jeg løs på i klippebordet. Jeg har et prosjekt der jeg vil fortelle om musikere som fremfører noe sammen, kommuniserer med hverandre, jeg har selvsagt bilder av de som spiller melodier, men jeg har mye annet, underskogen. Småbildene som er inne i et orkester. Jeg jobber derfor mye med nærbilder, nesten ikke totaler, det fører til at du får følelsen av å sitte inne i orkesteret. Det er en veldig krevende form, postproduksjonen tar lang tid, det kan ikke være egnet alltid. Men i mine prosjekter liker jeg det, for da har jeg en slags kontroll på det. Og folk som har sett det har fått en rik opplevelse av det, intimiteten. Og jeg har alltid et fast kamera på dirigenten så jeg kan klippe dirigenten inn, og da får man en mye mer dynamisk presentasjon av det. Partituret er ikke viktig, det er kommunikasjonen musikerne imellom. Da oppstår det en historie med musikerne som spiller med hverandre.

Har foto hørt på musikken på forhånd?

De hører noe gjennom prøvene og får tilgang på musikken hvis de har lyst på det. Men noen ganger er det moderne og det er helt umulig å høre på. Altfor abstrakt. De får arbeidssoner og jobber innenfor de. Noen dager kan jeg jobbe med kameraene på den ene siden, og neste på den andre siden. Ikke så lett å få lyssatt det alltid, men det pleier å gå bra.

Du må vite hva du driver med, partituret har jeg tilgjengelig når jeg klipper.

Som et alternativ til flerkameraformen, har jeg mye mer presisjon. Jeg kan synke bilderuter på mikronivå, jeg kan slowe ting, få et uttrykk. Det er der jeg synes det har vært kulest å jobbe, for jeg har kontrollen. Men i tradisjonell flerkameraproduksjon føler jeg at jeg løper etter

musikken og håper at det skal gå opp, at ingen skal falle av lasset. Men det har kanskje noe med temperament å gjøre.

Jeg kan godt klippe ganske fast i langsomme satser, eller jeg kan gjøre ganske rolige – eller oppjagede ting for å gjøre det energisk. Men i tradisjonell flerkameraproduksjon er det prisgitt hvor fort kameraene kan flytte seg rundt, eller hvor mye det fysisk er mulig å få gjort.

Mitt credo har vært at fotografene skal leke seg, slik du skriver. Det verste har vært å jobbe med nyhetsfotografer på mine produksjoner, for de skal være der det hender. Vanskelig å konsentrere seg om sitt arbeidsområde. Mens de som er litt mer trent i kunsttradisjon, de elsker å jobbe sånn. Jeg har fått utrolig kule bilder som nesten er magiske. Det er sjelden du kan få virkelig uttrykksfulle bilder i en flerkameraproduksjon, for du er kanskje overvinklet med kamera. Med min teknikk kan jeg nesten sitte inne i orkesteret, jeg kan gjøre hva som helst.

AD LIB, er det den produksjonsformen der man kan være mest kreativ?

Ja, jeg vil si det. Det har noe med mennesketyper å gjøre, noen liker den direkte sendte typen, med adrenalinet osv. Jeg har vel aldri vært der. Jeg merker det er så langt igjen til det jeg vil det skal se ut som. Stramme rammer som du ofte har i en klassisk produksjon kan være fint, for da blir du litt kreativt begrenset. Du kan ikke være kreativ hele tiden. Men problemet med flerkameraproduksjon er at da er rammene laget av noen andre, rommet er stygt, du kan ikke styre lyset. Ytre faktorer. For å komme rundt det har jeg prøvd å skape noe selv.

Er dette kunst?

Jeg sier ikke jeg lager kunst, men det kan nok være det. Hvis kunst er erkjennelse, det kommer an på definisjonen av kunst. Vis det oppstår en slags høyere enhet mellom det som spilles, det som formidles, så kan det berøre et kunstnerisk forløp. Det er litt som en pianist jeg kjenner, som har spilt i en trio i mange år. Jeg spurte om han savnet solo-livet som pianist. Det gjorde han ikke: “kanskje to ganger i året blir vi mer enn tre – det er verdt det. De få øyeblikkene”. Slik tenker jeg om dette her, hvis du har gjort det riktig kan man berøre en slags kunst, hvis musikerne er veldig bra og forholdene ligger til rette. Det er mer å snakke om formidling. Den abstrakte problemstillingen er: hvordan formidler du musikk på fjernsyn? Derfor har jeg prøvd mine veier, problemet oppstår noe rent fysisk, hva du tar bilde av. Det er ikke noe gitt svar på det, hver gang må du lage en ny strategi og lage en ny historie. I vår reality-tid kan man tenke seg at en historie var “en person som var debutant som spilte for første gang i orkester”.

Det er ikke lett, problemstillingen er komplisert.

Da fjernsynet kom som massemedium, så man i Amerika at man kunne sende klassisk musikk ut til folket, de som bodde langt fra allfarvei. Så fikk de tak i en dirigent, Toscanini som var dirigent for NBC's symfoniorkester. Da skulle de lage sendinger med han. Problemet var at de hadde ingen strategi. Du ser Toscanini komme inn, så ser du han teller opp og begynner å dirigere. Du ser kun han i en halvtotal. Så kommer ett litt større bilde. Så er det tilbake til Toscanini. 95% er Toscanini i bildet. Så var det en som mente de burde få tak i en som kunne lese noter, så startet den formen som vi i dag kjenner, tradisjonell flerkameraproduksjon. Jeg synes den er altfor rigid, man vet hva man får. Jeg savner kanskje dramaet i det, som jeg kan være med på å skape om ting ligger til rette.

Komponisten har jo hatt en baktanke med stykket, og musikk er kunstform. Hvis man går i dybden, og prøver å finne utav. Det er jo en prioriteringssak.

Ja, fordi at musikken ikke er entydig. Hadde man bestemt at Morgenstemning av Grieg er en ting, men det er jo ikke det. Det er opp til det den treffer: du kan bli lei deg eller optimistisk,

det er derfor vi har musikk og at det skiller seg fra ord. Det går annerledes inn i nervesystemet og følelseslivet vårt. Også må man velge en strategi når man hører musikken, hvertfall prøve å holde seg til det komponisten har prøvd å fortelle. For noen år siden skulle jeg gjøre en produksjon med Filharmonien med synteseiser og orkester. Iver Kleive var solist. Jeg kjente verket fra før. Men mente det ikke lot seg gjøre. Det var det mest meningsløse ever. Iver Kleive stod med en slags boks, og alt foregikk inni synthen. Han hadde en slags bender som lagde lydene, ellers så var det helt motionless, også var det orkesteret med bittesmå detaljer og lyder. Uansett hva jeg tok bildet av, det hadde ingen mening som bilde. I orkesteret var det bare kaos. Det hadde ikke noe uttrykk. Hadde jeg kunnet gått løs på verket med et fritt sinn, hadde jeg fått noe utav det. Jeg gjorde noen lignende før med et tegneserietrykk, da kan det fungere.

Men det viktigste som musikkproducer er å prøve å gå inn i musikken og se hva som er av historie og materiale. Hvordan du kan gi uttrykk for bildene du velger. Er det en konsert med publikum, live-følelse, hvordan få frem det. Det som er musikkens vesen eller budskap. Grunntanke. Det fine med konsertsalen er at man kan tolke det som hva man vil. Det er derfor bilde. De tvinger en i en retning.

Vil du tilføye noe?

Ved hvert stykke, har man sin egen måte å gå inn i det på. Den amerikanske cellisten, Yoyo Ma, ga ut en serie for noen år siden, Bachs seks cellosonater. Han allierer seg i hver episode med en ny regissør og et nytt prosjekt. Det handler om en landskapsarkitekt i Boston, som er i en park som er øde og som skal bli fin. Et møte med en byråd, alt dette blir en del av det musikalske materialet. I en har han alliert seg med de olympiske mesterne i par-isdans. Også er det er bygg som er i fokus. Han har prøvd å se om musikken har en kobling til noe annet, er det landskap, arkitektur. Det er på mange måter et prosjekt etter mitt hjerte. Fordi det aldri finnes noen enkle svar, ofte i klassisk. Klassisk på tv kan ofte være ganske konservativt. Det er det samme hver gang, du finner opp eller finner ikke opp kruttet. Malen er gitt, du blar opp i partituret og ser hva som står der og tar bilder etter det. Det er veldig mekanisk.

Jeg gjorde noe tradisjonelt en gang, bildegangen var ganske enkel. Jeg kjeda meg så jævlig og overlot det til skripten og gikk utav bussen. Jeg visste det var bankers, det var så enkelt. Produksjonen ble grei. Men jeg forlot ikke det synkende skip.

Fjernsynet som sådan, tradisjonen som vi har hatt, har låst seg litt fast. Det er ikke bare fjernsynsfolkas feil. Det er like mye musikerne, de store symfoniorkesterne, som har litt stivnet form. De er i en sal, har på seg kjole og hvitt. Det er overtire eller klaverkonsert før pausen og symfoni etter pausen. Det hadde vært kult om noen hadde pratet om musikk innimellom, tatt publikum med. Diskutere.

Nøkkelen: for meg handler det ikke bare om estetikk, formidling på et dypere plan. Og er det noe fjernsynet kan bedre enn nesten noe annet medium så er det å formidle. Bruk av alle sanser: bruk av ord, bruk av bilder. Og derfor er det så besværlig å se tv-produksjon av klassisk musikk som overføres av bare bilder. Det kommer inn en stiv mann, og bukker. Hele ritualen. Det er sjelden jeg setter meg ned og ser det. Men er det noe som lokker meg inn, som forteller, et smart menneske som tar meg inn i musikken og sier meg noe jeg ikke vet. Opplevelsen av musikken kan jeg få i konserthuset eller med en CD.

Stein Roger Bull 28.09.2010

Hva forbinder du med TV-produksjon av klassisk musikk, er det den produksjonsgenren der man kan være mest kreativ?

Det handler i første omgang om å ta enhver produksjon, om det er musikk eller hva det er, så må du definere hva du er ute og skal gjøre. Du kan velge å si at du er tilstede og at du formidler eller gjengir det som skjer på scenen eller konsertpodiet. Du har noen kameraer der også viser du at det er et orkester, det er instrumenter der, du klipper mellom instrumentene og viser oversiktsbilder. Eller du kan definere og si at “jeg vil komme på innsiden av musikken, jeg vil formidle musikken i seg selv”. Og det er langt mer krevende å gjøre, for da må du kripe inn under notene og prøve å finne ut av hva denne komponisten i sin tid ønsket med musikken og hva bakgrunnen er. Jeg bruker å lese voldsomt mye. Når jeg nå i sommer produserte Mahlers jubileum i Kaliste i Tsjekkia, så leste jeg fire bøker om Mahler. Jeg satt meg inn i hele hans livshistorie og hva som er skrevet om han. Før jeg da fant ut hvordan jeg skulle produsere det.

Jeg valgte å produsere konserten med innslag av illustrerende bilder. I denne store Mahler konserten, som gikk direkte til både Frankrike, Tyskland, Norge, Tsjekkia, Japan osv., møtte jeg en interessant problemstilling ift syn på dette i forskjellige land. I Norge og de nordiske landene så aksepterte man og var med på min tolkning av musikk, ved at jeg brukte pre produserte bilder utfra at jeg hadde satt meg inn i Mahlers liv og tatt tak i inspirasjonskilder som han brukte for sin komposisjon, som jeg da videreførte i min billedfortelling. Jeg ville fortelle en historie med hele min virksomhet. Mens i Frankrike og Tyskland avviste de det. De ville ikke ha illustrerende bilder, de mente det var gammeldags. De ville bare være tilstede i konsertsalen og vise bilder av musikere. Så da opplevde jeg å få en sentraleuropeisk holdning til den type musikk, midt i trynet, og måtte produsere forskjellige versjoner. Utgangspunktet på spørsmålet ditt, er at du er nødt til å prøve å formidle musikken, billedmusikken. Utrolig krevende, fordi 80 % av hjernen din blir opptatt av billedsiden, mens bare 20 % på lydsiden. Du styrer altså det du hører med bildet. Da blir du din subjektive oppfatning av musikken, som du viderefører til de der hjemme, mens hvis du sitter i konsertsalen så velger du selv; hvem du ser på og hva du ser. Du sitter såklart litt på avstand, med TV kommer du litt tettere på. Det er jo klart at du kan ikke ta et totalbilde av orkesteret hele tiden, du må inn i musikken og inn i orkesteret. Da er spørsmålet, hvilke instrumenter tar du, og hvilke vinkler, hvilke panoreringer og hvilke tiltinger, hvilke zoominger og alt mulig.

Gunnar Sønsteve, som var den første musikksjefen i NRK, sa til meg en gang en gang da jeg var ung og prøvende i dette yrket: “men husk på det Stein Roger, komponisten har laget kameragangen, du må bare lytte deg til den”. Det glemmer jeg aldri, da må du lytte deg til og studere, bruke tid på å lese partituret og høre det mange ganger og prøve å høre hva komponisten ønsker å formidle med denne musikken.

Så kommer det i tillegg en dirigent som også har sin tolkning. Derfor jobber jeg veldig tett med dirigenter og snakker med dem om musikken, hva de vil formidle med musikken. Jeg bruker det som et element i tolkningen av musikken. Dirigenten har også en subjektiv oppfatning av komponistens verk, det foreligger jo egentlig på noen noter på et hvitt ark, noen svarte prikker på et hvitt ark, som man skal lage musikk av. En ting er å spille i det, men noe annet er å tolke det. Det er der det er viktig å få med dirigentens tolkning i måten å gjøre det på. Ved å velge denne formen må du kripe ganske tett på musikerne også. Du må forsøke å komme til riktig slik at du får de best mulige bildene, som ofte kan være en utfordring spesielt ved et stort orkester. Hvordan du plasserer kameraene, du må på forhånd vite hvordan orkesteret er satt opp, det er tre-fire ulike oppsett av et orkester. Dirigenten styrer dette, og der

prøver jeg hele tiden å påvirke dirigenten til å sette orkesteret slik som jeg ønsker, for jeg trenger det pga bildene. Til en viss grad greier man det. Nå i sommer da vi produserte Mahler, selv om Manfred Tonik er en god venn av meg, så sa han at han ville ha orkesteret slik det satt under Mahlers tid, Mahlers oppsett av orkesteret. Det er et vanskelig argument å fighte imot, det måtte jeg akseptere.

Det viktigste er å passe på dynamikken i dette, slik at du er med på hvordan komponisten har brukt dynamikken i musikken. Det andre er hvordan en komponist lar et tema flytte seg fra instrument til instrument, i f.eks. fuger. Du må kunne litt om musikk for å kunne skjønne det. Du må kunne lytte deg til det. Jeg hadde god trening i at jeg hadde stått i kor i mange år, jeg har blitt lært opp til å skjønne den delen. Å kunne litt om musikk er også veldig viktig for en TV-produser. Det alle, jeg også noen ganger, gjør feil men som er så tydelig, er at man har lagt i seg at man skal orientere seg hele tiden om hvordan orkesteret sitter. Med store oversiktsbilder. Man legger alltid inn oversiktsbilder. Stadig vekk går jeg inn og sier, spesielt til Anja; “nå må du slutte med alle oversiktsbildene”. Hver gang du viser et oversiktsbilde, klipper du deg ut av musikken, du mister dynamikken. Du mister nærheten til musikken. Det skal du bruke når musikken forteller deg det, når det f.eks. er en diminuende og det stilner hen – da kan du gå ut og så gå inn igjen når det øker, eller det er en effekt at et nytt instrument tar et nytt tema.

En annen dirigent, Arild Flatmo, så på en produksjon av noen prøver jeg hadde laget. Jeg tenkte: når hele orkesteret spiller så må man ha en stor oversikt, og når det er en crescendo så må man gå ut, fordi du da ser at alle musikerne spiller. Da var det Arild Flatmo sa til meg: “du skal gjøre omvendt. Du skal zoome inn, og tette på når musikerne gjør crescendo.” For det er det som er samsvaret med musikken. Ikke tenk på hva du skal vise, men tenk på hvordan du bruker dynamikken i bildene ift musikken. Jeg var veldig heldig med å få slike små læresetninger av etablerte store musikere på den tiden da jeg prøvde meg første gangen, som jeg har dratt med meg videre. Det er så opplagt første gangen du hører det “selvfølgelig er det sann”. Når du da gjør det, går tettetere på musikerne når det blir sterkere og sterkere. Det handler ikke om hva du tar bilde av, det handler om dynamikken i seg selv ved selve bevegelsen. Det har jeg vært veldig glad for og er en veldig tydelig måte å være på innsiden av musikken.

Dette er det ene når du bare produserer orkester, og så kommer det andre, som jeg var så vidt inne på at du inne i musikken kan bruke pre produserte ting. Du kan bruke landskap, et menneske. I 1.satsen av 2.symfonien av Mahler, “Totenfeier”, som handler om død. Hvor jeg da hadde lest hvordan han ble inspirert av tre ting. Han ble inspirert av landskap, et brassband og av gravlunden. I denne produksjonen kan man se at den har disse elementene i pre produsert materiale.

Dette var inspirasjonskilder hos Mahler, men når du møter fransk og tysk oppfatning av det, sier jo jeg: jeg vet mer om Mahler enn de gjør! Jeg sa: kall meg så gammeldags så mye dere vil, men dette er faktisk inspirasjonskildene som jeg bruker direkte der man kan høre at Mahler bruker de selv.

Med Mahler er det så enkelt, fordi han er egentlig en dramatiker. Han er så bevisst på det han gjør, derfor så er det så morsomt å lese boken om hans symfonier. Du kan lese deg igjennom: her har han laget hele teaterstykket. Å gå inn i en Mahler symfoni er på en måte som å gå inn i et teaterstykke, hvor han har brukt musikk istedenfor å skrive et manus, for å åpne et drama som han ønsker å beskrive musikalsk. Det er utrolig givende å dukke ned i en slik sammenheng.

Vanligvis har du ikke ressurser til å lage pre produsert materiale, da bruker du orkesteret på scenen fullt ut. Man blir egentlig aldri opplært, og det finnes ikke en måte å gjøre det på, ift dette å tolke musikken. Det Anja gjorde i Sibelius 1 mener jeg at den ferdige versjonen av det er på et høyt internasjonalt nivå når det gjelder måte å produsere på. Det er så utrolig bra laget, og er så musikalsk gjort. Her er det også en ting som er utrolig spennende når det gjelder musikk, og det er forholdet mellom dirigent og orkester. Hvor mye bruker du dirigenten, ift den formidlingen og tilstedeværelsen i formidlingen mellom dirigent og orkesteret. Da jeg begynte å produsere musikk var jeg spennet gæren, så da fant jeg ut at jeg ikke ville ha bilde av dirigenten. Det var i studio, jeg satt dirigenten på et lite podie med hjul, så lot jeg innspillingslederen trille dirigenten utav bilde hele tiden. Da hadde jeg jo ingen kunnskap, det var den første produksjonen jeg hadde. Musikkerne var det viktige. Når det skulle være ett nytt bilde sa jeg “skyv han litt til venstre”, stakkars dirigenten – at han fant seg i det. Jeg hadde samme tilfellet en gang jeg skulle produsere en solist konsert, på starten av karrieren. Jeg ville ikke ha med akkopagnøren i bildet. Det var Robert Levin, stor musiker. Han ble så forbanna da han så den produksjonen. Jeg hadde ikke et bilde av han. Han sa “du fatter ikke forholdet mellom en akkopagnør og en solist!”

Jeg begynte på et solid nullnivå, men fikk solid opplæring av feil jeg gjorde. Men dette med at du går på innsiden av musikken, det er veldig viktig – og at du tolker den, vet hva du vil med den og bruker det som grunnlag for den kameragangen du lager.

Kan man produsere kunst på tv?

Nei. Hvis du mener at du produserer en produksjon og tror at det blir kunst, så sier jeg nei. Utgangspunktet er et håndverk, det er rent håndverk og har ingenting med kunst å gjøre. Kunsten er det å spille, det å dirigere, det å tolke. Jeg vil aldri se på meg selv som kunstner for det jeg produserer og formidler. Jeg tolker det jeg også, men jeg ser ikke på meg selv som kunstner i den sammenheng. Jeg ser på meg selv som håndverker.

Noe jeg har vært borte i som er i nærheten av å være kunst er en ballettfilm jeg nettopp har laget med Leiv Ove Andsnes og Jo Strømgren. Vi vant en pris i Luzern. Den het “Naboen”. Når du ser den filmen så er det et kunstverk. Der har vi oss tre og en fotograf, vi fire har sammen laget et kunstverk, hvor vi i dag ikke vet hvem som gjorde hva. Jeg blanda meg opp i koreografien, Jo blanda seg opp i regien, fotografen blanda seg opp i regien og Leiv Ove var med i det hele. Det er et kunstprodukt som vi alle har vært medvirkende til. Det er kunst. Men å produsere musikk, flerkamera, basert på et orkester, i det hele tatt å produsere tv, det er et håndverk og har ingenting med kunst å gjøre.

Vil du tilføye noe?

Det finnes ulike veier å gjøre dette på. Når jeg underviser i det eller coacher folk som jeg mener har talent for det, så kan du si at jeg gir noen råd – men jeg passer på at de ikke skal bli lik meg. Det viktigste er å finne utav hvordan de nye vil gjøre det utfra sine forutsetninger og ideer. Og at jeg coacher de ift det, og ikke hvordan jeg ville ha gjort det.

Det er like gøy å gjøre det i dag for hver eneste produksjon er en stor utfordring. Men man skal huske på at hver ting teller. Hvorfor man panorerer, hvorfor man zoomer, og hvis man ikke kan forsvare det for seg selv så skal du ikke gjøre det. Du kan ikke gjøre det uten mening eller hensikt. Du må selv vite hvorfor du gjør det, så kan det heller være noen andre som synes det er galt. Da blir det en interessant diskusjon, for da kan man forklare bildene man har tatt ift musikken.

Jeg har undervist siste års studenter på Musikkhøgskolen i tv-produksjon, det var for noen år siden da det var en god del musikkproduksjon. Om studentene ikke lærte noe så lærte jeg masse, her var det musikkstudenter på høyt nivå. Jeg viste noen egne produksjoner, og deres

påpekning av de feilene jeg gjorde kom innpå noen faglige diskusjoner som var utrolig lærerike. Det var en student som sa til meg: “du klipper jo altfor seint inn på trompetisten, for det er jo ansatsen som er viktig. Det er akkurat som et hopp.”

Jeg diskuterte det med Hans Wilhelm Steen en gang også, Kongen. Han sa til meg at jeg måtte si ifra til de som produserte hopp at de måtte ikke klippe i selve hoppet, men de måtte klippe litt etter satsen, klippe forsinket, for det var akkurat i satsøyeblikket at hoppet ble skapt. Det er noe av det samme med musikerne, det er akkurat når de gjør ansatsen. Det er der musikken ligger, det er der det viktigste er. Hvis du klipper direkte i takt, da får du ingenting av det. Det førte til at da jeg produserte Bolero etterpå, klippet jeg slik at tre trakter før neste instrument skulle inn så klippet jeg inn det instrumentet midt inne i en solo fra et annet instrument, før jeg da endelig klippet til det etterpå. Det var jo en helvetes produksjon, den er ganske morsom å se på, men den er mer et eksperiment enn at det fungerer. Men det var et resultat av en slik forelesning.

Hvor er klippet hen, og forholdet mellom klipp og kryss, når skal du krysse og når skal du klippe? Der har jeg en teori som jeg ikke alltid følger, men teorien er: du skal aldri krysse, du skal bare klippe. Kryss er noe som skjuler et dårlig klipp, for du vet ikke hvor du skal klippe hen. Hvis du gjør det rette klippet er det like mykt som et kryss. Men du må gjøre det riktig, treffe akkurat riktig. Det er interessant med de mikserne jeg jobber med. I starten ligger det masse krysser, også etter hvert stryker vi kryssene når vi ser at vi får de myke klippene. Kryss er ikke noe som er naturlig, du krysser aldri med øynene dine. Du klipper hele tiden. Du klarer heller ikke panorere. Du klipper nye bilder hele veien, øynene går i hakk hele veien. Du oppfatter det derimot som en panorering.

Hvis du er på en konsert som publikummer, så vil du aldri krysse. Du ser på fiolinisten, og da klipper du deg automatisk over på en trompet. Krysset er en effekt. Jeg utelukker ikke at du skal bruke det, men du får satt det på prøve hvis du i utgangspunktet sier at det er klipp som stemmer vil du presse deg selv til å si: men når kan jeg da krysse?

Torstein Vegheim 30.09.2010

Når jeg skal starte arbeidet med en ny produksjon pleier jeg alltid å nullstille meg. Tid og penger er veldig styrende, og det må jeg forholde meg til. Si at jeg har fått et oppdrag av noen, og innenfor rammene tid og penger, skal jeg gjøre mitt beste. I Menuhin, med en solist, må man yte hver og en deltaker mest mulig rettferdighet, produsere dem best mulig, igjen skape variasjon. Man skal komme under huden på musikken de skal opptre med. Jeg må få et grep om hva jeg kan gjøre. Solisten skal jeg få gjennom TV-ruta, og et stort symfoniorkester bak som support. Spenningsmomentet er konkurransen. Hvordan kan jeg dyrke nerven i dette? Det jeg gjør under disse forutsetningene er at jeg produserer mer solist og mindre orkester enn jeg hadde gjort på en vanlig konsert. Det som er litt interessant istedenfor å klippe vekk fra solisten i pauser, er kanskje å dvele litt mer ved solisten, eller klippe litt tidligere til solisten enn ved en "korrekt" kameragang.

Ved en generell konsert, selve rammen, der vil du fokusere mer på stykket?

Ja, det vil jeg gjøre. Det å leke seg er kjempeviktig, samtidig som man skal lese partituret godt for å få en forståelse for hva komponisten vil med verket. Det er en veldig synse-ting, og det finnes ikke korrekt svar på en Beethoven-symfoni for eksempel. Man kan gjøre seg noen valg, i en sats f.eks dyrke dirigenten. Ved å produsere etter partitur må jeg hele tiden tenke på at jeg må bli kjent med musikken, jeg må lese litt bakgrunn om komponisten, tenke meg inn i rammene for når musikken er skapt, i hvilken sammenheng – kanskje det er en story rundt det? Dette for å ha en bagasje. Dersom det er solist, studere denne. Gjerne finne noen klipp fra tidligere konserter for å se hvordan solisten fungerer på tv. Hvilke bilder som gjør seg. Det er mange valører jeg må ta hensyn til, og kompromisser. Jeg må tolke partituret så godt jeg kan, jeg må dekke musikkgrupper, jeg må ha et kameraoppsett, jeg må få tak i alle instrumentgrupper, jeg må tenke blikk, balanse, rett optikk, fleksibilitet og planlegge utfra dette. Er det "vår" konsert kan jeg være friere til å leke med kran og steady. Er det en ren transmisjon som vi gjør fra f.eks Konserthuset er jeg mer bundet. Er man da i transmisjonsmodus må man tenke mye enklere, forsake en del ting, og gjør det til en "kjedeligere" produksjon.

Det handler igjen om tilgjengelighet, prøvetid er viktig. Jeg har ikke lyst til å jobbe med et symfoniorkester ad lib, det vil være uhyre krevende, og like mye for fotografene. Hvis jeg ikke har prøvetid, eller sitteprøve for orkesteret (halvtimes sitteprøve) får jeg ikke kommet gjennom bildene mine. Da må jeg tenke annerledes, tenke ISO og bearbeiding, Hvis det ikke er en livesending og man har tid til å klippe, er man friere. Jeg har et partitur og lager meg et opplegg, alle fotografene er på alerten: de ekstra tingene i konsertformidlingen som jeg vanligvis ikke kan planlegge med et partitur og kamerakort. Det er mye spennende som skjer i et orkester og mellom musikere, og en spenning mellom solist og dirigent som er spennende å følge, dersom man har verktøy og tid til å fange det opp. Blikk-kontakt. På en slik produksjon, som er en blanding av impro og kameragang, gir jeg følgende beskjed til fotografene: gå for din egen intuitive følelse hvis du ikke har en bestemt oppgave fra producer, prøve og let og se etter ting som kan oppstå i orkesteret. Da kan man komme med en slags musikal ukorrekt versjon som ikke er så partiturbundet, du får en litt annen produksjon som kan være vel så spennende å se og følge som TV-seer.

Kan det være kunst?

Under de forutsetningene vi har snakket om hittil tror jeg ikke kunstetiketten er helt dekkende. Men jeg har sett fjernsynsproduksjoner, eks Nyttårskonserten fra Wien, som har noe eget ved

seg. Det er velprodusert. Man tenker ikke, man sitter og ser på en fjernsynsproduksjon, man blir mer overveldet over hvor lekkert det er og at det flyter. Overraskende kameravinkler. Det er en veldig flott produksjon av en klassisk scene/sal-overføring. Det er noe som nærmer seg ordet kunst.

Selv er jeg ikke så opptatt av kunsten i mitt eget uttrykk. Mer opptatt av å dyrke frem det som er fjernsyns-egnet, og få frem en så god formidling som mulig.

Av og til kan man gjøre hva man vil, i studio eller på en location: man har kontrollen. Da kan man snakke med noe man med rette kan være veldig stolt av. Det er mye NRK har produsert de 20-25 siste åra hvor man har tatt ting inn i studio og dyrka det for fjernsynets egenart, og fått kule ting som mange av kollegaene mine har gjort.

Hva mener du er god bildedynamikk.

Dynamikken handler mye om dybde, at flere ting kan skje på et plan i et bilde, at ting kan stå litt lenger, vare lenger. At folk interagerer. Variasjonen i utsnitt er viktig, i kjøring, bevegelse, veksling mellom forskjellige musikkgrupper. Den musikalske dynamikken, at man prøver å få den frem. Dynamikken mellom orkester og dirigent. Det er musikken som er utgangspunktet for hvordan man kan angripe det og hvilken dynamikk du kan prøve ut fra de midlene og verktøyene vi har.

Er det noe du vil tilføye?

Yrket er morsomt, 20-25 mennesker skal sammen formidle musikalitet, lys, form og farge fra en scene.

Jeg snakket med en kollega akkurat, og vi snakket om det fantes noen lover og regler for hvordan ting skal gjøre, skal man klippe en takt før skiftet skjer i musikken, eller skal man klippe i takten, eller på slaget før innsatser. Det er litt smak og behag hvor du legger dynamikken i klippene. Se de musikalske linjene, ofte er det skifte noen steder, så ser man at temaet starter i en helt annen instrumentgruppe. Se linjene i musikken. Partituret er et fantastisk hjelpemiddel for å formidle musikk på fjernsyn.

Kim Strømstad 12.10.2010

Er klassisk musikk den produksjonsgenren der man kan være mest kreativ?

Da jeg jobbet i NRKs Kulturavdelingen produserte jeg fem til seks tv-produksjoner av klassisk musikk. Hver gang tok jeg meg selv i at jeg ville gjøre noe annet en den typiske transmisjonen. En grunn er at en statlig kanal bruker en halv million til en million på en produksjon som “ingen” gidder å se, annet enn de som fra før av er interesserte. Produksjonen lages for en liten menigheten. I det norske markedet har jeg ikke skjønt motivasjonen for å lage det. Det bringer det ikke videre, det flytter ingen grenser, det er tilbake til dokumentarisme der man skal ha det “på tape til senere”. Det er greit, men det kan man gjøre for 1/5 del av summen. Grunnen til at jeg mener dette er fordi måten man formidler musikken på er såpass konservativ, man får ingenting utav det. Når det gjelder musikkproduksjon har man et basiselement som er lyd, det er det samme man hører på en CD. Når man så tilfører et bilde til lyden, må bildet formidle veldig kraftig eller forsterke musikken. Dette er min egen teori.

Det førte til at jeg, i Kulturavdelingen, fant ut at jeg ikke kunne stå for slike produksjoner. Hvis jeg skulle gjøre noe måtte det være litt på siden, og jeg hadde noen diskusjoner med de om det. Jeg fikk i oppdrag å lage en produksjon med åtte cellister i et studio/Kanonhallen på Løren. De spilte samtidsmusikk. Oppgaven var: disse cellistene skal spille dette stykket. Så tenkte jeg: hvorfor? Det de svarer på det er: fordi det er fint. Så tenker jeg: dere skal bruke 600 000 på utilgjengelig musikk, med folk som ikke smiler, i en halv time på en tv-kanal. Jeg fikk ikke det til å gå opp. Jeg bestemte meg likevel for at jeg skulle høre på musikken så mye at jeg elsker den og finne dens særegenhet, for så å lage produksjonen slik at svigermoren min digger det. Hun er akkurat blitt 80 år og hater klassisk musikk. Da det gikk på TV sa jeg ingenting til svigermor at jeg hadde laget det, men jeg tipset henne om programmet. Hun sa til meg etterpå at hun syntest det var så spennende, at hun ikke klarte å rikke seg fra TVn. Da hadde jeg truffet planken. Det var en produksjon som Kulturavdelingen syntest var såpass aparte. Det ble sendt på Hovedscenen og Arild Erikstad valgte å intervju meg før programmet, om uttrykket jeg hadde valgt. Som han sa: det var veldig sånn MTV-feeling på det.

Målet mitt var at jeg vil forsterke elementene i musikken, rydde opp for seeren og ta det tematisk. Det flytende skulle også flyte bildemessig. Ikke på en subtil måte som man ofte er låst til i en transmisjon. Der er man låst til at det er kameragangbasert: en vet ikke hva som skjer. En kan stykket, en vet hvem som spiller det, men aldri hvor du får ansiktene. De små detaljene som gjør at du får følelsene av de som spiller musikken. Lyset spiller inn, det er en ryddig lyssetting fordi det er et orkester. Og hva kan du gjøre med kameraene som er innenfor disse kontrollerte formene: zoom, fokus, utsnittvalg. Det er ofte veldig begrenset fordi de kanskje har solgt alle plassene der du vil stå. Også har du en kran, med mindre du er velsignet med en veldig god fotograf, så er det “Idol-krana”, som i mine øyne er forbudt. Man kommer ingen vei med det, det har ikke nok potensiale der man kan tøye grensene.

En annen produksjon jeg gjorde var med Magnet og KORK på Rockefeller. Den produksjonen nærmet seg det jeg stod for. Jeg snakket mye med Magnet på forhånd, for å finne hans visjon med sin musikk. Jeg hadde en ok lyssetting, også hadde jeg en ganske god KK. Jeg er veldig opptatt av lys og KK. Jeg fikk selv velge fotografer, og valgte de beste fra frilansverdenen og hentet inn noen fra utlandet. Jeg libbet hele konserten med Anne Kjersti Goberg som script. Hun talte ned til spesielle ting i låtene, de små detaljene. Jeg hadde åtte

kameraer som alle var på ISO. Å ha alt på ISO for fem år siden ble betraktet som feigt. Man skal levere der og da! Men jeg ville ha noe ut av alle bildene.

Etterpå klippet vi det, jeg skrudde alle bildene selv – og bildene fikk sin egen feeling.

Facebooken hadde mange gode tilbakemeldinger som “magisk” osv. Men, på mandagsmøtet i Kulturavdelingen fikk jeg mye tyn, de mente jeg hadde fjernet meg fra den vanlige måten å produsere orkestermusikk på, som er den måten jeg vil vekk fra. Da tenkte jeg at jeg ikke kan fortsette her. Hvis jeg skal få tyn fra min arbeidsplass, for en produksjon som seerne fikk følelser av, så synes jeg ikke det er veien å gå.

Den vanlige transmisjonen av orkester musikk mener jeg ikke er god TV. Da må man gjøre noe annet. Det er for mange kompromisser. TV-mediet er et følelsesmedium akkurat som film. Det man sitter igjen med, om man ikke kjenner musikken eller musikerne godt, er en rasjonell tilnærming, og musikk er ikke rasjonalitet. Det er noe som i utgangspunktet er emosjonelt som blir rasjonelt, når man formidler det på en slik måte, istedenfor at det kan bli enda mer emosjonelt fordi man kan smarte det opp på en litt mer kompromissløs måte.

Hvis man skal gjøre det til god tv kreativisere det?

Det er opp til produsenten, de må være mer faglig smarte. Hvis der er sensasjonelt, eks hvis YoyoMa har fått håndplukke de aller beste musikerne til et orkester. De selger billetter til 2000kr stykke: Da er det en sensasjon, det er en nyhetsknagg. Men med mindre det er sånn, og produsenten ikke ser at vi kan lage bra TV, da må de la vær. Da kan de heller gjøre en annen produksjon.

Men hvis man tar det ut av konserthuset, som Kanonhallen, og får leke det til noe som ikke er den vanlige transmisjonen. Kan man gjøre det seervennlig da?

Ikke med mindre man har en ide. Har man en ide, og ikke gjør det “sånn det gjøres”, da skal man gjøre det. Men hvis det da også må gjøres som en transmisjon synes jeg det ikke har noe på TV å gjøre. Kompromissløst sagt.

Jeg er hysterisk imot det, jeg sitter hjemme og blir skuffet. Det er det verste. Med mindre det er en kul ide. Jeg så en svensk produksjon som hadde en ide. De hadde tegnefilmminnslag, og det var skutt på en litt annen måte. Man kan gjerne ha det i et konserthus også, men da ville jeg kanskje ha valgt flinke fotografer som er sosialt intelligente, som kunne ha stått med f.eks D7/D5-kameraer, ikke flerkamera, og vært veldig nøye på hvilke bilder de skal ha da og når. Kanskje også storyboardet det, jobbe med musikerne og deres uttrykk i ansiktene. Man kan klippe det live som en skisse, men ha alt på ISO slik at man kan stå fritt for å velge i ettertid. Jeg er veldig dokumentarisk på slike ting, live ville jeg nok hatt en kameragang.

Er det noe du vil tilføye?

Fotofaglig

De valgene jeg gjør starter alltid med en ide. Man har ulike ideer: til et program, til en måte å løse det på og en til en feeling. En ide til et program kan man skrive i et excel ark, en ide til å løse det på er også et excelark, mens ideen til en feeling er egentlig bare et sammensurium av referanser. Man kan lage en mappe med referansebilder som man kan gi til fotografer, eller til andre i crewet. I starten forsker man, så spør jeg: finner du noe der. Jeg gjør god research på fotografene slik at jeg vet hva som er deres sterke og svake sider, da vil jeg helst sette de på et kamera de er gode på. Det er vanskelig å si noe konkret om bildedynamikk, det eneste universelle er at det er en veksling mellom store og små bilder, med bevegelse eller ikke. Men alt utfra kjernefølelsen jeg ønsker, er det uhorvelig mange valg jeg kan ta.

Eks: hvis ideen er et nummer jeg ikke har så mye med å gjøre, f.eks et dansenummer fra Operaen. Hvis nummeret er litt rart, da forstår jeg hva koreografen vil ha frem, en litt stiv og cårny feeling. Da er min ide at jeg skal forsterke det. En slik type produksjon har jeg forøvrig gjort. Da velger jeg stive og cårnye bilder, som er velkomponert, men der danserne og detaljene kommer overraskende inn i bildet. Kamera er frontalt. Vi klipper mellom like utsnitt og bildene ligger ganske lenge, for å få stivheten. Så snakker jeg med koreografen for å forsterke bildene. Man må finne en egen kode for hvordan man vil løse ting. Det er få bilder som er umulige. Det har med budsjett å gjøre. Eurovision f.eks hadde vi rom veldig tidlig til å få bilder som ingen hadde sett før, det er alltid et fint krydder. Det er verdt å sloss litt for! Raillkamera som gikk i taket, bestemte vi oss for i oktober 2009. For å få det måtte vi splitte takriggeren, og det var kjempedyrt. Men dersom vi skulle ha transportbildet fra scenen og inn i greenroom, måtte vi gjøre det. Eller at vi skulle åpne bakteppet når vinner skulle komme ut, det var også kjempekomplisert, men det ble jo så fint når det fungerte. "Det skal være rød løper": folk er uenig, men når den røde løperen først kommer sier de: det hadde aldri vært så fint uten den røde løperen. Man må fullføre ideen, også på bildespråksiden. Det er avhengig av produktet. Jeg produserte MGP for noen år siden, det er et helt annet bildeunivers, den måten å produsere på hadde jeg aldri tatt med meg inn i Spellemannsprisen. I Spellemannsprissammenheng er MGP jalla, mens Spellemannsproduksjon i MGP hadde MGP sett dødt ut. Folk forventer noe annet. Det er en kodex i det, du må jasse det opp i MGP. Det er to ulike formater som man må pushe i hver sin retning for å tydeliggjøre formatet. Det er andre regler og valg som gjelder.

Det beste fotomessig, er at man spesialiserer seg. NRK er et godt eksempel på det. De har gode sportsfotografer, som er dårlig på underholdning og omvendt. Jeg ønsker de spesialiserte. Dersom det på en produksjon blir byttet ut en spesialisert HH-foto, med en annen foto som også gjør noe HH men ikke er spesialisert, må jeg kutte kameraet, og finne et annet kamera som gir meg noe av det samme. Det er basert på det man har av crew, og hvilket program det er. Utover det, ber jeg foto lete, "du skal finne tre bilder du er sykt stolt over at du har funnet, du har 20 minutter". Det pleier å fungere, de finner kanskje ett. Hvertfall i orkesttersammenheng er det nesten umulig og ikke finne de bildene som ingen har funnet før, men de finnes de.

Det er bra med litt konkurranse!

Erik Conders 02.11.2010

Er tv-produksjon av klassisk musikk den produksjonsgenren der man kan være mest kreativ?

Både ja og nei.

Det viktigste når man går for en produksjon, samme om den er direkte eller skal redigeres etterpå, er å overføre de tankene jeg har gjort meg på forhånd, til de andre i teamet. Målet er å få alle med på mitt lag. I tilfellet "Menuhin" brukte jeg uttrykket "lek det". "Lek det" løser opp, og gir dere et større ansvar enn å bare følge producer. Dere følger producer 100%, men dere gir det lille ekstra. Og det er det lille ekstra som skaper det jeg egentlig er på jakt etter. Jeg kan bare formidle en musikalitet, men det er dere som legger musikaliteten i bildene.

Synes du klassisk musikk er god TV?

Ja, klassisk musikk kan være veldig godt tv. Du kan regissere den slik Karajan gjør. Hvert bilde er komponert storslått uten ressursbegrensninger.

Det jeg synes er viktigst i klassisk musikk er formidlingen til musikeren. Man kan være uenig i hvordan man skal billedlegge det. Noen vil bare legge vekt på teknikken. Jeg mener at ansiktet er like viktig. Dersom du filmer en fiolinist, og du leker mellom fingrene (teknikken) og øynene/ansiktet, da formidler du stemningen fra kunstneren. Det kan bli kjempespennende.

Jeg så en produksjon fra 60-tallet (Russland/Leningrad). De hadde tre-fire kameraer, men kunstneren var så eminent. Hver gang de kom nær ham, fylte hans tilstedeværelse bildene.

Når jeg jobber med Kringkastingsorkesteret ber jeg de ta av seg ringer og klokker. Får du det helt nakne, ansiktet og et instrument, begynner det å nærme seg det eminente. Særlig hvis du kan leke med kameraene i det samme spillet.

Tror du man kan skape kunst på tv?

I vår visuelle verden tror jeg man kan skape kunst på tv.

Kan man skape dette også i en ren transmisjon av en konsert?

Ja, det kan skapes der. Det er stemningen i det øyeblikket du klarer å formidle. Dersom du bare går fra halvnær til nær, og du kaster bildene inn, kan også bli kunst dersom du gjør det på den riktige måten. Det du formidler er kunstnerens uttrykk, og skal du formidle en kunstners uttrykk er du nødt til å bruke kunst for å formidle. Uten at du går på akkord med kunstneren. Det er så enkelt som at jeg har et partitur foran meg, og jeg skal ha en kranbevegelse i så og så mange takter. Hvis jeg har en kranoperatør som kan leve det som skjer i disse taktene, og vedkommende er veldig musikalsk og jeg har lagt opp hvordan han skal gjøre det, så er det hans oppfattelse av hvordan han skal gjøre det jeg ønsker, samtidig som jeg kan styre han fra regien: "nå begynner du såvidt å bevege deg nærmere, zoom langsomt nærmere nå, ligg der, forsiktig beveger du deg nå ned mot instrumentet". Det er måten hvordan vi kommuniserer på, og da kan kranoperatøren lage et fantastisk produkt til meg.

Ulike produksjonsmåter, adlib/kamerakort/planlagt med impro: Hvordan føler du bildedynamikken er ulik innenfor de produksjonsformene?

Jeg pleier å planlegge hvert eneste bilde. Jeg har også improvisert, det er og spennende å gjøre. Du kan få veldig fine ting av det. Men det blir litt sjansespill: der satt noe, men der gikk det ikke. Jeg føler at når jeg har planlagt alt, får jeg mer ut av dynamikken i produksjonen. Jeg foretrekker å produsere med kamerakort. Samtidig kan jeg ikke sett bortfra at jeg har gjort intervjuer improvisert, eksempelvis et jeg gjorde med Jon Fosse. Der hadde jeg en fotograf som lå undervinklet, og som skalv på hånden. Intervjuet skulle egentlig vare i 15 minutter men varte i 40. Da måtte jeg improvisere. Det var direkte. I musikkproduksjon er det viktig å planlegge så mye som mulig. Også tror jeg forståelsen av det som skjer, og tanken din på det du produserer blir mye større enn hvis du legger inn helt iskaldt en halvnær eller et nærbilde.

Er det noe du vil tilføye?

Det jeg vil tilføye er kanskje noe av det jeg begynte med: forarbeidet er veldig viktig for en producer, men også for de andre i teamet. Det å skape bildene på forhånd tror jeg er en veldig fin måte for regissører å tenke, tørre å gå videre i det rommet på å forme bilder. Vi er avhengige av å forme bilder hele tiden, hele tiden å finne nye måter å gjøre ting på ellers dør bildene våre.

Når du kommer på settet tror jeg du får mye gratis hvis du får alle i teamet med på din tanke. Det er også snakk om å respektere og å ha disiplin, noe alle i utgangspunktet har ellers hadde de ikke vært der, men å skape denne ekstra lille følelsen av at vi alle er sammen om dette og at alle skal tilføre det lille ekstra, da er det unikt å sitte i regien.

Hei.

Jeg er en masterstudent fra tv-utdanningen ved Høgskolen i Lillehammer som skriver masteroppgave om tv-produksjon av klassisk musikk. Oppgaven dreier seg egentlig om bildedynamikk og kreativitet fra en fotografs ståsted, men også hvordan flere fotografer i et team danner dynamikken sammen i en flerkameraproduksjon. Hovedoverskriften for oppgaven: "Er klassisk musikk god TV?"

Jeg fant en artikkel fra NRKs internavis Tidssignalet (07.10.1993) hvor du er intervjuet med nettopp denne overskriften: er klassisk musikk god tv?

I min research-periode har jeg sett hvor vanskelig det er å finne pensummateriale om klassisk musikk og tv-produksjon av det. Derfor har jeg i høst gjennomført intervjuer med sju av de ledende tv-producere innenfor klassisk musikk i Norge (Erik Conders, Torstein Vegheim, Stein Roger Bull, Kim Strømstad osv.). Disse intervjuene har i hovedsak dreid seg om det faglige rundt en tv-produksjon, men da jeg fant artikkelen i Tidssignalet stilte jeg de resterende intervjuobjektene spørsmålet: er klassisk musikk god tv?

Jeg lurte på om du vil stille opp til et skriftlig intervju der jeg følger opp denne artikkelen fra 1993, og om du kunne ta deg tid til å svare på disse spørsmålene skrevet under:

- Er klassisk musikk (her orkester-transmisjon) god tv?
- Du nevner i artikkelen fra 1993 at det da nylig var tatt opp i EBU "hvordan gjøre klassisk musikk mer TV-vennlig?"
 - Har du kjennskap til om det er skrevet en rapport av EBU rundt dette spørsmålet og om den er tilgjengelig for offentligheten, i så fall hvor jeg evt kan få tilgang på den?
 - Kan du se at det har skjedd en utvikling i tv-produksjon av klassisk musikk etter 1993, også spesielt mtp den tv-tekniske utvikling (overgangen til bredformat 16:9 og High Definition, HD-tv)?

Håper på svar!

God nytt klassiskmusikk år!

Mvh Kari Marthe Braaten

Tlf: 41239711

Intervju Arild Erikstad

Er klassisk musikk god tv?

Diskusjonen om klassisk musikk er god tv er en diskusjon som har pågått i lengre tid, og det diskuteres mer enn om sport og debatt er god tv. Er det noe man skulle tro var dårlig tv så er det en samtale eller debatt, den kan like gjerne gå på radio. Det er ingenting visuelt som skjer bortsett fra de som prater. Når det kommer til musikk synes folk det er kjedelig å se på tv. Alt er forskjellig om det er på radio eller på tv, det er klart – det er to ulike medier. Men om musikk skulle være dårligere på tv enn noe annet på tv, det har jeg vanskelig for å forstå. Man har to muligheter for å lytte til klassisk musikk, den ene er å gå i en konsertssal og den andre er å høre på det hjemme. Om man går i en konsertssal er det for å lytte, men også fordi man ønsker å se musikerne.

Klassisk musikk passer i høyeste grad på tv, fordi det kan tilføre mye til meg som seer som jeg ikke ville ha fått ved en radio-overføring. Da kan man stille seg spørsmålet: hva er bedre på tv og hva er dårligere på tv? I begynnelsen var det et problem at lyden var bedre på radio. TV-lyden var mono og radio-lyden var stereo. Nå er det nesten omvendt. Nå er lyden bedre på tv. DAB, som kommer nå, vil gi vesentligere dårligere lyd, kvalitetslyden er på tv. Lyd er blitt mindre og mindre viktig på radio. De markedsfører de hotte Tivoliradioene, og de sender mono! Det er et langt steg tilbake for radio.

En dårlig billedproduksjon kan virke forstyrrende. Øyet og det du ser styrer mye av opplevelsen. Dersom det er total mismatch mellom bilde og lyd, det er umusikalsk og ikke rytmisk klippet – det er dårlig tv. Men dette kan man si om alt: hvis du ser en fotballkamp uten å se ballen er det også dårlig tv. Det er et argument man kan diskutere seg lett utav. Du kan ødelegge en konsert på tv, men du kan gjøre tilsvarende med andre genre.

Selv en bra overføring kan virke forstyrrende, fordi man ønsker noen ganger å velge bildene selv. Det kan man til en viss grad gjøre i en konsertsal, men kun til en viss grad. Man sitter kanskje ugunstig til for å se noen musikkgrupper, men det forstyrrer meg ikke så mye i konsertsalen.

For meg er dette en ikke-diskusjon, og den kan feies av med faktiske svar. Dersom produksjonen gjøres godt er det god tv, dersom den gjøres dårlig er det dårlig tv. Jeg går mye på konserter i konsertsaler, men jeg har kanskje fått mine største konsert-opplevelser på fjernsyn. Som i alle genre kan en seer henge seg opp i “han med brillene”, “hun med det rare håret” – men slik er tv. Det har ingenting med at det er musikk på tv å gjøre. Å se musikk fremføres er det som har vært vanlig i lang tid, det er bare en kort del av historien at det har vært mulig og kun høre musikken. Når lydopptaket kom på 1920-tallet og frem til fjernsynet hadde sitt inntog i 50-årene er den perioden der man har hatt mulighet til og kun lytte uten å se. Det er ingen nyhet at det er kommet bilde til lyd nå i dag, det har det vært i alle tider.

Hvordan gjøre klassisk musikk mer tv-vennlig?

Nå er vi inne på hvordan vi gjør det, det kan gjøres dårlig eller bra.

Produksjonsmessig har du to utgangspunkt:

- En karismatisk solist, et godt orkester, en vakker sal og en god dirigent. Forutsetningene er optimale. Da ville jeg ha valgt å spille på det mest attraktive: solisten sitt uttrykk.
- En “vanlig” konsert uten kjente navn: her må musikken dyrkes.

Jeg tror at for et musikk menneske kan man ofte gå på de ledende instrumentene, men det er dessverre en tendens at det er mange produsere som ikke kan nok om musikk. I musikkforståelse ligger det å lese partituret. Et eksempel er en fagottsolo, der en cello spiller

det samme. Klangfargen disse instrumentene sammen skaper, danner et “nytt” instrument som er komponistens intensjon. I et slikt tilfelle, orkestereringsdobliger, velger producer ett instrument. Lydmannen trekker lydnivået av instrumentet i bildet litt høyere, slik at du hører dette bedre enn det faktisk skal være utfra komponistens intensjon. Her manipulerer man både opplevelsen og lyden på en uheldig måte. Her er det en utfordring.

Et annet eksempel er instrumenter som har motstemmer, der vil det være interessant å vise den underliggende melodien som ikke er fremtredende. Dette kan sammenliknes med teater/opera-produksjoner der noen synger og du istedenfor å hele tiden se sangeren får se skuespillet til adre aktører. Dette for å vise at det skjer ting rundt. Dette kan gi en seer mye mer verdi enn for en lytter, fordi tv-produksjonen hjelper seeren til å se komponistens verk.

Presentasjonsmessig er lengden et stort problem, spesielt i vår tid. Mozart var opptatt av konsentrasjon, det er ikke tilfeldig at hans symfonier er så lange som de er. I primetime må man derfor velge. Man kan sende en sats, og heller sende hele symfonien på nattetid eller formiddagen. Man har forsøkt å popularisere på andre måter ved å tilføre illustrerende bilder, men hvor godt fungerer det?

Noe av det vanskeligste vi sender er ballett, nesten uansett hva vi sender har det dårlige seertall. På en måte kan jeg skjønne det, men på en annen måte kan jeg ikke. Det er mye fin musikk, og burde fungere bra for alle kritikerne da du slipper å se musikerne og instrumentene. Men det fungerer ikke, og det kan være fordi dans har utviklet seg i en retning som er vanskelig å forstå.

Nøkkelen ligger nok i hvordan man kan hjelpe, overraske og gi publikum en ny opplevelse.

Har det det vært en utvikling i tv- produksjon av klassisk musikk?

Det har vært en utvikling, og da spesielt i det som er rundt en produksjon. Under opera-produksjoner i Sveits, har man forestillingen på en kanal og på en søsterkanal sender man det som foregår backstage parallelt. Da kan man selv velge hva man vil se som seer. Nett-tv kan brukes her. Seeren kan få bredere kunnskap og forståelse for stykket, man tar i bruk mediet for å vise det som ikke skjer i salen. Etterhvert tror jeg du kan velge kamera selv.

Karajan var en kontrollfrik uten like, og produserte musikken med stor musikalitet. Ethvert bilde var planlagt, ingenting var tilfeldig. Men også Karajan fulgte den teknologiske utvikling. På 60- og 70-tallet ble det brukt mye playback i klassisk og opera. Det er veldig synlig, lite er i synk. Det drar seeren ut av handlingen, tilstedeværelsen mistes. Dette brukes heldigvis lite i dag. Det kan brukes i popmusikk for der er det et klicktrack som går. Det er ikke så tydelig der. Det er imot den klassiske musikkens estetikk, klassisk musikk er og blir øyeblikkets kunst.

I dag er det live klassisk som er det hotteste. Og det som kommer nå er klassisk i 3D. Grunnen til dette er oppsettinger av store konserter på kino. Nyttårskonserteren i Wien og Waldkonserten fra Berlin er og blir sendt live på kino i Oslo. Det rare er at klassisk musikk har vært veldig tidlig ute med å prøve det nye i den tekniske utvikling.

Det som er synd er at det blir nok ikke fler klassiske produksjoner. Det er tyngre å selge inn, det er et mindre marked. Klassisk musikk på tv er i en truet situasjon verden over. Samtidig er markedet blitt mer internasjonalt, de få som overlever produserer mye. Ekspertisen er ikke økende når du tenker på kvalitet. Brian Large er en av legendene innen klassisk regi, en godt voksen mann over 70 år. Han har Nyttårskonserteren og andre internasjonale sendinger. Det er klart det er noen som kommer etter han, men det er lite penger og lite kvalitetsressurser til å opprettholde det nivået han bærer. Når kommer forflatningen ordentlig?

Det er ikke nok produksjoner til å ansette spesialister, i dag må alle være litt allround. Det er ikke bare i NRK, det gjelder i andre kanaler også. Det produseres klassisk musikk i dag av

folk som ikke kan noter. Det går, men det blir ikke bra. Og når miljøet er så lite, si at det er en eller to som har spesialisert seg, så blir miljøet for lite til at de blir forstått. Det må være et større miljø, ellers blir forflatningen gjeldende. Det er producere i Norge som ikke er så opptatt av musikken men heller ønsker å få til noe mellom disse som spiller, et slags drama. Det mener jeg er feil vei å gå. Du overfører jo ikke Ibsen uten å lese manuset, jeg mener at man ikke kan overføre en Beethoven-konsert uten å kunne manuset/partituret. Dersom man prøver å gjøre noe annet utav det, kaller det et eksperiment, da aksepterer jeg det. Som en overføring derimot skal man vite hva det er.

I hele verden har vi en utfordring med å opprettholde nivået. For meg er det ingen vei utenom at det må være producere med musikk-bakgrunn. Du lærer ikke å lese partitur på to år, det tar tid å få forståelse for klassisk musikk. Vi skal ikke gi opp, men det er en utfordring å få det til!

Jeg tror utviklingen vil gå dit hen at det blir et mer internasjonalt miljø, med noen topp-producere som reiser rundt i verden og produserer. Disse er ikke fast ansatt ved spesifikke kanaler. Disse kan man engasjere for oppdrag. NRK stiller med teknisk team. Det er akkurat på samme måte som man henter inn dirigenter for konserter. Dette vil nok bli mer fremtredende i andre sammenhenger også, showavviklinger, Grand Prix, OL osv. Smale og sentrale områder som er krevende bør være spesialisert.

Å lære noe er innfallsporten for å få nye seere. Jeg tror ikke de kan bli underholdt, men det å lære folk om klassisk musikk kan gi de aha-opplevelsen. I fotball vet man at gode pasninger er gjeldende, mens i klassisk må man lære seg å lytte for å forstå. Jeg hadde et radioprogram der jeg hjalp lytterne til å høre på klassisk musikk, og det kom mange gode tilbakemeldinger. Skolefjernsyn i dag er et skjellsord, du må lure læringen inn. Maestro er et godt eksempel på et program som var lærerikt. Det ble satt fokus på en funksjon, slike konsepter er fine. Det vanskelige i fjernsyn er de ulike seergruppene. De kunnskapsrike vil ha konserten med en gang, uten noen form for intro. Mens andre ønsker en liten intro og innføring. Balansen mellom disse gruppene er veldig vanskelig, for man kan ikke opprettholde en kontinuitet. I fotball kan man si "Offside", men i Hovedscenen kan man nesten ikke si et eneste faguttrykk uten å forklare det. Det må man gjøre *hver* gang, for det er ikke nok kontinuitet. Avstanden mellom de interesserte og uinteresserte blir for stor. Hvor går grensen for hva jeg skal forklare?

Klassisk musikk og fjernsyn

Publisert fra 12.03.2011 til 18.03.2011

261 respondenter (2 unike)

1. Kjønn

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Mann	40,6 %	106
2 Kvinne	59,4 %	155
Total		261

2. Alder

26	24	29	28	26	23
27	20	25	26	26	27
26	19	25	43	13	28
25	25	31	26	28	27
26	28	49	27	38	28
26	26	23	28	29	27
26	29	61	19	25	27
18	32	28	29	30	40
26	25	25	25	25	25
25	45	49	født i 1984	26	45
23	38	26	21	30	28
26	24	26	26	24	20
24	20	28	24	60	24
26	34	31	23	20	34
25	24	27	19	43	22
23	30	21	48	30	29
27	26	26	21	26	53
26	26	19	27	25	67
63	30	30	25	24	26
26	28	37	25	23	23
26	31	22	30	27	22
26	40	25	29	25	23
27	45	23	68	23	25
43	64	28	25	27	18
27	49	21	37	21	19
25	23	19	29	18	26
26	28	41	55	18	19
26	31	20	26	27	31
32	27	38	26	24	26
29	27	19	27	25	19
54år	24	26	28	28	23
25	23	26	56	21	65

57	27	23	20	20	30
33	27	44	20	18	27
56	19	25	21	19	25
56	26	30	40	28	31
17	41	19	26	30	25
16	20	26	28	46	36
28	30	25	26	30	29
19 år	19	56	57	25	26
62	25	19	26	26	27
23	42	27	1+	55	
26	19	20	17	29	
19	48	18	19	26	

3. Utdanning

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Grunnskole	6,1 %	16
2 Generell Studiekompetanse	18,0 %	47
3 Enkeltfag Høgskole/Universitet	8,0 %	21
4 Bachelor Høgskole/Universitet	44,8 %	117
5 Master Høgskole/Universitet	22,2 %	58
6 Doktorgrad/Professor	0,8 %	2
Total		261

4. Yrke

TVfotograf	Førskolelærer	teamleder	Student	Systemutvikler
Psykolog	Produksjonskoordina	Lydtekniker	TV-fotograf	Fotograf og EVS
Freelance	tor fjernsyn	lydtekniker	Student	Frilanser
fotograf/evs	Student	student	Faglærer i musikk	fjernsynsproduksjon.
tvfotograf	Høgskolelektor	navigatør	Trommeslager	student
Allmennlærer	Redigerer	fotograf	Regnskapsfører	Deltid i bokhandel
Script/produksjonsse	TOM/KK	Doktorgradsstipendia	Barnehageassistent	selvstendig
kretær	Student	t	skoleleder	næringsdrivende
koordinator	Lærer	tvproduksjon	Prosjektleder	student
Student	industriarbeider	økonom	Flerkameraregi	uføretrygdet
Assisterende	Sosionom	Hjelpepleier/ student	Lydtekniker	Musiker
kjøkkensjef	teknisk leder tv	Salgskonsulent	Kommunikasjonsråd	lærer
Søker arbeid	produksjon	Uføretrygdet	giver	Student
Prosjektleder	Lærer	prest	student	Salg
Hjelpepleier	Student	Aktivitør	Arbeidssøker	Produksjonsleder
spl.student	Butikkmedarbeider	Pensjonert	IT konsulent	TV-fotograf
maler	Student	uførepensjonist	fjernsynstekniker	student
Fjernsynstekniker	student	Student	Student	Informasjonskonsule
frisør	- ufør	Produksjonsleder	Fjernsynsfotograf	nt
Fjernsynsregissør	Student	Rigger	Student	Bank og finans
Reiseguide	Produksjonsleder	journalist	Psykolog	Sosionom
1.amanuensis	videoprodusent	salg	lokomotivfører	Fotograf
ungdomsleder	sosionom	Flerkameratekniker	Student	Tv-fotograf og klipper

Sykepleier	Student	Bokhandler	Klassisk sanger
Student	Produsent, musikk	Musiker	Student
saksbehandler	Prosjektleder	pianist	student
student	lansering av	Student	Student
arbeidsledig	spillefilm	Student	Student
Deltidsmedarbeider i	Student	Klinisk Sosionom	dirigent
dyrebutikk	Sykepleier	Psykiater (lege)	Adjunkt
selger	Studerer	lydtekniker/produsen	Blomsterdekoratør
LåseAnsvarlig rimi	Flerkameraregi	t	TV-fotograf
Fotograf	Media	Undervisningsinspek	Lektor
Student	Student	tør	adm.sekretær
Adjunkt	Informasjonsrådgiver	pedagog	Elev ved
TV-	Student	Student	videregående skole,
produksjonsmedarbe	TV-Fotograf	Fiolinlærer ved	musikkfag
ider	Programingeniør	kulturskolen	Elev på musikklinje
TV-klipper	student	Student	elev
pensjonist	frilans som fotograf,	Ingen utdanning	Flerkameratekniker
Student	bildemiks, teknisk	enda	Musiker
husmor	leder	Bioingeniør	Student på
Freelance	Kommunikasjonsbra	Student/frilansmusik	Toneheim FHS
assistent	nsjen	ar, klassisk	TV-koordinator
veterinær	fjernsyn og	Journalist	fotograf
TV-fotograf	,multimedia	Student	Seniorrådgiver
Studentveileder	Akupunktur/legesek	Journalist	Medieingeniør
Vernepleier	retær	Student	student
Data jef	lydtekniker	student	Flerkamerafotograf
fjernsynstekniker	Journalist	Student	Fostermor
Stipendiat	Musikkpedagog	Freelance musiker	Key Account
-	helsesøster	Student	Manager, Reklame
TV-klipper	student	musiker	og markedsføring
Frilanser	lagerarbeider	Student	Medieingeniør
ingeniør	Barnehageassistent	musikkinstruktør	arkivar
sykepleier	Student	Ingeniør	Saksbehandler
Elektroingeniør	sykepleier	Student	Bibliotekar
Produksjonsleder	Fysioterapeut	Regnskapsfører	Sosialantropolog
student	Musiker	musikkbutikk/salg av	student
fjernsynsfotograf og	media	musikkinstrumenter	Tv-fotograf
kamerakontrollør	Uføretrygdet	student	Lydteknikker
Student /	pensjonist	Ingeniør, økonom,	Produksjonsleder
Flerkamerafotograf	Arkitekt	student	Student
ingeniør	Deltid	pedagog	
student	butikkmedarbeider	Student	
marketing manager	Kjenningsmedarbeider	Veterinær	
midlertidig	førskolelærer	redaksjonassistent,	
uføretrygdet	Student	Nrk sporten	
Klipper	Student	Attføringskonsulent	
allmennlærer	Student	Student	
student	Tv-fotograf og klipper	Koordinator, tv	

5. Hvor interessert er du i å se klassisk musikk-programmer på TV?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ikke i det hele tatt	15,7 %	41
2 Veldig lite interessert	26,4 %	69
3 Nøytralt	14,6 %	38
4 Litt interessert	29,5 %	77
5 Svært interessert	13,8 %	36
Total		261

6. Har du noen gang sett en klassisk konsert på tv?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	86,2 %	225
2 Nei	13,8 %	36
Total		261

7. Hvorfor så du denne konserten?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Interesse for spesifikk konsert	34,5 %	90
2 Føljetong/serie	2,3 %	6
3 Tilfeldig, med konserten fanget min interesse slik at jeg ble værende på kanalen	33,7 %	88
4 Svitsjet innom fordi det var ingenting annet å se på fjernsyn	16,1 %	42
5 Byttet kanal med en gang jeg så det var klassisk	13,8 %	36
Total		261

8. Dersom du ser et fjernsynsprogram med en klassisk konsert, hva vil du legge til grunn for at det er et interessant program (flere svar mulig):

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Musikken er gjenkjennelig	32,2 %	84
2 Musikken er bra	64,0 %	167
3 Bildene er fine	39,5 %	103
4 Jeg forstår historien bildene og lyden skaper sammen	26,1 %	68
5 Jeg ser bilder av instrumenter og musikere som jeg ikke kan se med mitt blotte øye når jeg sitter i salen som tilskuer	33,0 %	86
6 Bildene har ingenting å si, det er lyden som er viktig.	8,4 %	22

Total		261
-------	--	-----

9. Nyttårskonserten fra Wien sendes 1.nyttårsdag og er meget populær blandt tv-seerne. Hvilke påstander passer for deg iforhold til Nyttårskonserten (flere svar mulig):

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Jeg ser den ikke	44,1 %	115
2 Jeg ser den/Har sett den	40,2 %	105
3 Nyttårskonserten er tradisjon å se	21,5 %	56
4 Jeg ser, fordi lokalet er pent og pyntet og i tråd med juletradisjoner.	3,4 %	9
5 Denne konserten skiller seg ut fra andre klassiske konserter, derfor må jeg se den.	8,4 %	22
Total		261

10. Uavhengig av musiksjanger, foretrekker du å se konserter på tv, eller foretrekker du å være publikum i salen?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 TV	14,2 %	37
2 Publikum i salen	85,8 %	224
Total		261

11. Hvis TV, hvorfor?

De beste plassene får man foran TVn

Har ikke tålmodighet til å være i salen.

Interessen er ikke stor nok at jeg ville vært publikum.

Man får et bedre overblikk.

Mer bekvemt å sitte i sofaen :) og at det er et større utvalg av artister/band på tv enn de som faktisk kommer til Norge

Fordi jeg slipper å betale billett for å se konserten, man ser gjerne artisten/bandet bedre på tv, men selvfølgelig er det jo noe helt annet å være publikum i salen på en konsert.

Fordi da er han hjemme i sin egen sofa og kan slappe av til musikken, og bildene.

Et kamera kan gi meg visuelle opplevelser jeg aldri ville fått som publikum. Samtidig går jeg jo glipp av en stemning ved å bare se den på TV.

Komfort og økonomi

Da kan jeg sitte behagelig

Hvis det ikke er bra kan man skifte kanal

Syntes det er bedre.

Fordi jeg av flere grunner sjelden får gått på konserter jeg gjerne skulle vært på, derfor blir TV-konserter viktig for å få med seg konsertene => Men hadde jeg vært frisk og rik ville jeg foretrukket å vært på konserten!

Enkelt og greit

Mest komfortabelt, kan selv bestemme lydnivå, gjøre opptak
Om man ikke har mulighet til å være tilstede, er TV'en en fin måte å "overvære" en konsert på
Man kan se på kameragangen så vel som i blant høre interessante klassiske stykker.
På TV er det som regel tilrettelagt for at seeren skal få en så optimal opplevelse som mulig= det er fokus på at både det visuelle og musikken skal være så optimalt som mulig. I en konsertsal kan man ha uflaks og havne et sted man ser eller hører dårlig det som skjer. I Verste fall begge deler.
Kommer tettere på og med en god produksjon får man mer ut av konerten enn å være der.
Det er gratis og det er alltid så mye stress å være publikum
For å se hvordan produksjonen er utført.
Lider av klaustrofobi, så takler dårlig trange steder. Ja, jeg
Enklere, billigere, mer behagelig
Slipper mye bakgrunnstøy, kan sitte og slappe av. Slipper trengsel
Har angst for store forsamlinger!
Da kan man styre pausene selv
Da kan jeg gjøre andre ting innemellom
Kan ha det i bakgrunnen når man gjør andre ting.
Fordi TV viser bilder fra alle kanter, og man kan følge bedre med.
Kan få sett konserter som det (i praksis) er umulig å oppleve live. (Hadde kostet for mye eller tatt for lang tid å reise for å se konsertene live) Får sett unike artister i unike sammenhenger uten å måtte være fysisk til stede der og da.
Da kan jeg bytte kanal når det blir kjedelig
Om konserten eller musikken er treig, gir fine bilder/produksjon muligheter for å «spenste» opp en sneilegående konsert.
Da kan jeg styre volumet sjøl, enkelt se hvem som spiller og enklere følge med på konserten.
Komfort av eget hjem.
Kan gå litt til og fra
Du får se bilder du ikke hadde fått sett i salen.
Fordi jeg ikke har mulighet til å være tilstede i salen som publikum.
Om klassisk musikk skal være bra for meg på tv er det viktig at klipper og produsent har god dialog og kan lese partitur. I 90 prosent av tilfellene klippes det or sent/feil.
Tilstedeværelse
Lett tilgjengelig, slipper å reise. kan se alene
Fordi jeg der vil se nærbilder og ikke bli påvirket av alle rundt meg.
-Fordi det er et tilbud/konsert som jeg ikke kan få der jeg bor. -For å se kommunikasjonen, blikkene og leken mellom aktørene. -Hvis det er skutt på 35mm (som feks Scorsese-regiserte konserter). For da er det en helt annen tekstur og opplevelse i bildene. Hvis det er konserter som er filma på mer enn HD så er det generelt mer interessant. Og vis det er konserter med bevisst bruk av tele-bilder, makro av fingre, og av ting som imponerer så er jeg som limt til skjermen. Å se konserter på TV handler om mer enn å høre wow-opplevelsene. Men det å se aktørene, å kunne se hva slags prestasjon og toppidrett de faktisk bedriver. -Konserter hvor de tør å hvile på et nærbilde hvor man ser ekstase, grimaser, svetteperler er flott. -Kjapp klipping og store bilder er kjedelig..."

12. Hvis publikum i salen, hvorfor?

Opplevelsen kjennes mer intens når man er til stede i salen. Inntrykkene blir sterkere. Man får kanskje ikke det samme overblikket som på TV, men totalopplevelsen blir gjerne sterkere likevel. Det blir litt det samme som at "film er best på kino".

Live opplevelse, lyd, stemning

Annen stemning. Man gleder seg mer i forkant, gjør en kveld ut av det.

en helt annen opplevelse

Fordi da får man en helt eksepsjonell følelse.

Stemningen. Ville heller hørt på en CD enn så se konserten på TV

Stemningen, relasjoner i publikum.

Er en større opplevelse enn å se det på tv, mye pga stemningen.

TV gir meg ingen ting ekstra, i salen kan jeg fokusere visuelt på de instrumentene som interesserer meg.

får mere stemning av og være i salen

Stemningen

Live-opplevelsen er mer intens pga energien i lokalet

totalopplevelsen, - og selv velge hva jeg vil konsentrere meg om.

fordi jeg liker stemningen

Fordi det gir den rette stemningen.

Liker konsertopplevelsen godt!

Deltagelse

Den totale lydopplevelsen blir større, gitt at akustikken i konsertlokalet er god. Hvis ikke - og hvis det er mange forstyrrende elementer i salen (hosting, snakking etc), da er TV ofte et mer tilfredsstillende medium for denne typen kommunikasjon.

Stemningen.

Man får en helt annen tilstedeværelse og stemning når man kan være fysisk tilstede der konserten foregår.

mere liv, kan kaste øl på folk!!

Får ett bedre total opplevelse av lydbildet. Stemningen og atmosfæren

få live følelsen

Det er vel det beste med tanke på lyd..Gir deg også en helt annen opplevelse å være der enn å sitte i sofaen og se på konserten på tv..

Du får med deg stemningen på en helt annen måte.

Det er en unik opplevelse å være tilstede i salen og fysisk tilstedeværelse fanger stemningen mye bedre. Du føler et samhold med resten av fansen du ser konserten med og det å kjenne bassen dunke gjennom kroppen er en mye bedre enn en å høre og se den på en tv-skjerm!

Live er best, ingen protest. :) Musikk, eller konserter, er best live uansett sjanger. Man får en tilknytting som desverre er umulig å gjenskape via en skjerm :)

Mye mer "stemning" ved å se det live, man får med seg alt, på tv ser man ikke like mye og det kan fort bli kjedelig.

Det er en større opplevelse - og mer intenst.

livefølelsen

atmosfære, være en del av det som skjer, mer ekte

nærhet til musikken

fordi musikk er ikke en tv-greie, men en liveopptreden som handler om stemningen mellom publikum og musikerene. og musikk er ikke noe man nødvendigvis trenger bilder på en skjerm for å forstå. man kan like gjerne lukke øynene og man får like mye ut av musikken som om man står foran en scene.

Større grad av nærhet, pluss mindre distraherende elementer omkring meg.

Stemningen

Pga stemningen.

Som en sosial begivenhet

Alltid best å oppleve ting "live"

Helhetsinntrykket, alt blir sterkere og mektigere.

Stemningen, konsentrasjon

Som publikummer i salen/konsertlokalet vil man alltid få en mer helhetlig sanseopplevelse. Dette gjelder ikke bare klassisk musikk, men selvsagt alle former for opplevelser. TV er et dårlig substitutt.

stemning, øl, viner

En flott lydopplevelse hvor du får riktig inntrykk av musikken og atmosfære.

Fordi det er autentisk og ekte!

Då er eg mykje meir "med", konsert på TV blir så distansert og litt stivt og rart. I ein konsertsal er ein midt oppi opplevinga, lyden er slik han skal vere, medan på ein TV så kjem alt frå ein liten boks. Eg tykkjer at konsertar gjer seg best live, TV klarer ikkje å formidle ein konsert på ein... imponerende nok måte.

Foretrekker live musikk

Man får ta del i den stemningen det ikke er mulig å videreformidle gjennom tv- ruta.

Om jeg er på en klassisk konsert er det mest sannsynligvis fordi det er en stor produksjon og/eller jeg kjenner noen i orkesteret eller andre medvirkende.

Konsserter er best live.

Blir en mye større og følelsesladet opplevelse.

Mer ekte og autentisk. Ta del i opplevelsen.

Det er bedre.

Morsomere å ta del i konserten

Når man ser en konsert live gir det en helt annen følelse av musikken enn hva man får ved å se det på TV.

Stemningen fra publikum kan man ikke overføre til TV-skjermen.

Gir en sterkere opplevelse enn å se det på TV. Men det kommer helt ann på hvilke konsert det er. En klassisk musikk konsert ville jeg absolutt foretrukket å se på TV, for da kan jeg gjøre andre ting samtidig. Madonna f.eks. er kulere å se live

Man har en helt annen følelse av å faktisk være på konserten og oppleve musikken live sammen med andre likesinnede. Konsserter kan være veldig fine/bra på tv også, men aldri måle seg helt med å faktisk være der.

Opplevelsen

Det er i salen du opplever konserten. Da tenker jeg på hele atmosfæren, akustikken og stemningen i salen. De tingene man ikke får fram via en tvsending.

Live-musikk kan være mer givende fordi man er en del av opplevelsen som publikum, som selvfølgelig gjør det mer personlig. Klassisk musikk er intet unntak.

Lydopplevelsen blir en helt annen i salen, uansett hvor godt musikkanlegg man måtte ha hjemme. I tillegg gir det en spesiell totalopplevelse å være tilstede i salen mens musikken spilles "på direkten".

Nærhet, stemning, atmosfære

Stemning. Annen opplevelse.

Stemning, nærhet til artisten, ekthet, lydopplevelsen.

Det å oppleve en konsert som lytter og tilskuer i en sal, kan som regel ikke sammenliknes med opplevelsen man får ved å se det på tv. Atmosfæren er en helt annen og opplevelsen av å være tilstedet der hvor musikken skapes er eksepsjonell.

Ektete, bedre lyd. Nærhet til musikerne.

Lyden og stemningen

Får mer følelsen av de som spiller. Blir ikke distrauert av andre ting som skjer.

På grunn av atmosfæren som blir skapt i salen blant publikum og musikere fra første tone til siste tone. Det er også noe magisk av å se orkesteret som en helhet uten at det blir zoomet frem og tilbake på musikere, du ser dem arbeide sammen og får et inntrykk av deres forskjellige personligheter. Jeg synes også det blir en slags kommunikasjon mellom musikere, dirigent og publikum, noe jeg mener man ikke får samme følelse av på tv. Selvfølgelig er det også det at musikken ikke går igjennom et tv-apparat, men at det er mere virkelig når du hører det uten tekniske instrumenter og lydvariasjoner.

Bedre lyd, fellesskap med andre som deler opplevelsen der og da, opplevelsen av at musikken spilles i øyeblikket, tilstedeværelse.

Det er noe med følelsen av å være der.

Opplevelsen

Opplevelse av live musikk - nærhet til musikken.

få med seg hele opplevelsen istedet for bare et begrenset lyd hjemme

Musikken er mer levende, og jeg er der kun for å høre på. Mer tilfeldig når det er på TV, kan fort bli bakgrunnsmusikk - gjør andre aktiviteter mens jeg hører på.

TV klarer ikke å fange atmosfæren som gjerne er i salen under en konsert.

Da får man med hele stemningen rundt konserten i tillegg til konserten. En helt annen opplevelse.

Fordi ein får ein heilt anna følelse og oppleving av å sjå konserten i salen, og denne opplevinga er mykje betre enn å sjå konserten på TV. Ein har eller ikkje andre uromoment som tlf, matlaging, prat med andre ol. som kan forstyrre opplevelsen i salen.

får ikke samme stemninga av å se en konsert på tv, kontra å være publikum.

Du får føle musikken på en helt annen måte

Man får en annen oppfattelsen av konserten når man er i salen. Det har med gruppefølelsen å gjøre fordi man ofte er sammen med flere venner. Dessuten blir lyden en annen enn hjemme i stua. Dette har ofte med salen å gjøre ved at dynamikken blir en annen. Salen er bygget opp for en god lydopplevelse. På en annen side får man ikke det visuelle ved en konsert like nært som på tv.

trøkket er halve opplevelsen.

Nærvær, bedre lyd/opplevelse

Opplevelsen og stemningen gjør hele opplevelsen mye bedre.

all musikk er best live

alkohol

- Akustikken lar seg vanskelig gjenskape gjennom tv-høytalerne. - Alle detaljene blir borte i det komprimerte lydsignalet. - Også er klassisk musikk en mer høytidelig sjanger som egner seg best når publikum gir den sin fulle

oppmerksomhet, og det egner et konsertlokale seg bedre til enn en tv-skjerm.

Stemningen er viktigst

Atmosfære, medopplevelse, nærhet til artistene.

Pga stemningen det gir å være publikum, jeg lever meg sjeldent inn i konserter som sendes på TV.

Lyden i salen bidrar til at opplevelsen blir større.

For å drikke meg sanseløs på cava.

Man ser bedre på TV, men i salen får man med stemningen.

Stemning

Publikum skaper en stemning rundt musikken som gjør konsertopplevelsen til noe mer enn det man klarer å oppleve når man bare ser det på TV.

Lydkvalitet - atmosfære

Opplevelsen av å være i publikum, bedre lyd

Det er mer trøkk og liv på konsert.

Det er en mye større opplevelse å være til stede i en konsertsal enn å sitte hjemme. Både opplevelsen av og gå på konsert og lyden som blir mye bedre på konsert er viktig.

Du skal ha et ganske rått stereo-/hjemmekinoanlegg tilkoblet TVen hvis det skal bli en lydopplevelse som er i nærheten av det du får live (uavhengig av sjanger)

Som publikum i salen er jeg 100% til stede. Dette er slettet ikke alltid tilfelle når jeg ser på TV

Egentlig vil jeg si begge deler. Men hvis jeg må velge blir det sal fordi man får en mer spesiell opplevelse å se konserten live enn på tv. (sammelikne det litt med kino/se video hjemme). Men jeg kunne godt tenke meg å se/høre en konsert på filmlerret! Men samtidig, som fotograf synes jeg det er veldig interessant å se hvordan man "løser" musikken ved å se bilder/tv-produksjon.

Bassen som dirrer i gulvet, menneskene, stemningen - konsert gjør seg bedre der og da. Men selvfølgelig - gjerne konserter på tv også. Men mister et element ved å kun se den i 2D.

Det direkte kontakten med lyden, det å betrakte musikere og dirigent, rommet, stemningen og fellesskapet gir ofte en eget løft.

Opplevelsen blir mektigere når man opplever det selv

alfor lett å miste konsentrasjonen / bli forstyrret i egen stue!

Konsertopplevelsen blir en helt annen og man føler mer stemningen på konserten og føler seg som endel av arrangementet.

får med seg stemning mye lettere enn på tv. og selvfølgelig en mer tilstedeværelse enn man får ved å se det gjennom skjermen.

musikk er bedre live. stemningen er annerledes

det avhenger jo selvfølgelig, men det å faktisk være tilstede og kjenne på stemningen er jo en større opplevelse.

Men jeg ser ofte konserter på tv for det.

Sjeldent lyden kommer til sin rette på tv, samme med stemningen

Mer nærhet til bandet/de som spiller. Opplevelsen av å være i samme rom som musikken. Stemning

Fordi da får man et bedre helhetsinntrykk og man kan "kjenne" musikken.

Mindre konserter, som ofte er gode og svært underholdende kommer ofte ikke på TV. Derfor må man oppleve dem selv i salen. Men det skal sies at man ofte ikke får med seg detaljene slik man vil gjøre med nærbilder av instrumenter osv på en TV-produksjon.

Du får et nærmere forhold til artisten, i tillegg har du folkemasser rundt deg som hjelper til og gira opp stemningen. Det blir mer en sosial hendelse, enn selve konserten alene.

Stemningen

Det skaper en unik følelse. Dynamikken og lydbildet er helt annerledes, men ser gjerne konsert på TV også.

Det er ofte en mektigere opplevelse å være til stedet, da er lyden også som regel bedre.

Fordi jeg føler meg mye mer del av konserten da. Nærhet til musikerne er viktig for meg.

liker å gå på konserter og være direkte relatert til showet.

Mer stemning

fordi det er live, opplevelsen med venner

For her kan jeg legge de meninger til musikken jeg selv vil

Stemning, autensitet, følelsen av "å være der". Og sosialt, drar med venner.

Stemningen i salen, og musikernes formidlingsevne og kommunikasjon med publikum kan være vanskelig å fange å TV-skjermen. Ofte kan bildene fra en konsert på TV bli statiske og kjedelige= samme kameravinkler, samme fokus, like perspektiv.

sterkere personlig opplevelse

Fordi det gir et mer ekte inntrykk, og en får følelsen av å være med på noe, å få oppleve en stemning som oppstår der og da.

Lyden kanskje bedre

Stemningen av å være tilstede sammen med likesinnede som hører/opplever noe de setter stor pris på.

Fordi stemningen er en viktig del av konsertopplevelsen! Synes heller ikke en får samme opplevelse av at musikken lever når jeg ser/hører gjennom TV.

Man har mulighet for "kontakt" med musiker/e på scenen, dette gjør for meg at konsertopplevelsen ofte blir bedre.

Min mening er at ved å være på konsert sammen med andre, deler man opplevelser som man kan ha mye glede av senere. Dette blir for meg ikke det samme hvis jeg hadde sett konserten på tv.

Pga atmosfæren, fellesskapsfølelsen og at du fanges i musikken.

Ingenting kan måle seg med stemningen som oppstår når man er i samme rom med musikere som skaper musikk i øyeblikket, intensiteten og energien som fysisk kjennes i rommet er vanskelig å gjenskape på TV, men på den annen side får man et helt annet perspektiv på konserten når man får se bilder fra forskjellige vinkler, og hvis det er fin regi på det, faktisk kan gjenskape stemningen eller generere en erstattende effekt.

Stemningen

Blir en mer personlig opplevelse

det gir en egen opplevelse av å være i salen . Lyden, salen stemningen alt. Størst opplevelse - Pasionspiele i Oberammergau 2010. Praktfull.

Pga stemningen og lyden.

Får føle stemningen rett på kroppen - blir en større opplevelse med live foran deg, både lyd og bilde

Det blir en helt spesiell stemning i salen. Det blir en helt spesiell stemning mellom publikum og artist/orkester.

Akustikken og stemningen. Det er noe eget ved å være tilstede når ting skjer, det være seg 5-mila i kollen, eller en klassisk konsert.

Det er litt som å være på en konsert i Oslo spektrum eller se en dokumentar fra konserten. Det er noe eget ved å være tilstede. Kjenne viberasjonen fra høytalerene, eller høre dirigenten bla i notene. Du får med deg stemningen og spenningen i salen før konserten starter. Dette er noe som er vanskelig å føle når du ser konserten på TV.

Lydbildet er helt annerledes i en konsertsal enn på tv, og det er en helt annen stemning enn å bare sitte i sofaen hjemme. Dessuten er det færre eller ingen forstyrrelser.

Fordi live har en stemning TV aldri kan gjenskape..

I et konsertsal følger du 100% med fordi du må, og da blir opplevelsen mye sterkere.

Live er best

bedre live

Fordi det er den helt klart beste opplevelsen.

Energien som oppstår når man står foran en scene kan ikke gjenskapes, den må bare oppleves.

Det er best

Bedre lyd, direkte kontakt med musikerne, annen opplevelse pga direkte kontakt, øyet fanger flere detaljer i bildet.

Live

Tilstedeværelse

Et elektronisk medium kan aldri gi samme musikkopplevelse som en direkte framføring.

Fordi det er noe helt annet å oppleve lyden og musikken live, enn fra Tven.

Meir direkte musikkoppleving. Reagerer annleis.

For å kunne nyte musikken 100%, istede for gjennom en tv, hvor lyd kvaliteten varierer. Det er også for å kunne kjenne på den følelsen som er i konsert området.

Da blir det en opplevelse man er en del av

Det gjer ein meir "levande" oppleving av musikken, og framføringar i ein konsertsal kan også lettare skape den fantastiske følelsen ei god konsertframføring kan gje!

Det er noko ekstra ved å oppleve energien frå publikum og band/orkester og det utvidar opplevinga til noko meir enn berre musikken.

Delaktighet i atmosfæren

Fordi det er en mer helhetlig, nærværende og altomsluttende opplevelse.

Konsserter nytes best live. Man tar del i selve opplevelsen. Bedre lyd.

Å være i salen skaper en helt annen atmosfære og lydbilde enn å se på TV

Musikk egner seg bedre live

Da får man bedre lyd, og man kan føle stemningen i salen.

mer artig å være til stede.

Om jeg først sitter i salen så er det fordi jeg kjenner noen som opptrer, noe som gjør det mye mer spennende. I tillegg er det mye mer interessant å se det selv enn på TV.

Akustikken, følelsen å overvære musikk bli skapt, stemningen

Konsertsaler er bygget for å gjengi akustisk musikk på en optimal måte, det er dessverre ikke stua mi.

Man får en helt annet opplevelse av musikken og kan føle den i hele kroppen. Dermed tar man i bruk flere sanser og virkning samt opplevelse blir desto sterkere.

Får mer med stemningen og føler at lydopplevelsen blir bedre.

bedre og større opplevelse

Det er en helt annen lydopplevelse. Kan ikke sammenlignes.

På grunn av opplevelsen av å være tilstede

Bedre lyd kvalitet, sterkere musikalsk opplevelse.

Stemningen

Liker å være i lokalet mest for å oppleve atmosfæren. gir meg ofte en sterkere opplevelse da. et minne. men det kan jo gå begge veier.

Gir en bedre helhet ved å være sammen med andre og kjenne konserten på pulsen ved nærheten.

Får ein heilt anna oppleving av musikken, akustikken er annleis og det vert mykje meir interessant. Kvifor det er eit godt spørsmål

Bedre oversikt over hva som skjer når man ser det på tv. Men det klarer sjelden å formidle alle dimensjonene/følelsene som man opplever når man er i salen.

Fordi det gjer ei heilt anna lyd og bileteoppleving enn å sjå det på tv.

det er en helt annen stemning som ikke kan taes opp på film, foto eller lydopptak

Gir en spesiell opplevelse å vere tilstede under en konsert, og særlig om du også har et forhold til musikerene som spiller.

Næ.... er en konsert liksom, føles mer riktig. Mer opplevelse

føle tilstedeværelsen fra øvrig puyblikum

Får en helt annen opplevelse, og får med hele stemningen.

Nærheten, opplevelsen. Å se det live kan ikke sammenlignes med å se det på tv.

Tilstedeværelsen

Levende musikk er best

Blir mer "ekte"

Inntrykkene blir enda sterkere.

Opplevelsen av lydbildet under konserten.

Det er lett å skifte fokus og finne noe annet å gjøre hvis man har det på TVen. en konsert blir man nødt til å konsentrere seg og tape seg selv i musikken uten at det er noe annet som tar stort fokus

En mer direkte lyd, med et annet visuelt standpunkt.

Jeg liker å høre musikk direkte fra musikerne bedre enn gjennom tv'n.

Fordi det er mer stemning i salen

sier seg selv

Flott og oppleve atmosfæren, bedre lyd etc.

Opplevelsen, ved å være til stede, er større. Nærværet er viktig på konsert.

stemning

Det er der man får stemningen ved å være på konsert sammen med mange andre. Men jeg må innrømme at jeg ofte ser mest på storskjermen for å få med meg detaljer av det som skjer på scenen.

Opplevelsen er best live.

Det er ekstra stemning å være publikum og se utøverne i virkeligheten.

Først og fremst lydbildet

Under en konsert føler du musikken i hele kroppen. Du bruker flere av sansene enn det du gjør hvis du ser den på TV. En konsert på TV kan du bli distraheret fra, mens en konsert er en større og mer suggererende opplevelse som tar all din oppmerksomhet.

mer stemning, atmosfæren

stemningen er noe helt annet når man er tilstede, det er ikke så viktig å skulle se godt, men heller at lyden er god og stemningen er bedre

Gir en mer levende følelse.

-Stemningen -Tilstedeværelse -Akustikken -Man kan hvile blikket hvor man vil. -Man kan høre sukkene, gledene og være en del av det.

Liker å oppleve musikk live

Opplever musikken på en annen måte da. Det er en spesiell stemning blant publikum i salen. Men konserter på TV kan også være bra fordi man får mer overblikk over det som skjer.

13. Kan klassisk musikk være god TV?

Ja

Absolutt! Interessante stykker og dyktige musikere og en tilpasset og profesjonell TV-produksjon blir god TV.

Det kan den. Man kommer tettere på og ser de som spiller. lydopplevelsen er likevel i forsetet for min del.

Ja

Ja, men holder ikke konsentrasjonen min like lenge...

Usikker.

for de som liker klassisk musikk - ja

Ja, det kan treffe en målgruppe dersom det er tilknyttet en høytid og musikken er god og gjenkjennelig.

ja

Tror ikke det gitt...

vist det kombineres med bilder uten for konsert lokalet feks natur bilder eller lignende.

Ja

Antakeligvis, for de som er interessert i det.

Sikkert

Ja

nei, ikke for meg

Ja

Definitivt

ja

ja

Ikke for meg.

Ja!

Nei.

Absolutt! Men man har ennå utviklingspotensiale i forhold til å prøve å formidle det som skjer på nye, spennende måter, fotografisk og regimessig.

Sjelden.

Ja, men det avhenger veldig av humør. Jeg liker best klassisk musikk på TV som avslapning.

Kanskje, det kommer vel an på øyet som ser. For min del blir det trasig å se på en gruppe musikere jeg ikke kjenner til spille musikk jeg ikke kjenner til, uten at det er noen annen handling med i bildet (feks dramatisering av noe slag).

Absolutt, men ikke så interessert i arty-farty dramatisering av musikken, mer interessert i å se innlevelse til dirigent, intensiteten hos blåseseksjonen, det bustete håret til pianisten og det fragile hos strykerne. Jeg er Kari Marthes ukjente sønn, by the way!

NEI!!!!

I små mengder for min del.

ja hvid det er bra produser musikk og bilder følger hverandre

Kanskje..Litt avslappende samtidig som musikken tvinger deg til å forestille deg bilder selv og ikke la deg passivt bli presentert for bilder...

Ja! Absolutt. Kan være virkelig flott produsert.

Ja!

Er ikke interessert i klassisk musikk, så har egentlig ingen spesiell mening om det, men vil si at all musikk er bedre live!

Ja

Ja, med bra musikk (herunder framførelse, flinke musikere og/eller solister), produksjon og en type klassisk musikk som fanger min interesse.

En sjelden gang, kanskje..

JAI! Men det er nok krevende for seeren å forstå intensjonen til regi og fotografer...

Det kommer an på settingen, f.eks. kunne en "musikkvideo" gjort det mer interessant enn et konsertopptak.

Tviler..

Ja.

Opplevelsen med å være til stede i salen er som regel bedre enn foran TV'en.

absolutt

ja?

Generellt er ikke konserter god tv. Da må det i tillegg gi et bilde av det en ikke ser på tv, jamfør "the last waltz" for all del, men jeg har fortsatt til gode å se det.

Ja, så sant musikken er god og produksjonen interessant.

Ja tror det, men da må det gjøres noe med hvordan det blir produsert

Ja

Jeg veit ikke.

Nei, mener jeg.

Ja om de har skikkelige lydfolk som jobben sin, kan klassisk musikk være veldig god tv. Men om lyden ikke er skikkelig er alt ødelagt...

Har ikke opplevd det så langt.

Ja

Så absolutt, avhenger av produsent...

Ja

Kanskje hvis en har interessen for det.

Ja

Ja, på samme måte som det kan være bra på plate. Men som en TV-opplevelse vil for eksempel nyttårskonserten kunne fungere mer som en slags bakgrunnsmusikk i en sosial setting med familie eller venner. Men klassisk musikk vil også kunne fungere som et effektfullt bakteppe i TV og film. Et eksempel på dette er Disneyfilmen "Fantasia". Andre velkjente eksempler er Valkyrierittet i Apocalypse Now, samt Zarathustra i 2001 en Romodysse. muligens i samband med gode bilete.

Helt sikkert, er behagelig musikk.

Nja

Veit ikkje.

Ikke alene. Da må den ha flere elementer ved seg enn bare et orkester som spiller.

Absolutt- om man legger forholdene til rette for det. Om man kanskje inkluderer elementer som kan fange interessen til de som ikke er spesielt opptatt av klassisk musikk også f.eks

Ja, ta for eksempel TV-programmet Maestro. Tror få hadde sett på om ikke musikken var lett gjenkjennelig klassisk musikk. Jeg er over gjennomsnittet interessert i klassisk musikk, men ser at det appellerer til flere.

Ja. Definitivt.

Ja, hvis det brukes sammen med flotte naturbilder.

Har ingen erfaring med klassisk musikk på TV. Kan sikkert være fint for de som er interessert i klassisk musikk

Ja, selvsagt

Nei.

I blant. Spesielt hvis de er koblet med et band, ala Vamp.

tja... hvorfor ikke?

Klassisk musikk fungerer sikkert godt på TV for de som allerede er interessert i musikk sjangeren.

Tja, ikke noe som fanger min interesse. Jeg ser noen ganger nyttårskonerten med et halvt øye. Jeg tror ikke klassisk musikk som TV program er spesielt kommersielt, ikke noe som fanger mange seere. Jeg tror man må være spesielt interessert for å finne det interessant, og jeg personlig tror det er noe som kommer til å dø ut om få år.

For de som interesserer seg for klassisk musikk kan det så absolutt være bra tv. For andre kan det være en fin opplevelse hvis man er åpen for det.

JA

Ja, i allefall i forhold til andre konserter på TV. Når POP/rock-konserter skal sendes på TV er det ofte fokus på stemningen i salen, mens på en klassisk konsert fokuserer man på musikken, og ikke alt det andre rundt.

Avhengig hva man liker vil noen synes at det er en forutsetning for god TV.

Helt klart!

Helt klart, men det er litt nisjetv, spør du meg. Og det krever ekstremt god lyd. Kan ikke tenke meg noe værre enn en klassisk konsert på tv med dårlig lyd.

Ja. Konsertene i seg selv kan være underholdende, med såpass energi at det overføres gjennom TV-skjermen.

Nja. Det er et greit alternativ til å være på konserten, men ut over det er det relativt kjedelig TV. Noen TV-produksjoner kan til og med gjøre en god konsert unødvendig kjedelig etter min mening.

Mulig det

Ja, det KAN være det.

Ja

Ja. Men mye avhenger av scenografi, lys, stykket og foto. Alt det pleier å bli nedprioritert.

Ja.

Ja, det kan det. Nyttårskonerten er et glimrende eksempel på at klassisk konsert kan være bra tv. Det er også en flott mulighet for de som bor litt avsides til å få gode konsertopplevelser med profesjonelle utøvere på et høyt musikalsk nivå.

Ja.

Ja, absolutt - bør gjøres tilgjengelig for også de som ikke har mulighet til å være tilstede selv. Og, med dagens hjemmekinoanlegg kan det også være en nær "fullverdig" opplevelse.

Noen ganger.

Ja, jeg mener det. Veldig avhengig av arrangementet.

Fordi jeg selv er klassisk musiker, synes jeg det. Det er en variasjon av det folk ellers ser på tv. Spesielt gjenkjennelig musikk.

ja

Ja, det tror jeg. Men da ofte med god produksjon som vektlegger lyd kvalitet (slik at de som bryr seg om musikk kan ha på surround eller iallfall høytere). Men lite interesse blant yngre generasjoner.

Ja

Ja, det tror jeg.

Ja, hvis bildevalget henger sammen med musikken, og det er en bevissthet rundt dette for de som liker klassisk musikk kan det være det

Ikke forutsetninger for å svare på dette, men skal jeg se er det stort sett fordi det er dansere e.l. med, som a la Nyttårskonserten.

Ja, men det må være lett og underholdende

Ja, absolutt.

Ja, viss produksjonen er god, både på bildesida og lydsida. Det er viktig at bilda greier å fortelle det som musikken viser, for ikke føler ein gjerne at det er ting ein går glipp av. Det kan vere instrument ein høyrer som spelar, men som ein ikkje ser. Og greier ein å vise stemninga i salen, er det bra og.

begrepet god tv er relativt bredt. men ja, det kan være det i den forstand at fotografene er kreative, og at konserten ikke blir en form for dokumentasjon. og nei i den forstand at det er en nisje.

Nei

Ja

Ja hvis man liker klassisk musikk.

ja, for riktig målgruppe...

Det er for spesielt interesserte

Ja.

av og til

NEI

Ja, men da må det legges bedre tilrette for TV-mediet. For mye av en klassisk konsertopplevelse påkriver at publikum sitter i salen og får den fulle opplevelsen. Å bare gjengi en konsert på tv blir litt begrenset i forhold til fordelene tv mediet har.

Ja

Nei. Klassisk musikk er avhengig av god lyd som få har tilgang til i stuene sine. I tillegg krever klassisk musikk oppmerksomhet, noe du ikke nødvendigvis velger å rette mot TVen. Man bør være forbredt og klar for opplevelsen, noe man blir og er når man hører musikk i en sal.

I utgangspunktet fungerer klassisk musikk best som en ren lydopplevelse, siden altfor mange bilder i klassiske musikkproduksjoner er rotete og søplete komponert. Men - dette problemet kan løses med en optimalisering (bildemessig) av musikernes plassering. Dette kan likevel vise seg å være en samspills-/lydmessig utfordring. En krevende øvelse, med andre ord!

Det kan det, men tror det er viktig å ha en viss interesse for musiksangeren, ellers blir det fort kjedelig. Men det er klart at når mange spiller, gir TV den kvaliteten at man får nære bilder på de som spiller, og det kan være flott.

Ja det kan det!

Ja

Om det er feks. noen som danser eller noe som skjer i tillegg...

Selvfølgelig. Om man er 70 år.

Ja

Ja, for folk som er interessert.

Joa

Jeg har ikke sett en, så vet ikke.

Helt sikkert for noen.

ja

ja

Ja, men med original bruk av bilder tror jeg det vil treffe flere.

Ja, hvis bildene og musikken passer sammen og at de har litt humor...

Ja, hvis man er spesielt interessert

Ja.

Ikke for meg

Klassisk musikk i kombinasjon med bilder, altså som en del av et tv-program kan være bra tv. At kun en konsert filmes synes jeg blir litt kjedelig.

Ja. Hvis en musical kan være god TV, hvorfor ikke en opera?

tja

Ja. Det handler om tilgjengeliggjøring.

Ja! Få inn mer kultur! Og det er heller ikke alle som har mulighet eller vil ta seg råd til å se konserter f.eks på operaen.

Ja

Definitivet, jeg har noen svært gode musikkeopplevelser via TV, og klassisk musikk er svært godt egnet for TV.

Ja.

ja

for spesielt interesserte sannsynligvis

det kan det være. Hvis man er litt oppfinnsome med bildene kan det være fint å se på, og ikke bare høre på. For en klassisk konsert kan fort bli litt kjedelig i lengden hvis man skal sitte å følge med på hele konserten på tv. For det er ofte mye like bilder som går igjen. Dette vet du jo sikkert mer enn meg om, men som nyttårskonserten bruker, så hjelper det veldig å få inn bilder av feks dansere eller andre ting som bryter opp på bildesiden.

kanskje når jeg blir gammel

ikke i lengden. jeg liker nyttårskonserten fordi det ofte er med dansere som danser rundt i fine lokaler med vakkre blomster.

Ja, for så vidt. God lyd og fine bilder er god tv.

dersom bildene er av noe annet kanskje

Ja

Ja.

Det er jeg sikker på at det kan. Spesielt hvis man interesserer seg for den musikkjangeren.

Jeg tror klassisk musikk kan være god TV. Men kun for de som liker klassisk musikk fra før. Hvis man prøver å

gjøre produksjonen så spennende, at personer som ikke hører klassisk musikk til vanlig, vil jeg tro at bildeleggingen blir så heftig at det vil forstyrre opplevelsen av musikken.

I visse tilfeller

Absolutt, om målgruppen er riktig eller produksjonen blir utført bra. Personlig vil jeg ikke si det er fredags/lørdagsunderholdning - da man da ofte søker til mer underholdningsbaserte programmer, men TV kan representere god TV for det. Bare på andre sendeflater.

Sikkert, men jeg liker ikke den type musikk

Absolutt, men målgruppen/seergruppen anser jeg for mindre enn andre. Men det er absolutt behov for TV produksjon av klassisk musikk, målgruppen er ikke så veldig liten, bare relativt liten. Jeg anser bildene som viktig, selv om lyden er hovedelementet innen en konsert. Viktig at lyden og bildene passer sammen. Gjerne litt nærbilder og få frem de følelsene musikerne uttrykker gjennom spillingen.

Absolutt! Etter min mening er klassisk best på TV.

For noen, ja.

Ja, hvis det er en god konsert med god klassisk musikk.

absolutt. man får i stor grad med seg mer av hva orkesteret utfører da man blir vist enkeltinstrumenter og følger musikken bedre når klippene og valg av bilder samsvarer med det som blir spilt.

Tja

nja, vist du har gode høgtalere og forsterker

Absolutt, men det vil nok være (etter min mening) avhengig av smak, hvem som fremfører og sendeprogram.

Ja, det kan det. men det er avhengig av en god fortelling med bildene, og en god lydmiiks

Ja, liker for eksempel nærbilder med fokus på fingerarbeid på instrumentene. Og bilder som fanger kommunikasjonen mellom dirigent og orkester.

Absolutt, særlig hvis det er en gjennomført tanke med hvordan musikken presenteres, formidles og understrekes gjennom bildene.

ja

Ja. Men det meste jeg har sett har vært fordi jeg kjenner folk som har spilt konsertene.

Ja det kan den.

Ja, men det blir mest interessant hvis det er noe jeg virkelig ønsker å høre.

Ja, men siden konsertopplevelsen etter min mening blir dårligere, bør det kompenseres for på andre måter ved å lage mindre statiske programmer. Kanskje også noen elementer kunne blitt lagt til (bakgrunnsinfo/behind the scenes mellom stykkene etc.) slik at dette gjør opplevelsen mer underholdende! (Vet at dette i noen grad gjøres altså!)

absolutt! Lykke til med masteren!

Filmen Black Swan er vel et godt eksempel på at klassisk musikk i hvert fall egner seg som tema for spillefilm.

Ja. Men det er helt avhengig av hvordan den blir filmet. Dårlige bilder kan ødelegge konsertopplevelsen helt sannsynligvis om man er interessert

JA, da sitter man i sofaen og bare nyter. Kanskje med god mat og drikke

Ja.

Ja. Med god klipp kan bildene forsterke dramaturgien, man kan få en ekstra opplevelse.

ja- hvis spennende musikk, spennende filming og spennende scenografi

E

Ja

Garantert, men ikke for meg.

Selvfølgelig. F. eks har vi julekonserten i Vang kirke med prinsessen, og nyttårskonserten i Wien. Dette er konserter som er blitt en tradisjon å se på. I tillegg gir det deg muligheten til å se forestillinger som ligger for langt borte, eller som du ikke hadde råd til å se på. Det er ikke det optimale valget, men det er bedre enn ingenting. Absolutt. Nå er jeg generelt tilhenger av klassisk musikk, siden jeg sjøl spiller klassisk slagverk og skal utdanne meg innen dette, men også for andre trur jeg at det kan være god underholdning. Se bare på "Fantasia"-filmene til Disney. Så lenge man greier å kombinere god musikk og gode bilder trur jeg virkelig man kan nå fram til flere enn "de faste entusiastene" innen klassisk musikk. Programmer som "Hovedscenen" på NRK2 er jo kjempegode. Det er supert å portrettere enten komponister eller musikere for å kunne forholde seg lettere til musikken man hører.

Ja, absolutt. Men man må være i en avslappa, rolig stemning når man ser på!

Tvilsomt. Klassisk musikk stimulerer én sans godt, men for et medium som skal stimulere flere, blir det for ensformig.

Klart det, men liker bedre oversiktsbilder enn at en produsent bestemmer at jeg skal se trompetsoloen når den spilles. Kanskje jeg vil se noe helt annet?

ja

Absolutt!

Ja, men for min del kanskje mer i form av dokumentar fremfor konsert.

Ja

Ja, men det forutsetter vel at man liker musikk...

Ja

Ja

Ja, dersom produksjonen er god

Ja, absolutt!

Ja, klassisk kan være veldig god TV hvis man gjør den tilgjengelig for alle.

Tja. Føler ikkje alltid musikken kjem "gjennom" skjermen. Då kan eg heller setja på ein CD.

Kommer helt an på hvilken aldersgruppe du er ute etter. en på min alder vil nok ikke sette seg ned for å nyte en god klassisk konsert, men en eldre person som har vokst opp mer med den kulturen enn det vi har, vil nok sette stor pris på det.

Ja

Så absolutt! Nylig såg eg eit program med eit godt profesjonelt orkester, med kun spansk og fransk operamusikk på programmet - og det haldt høg underhaldningsverdi!

Ja, dersom det blir presentert på ein god måte.

Ja

Muligens for de som er veldig intreressert i klassisk musikk i utgangspunktet.

Tvilsomt

Ja

Det kan det sikkert, men noe av stemningen forsvinner nok. Når det gjelder konserter du ellers ikke ville fått oppleve (på grunn av geografiske avstander, billettpriser eller lignende) er det bra de går på TV slik at alle har mulighet til å se og høre.

Ja - men jeg savner et svaralternativ tidligere her: Dersom jeg ser på et TVprogram med klassisk musikk, så ser jeg det ofte pga at det er en FORDYPNING i forhold til f eks en artist/ dirigent, komponist, epoke, genre m.m. Dersom et TVprogram med klassisk musikk skal fange min interesse, er det ofte fordi det inneholder dette elementet= det lærer meg noe - ved siden av musikkopplevelsen.

Ja, men oftest for spesielt interesserte eller i sammenheng med en serie, eller eventuelt som god bakgrunnsmusikk til et program/film.

Ja!!!

Alt handler jo om kontekst. Så klart så er det en egen målgruppe som vil sitte å se på dette, men desverre kan jeg ikke si jeg er en del av den målgruppa enda.

Ja, for de fleste som ikke har et spesielt forhold til klassisk musikk vil bilder av noe annet enn musikere og dirigent også gjøre opplevelsen lettere. Sett flere konserter med klipp av "skuespill" o.l.

Helt klart!

Absolutt! God musikk er god musikk. Med gode høytalere er mye gjort. I tillegg er det noe magisk ved å se de store orkestrene spille. Lys og kamerabevegelser kan være med å skape stemning, følelse og dynamikk i presentasjonen. Foretrekker likevel å være i salen.

Ja - for meg kan klassisk musikk være god tv

ja

Ja.

Ja, men ikke fult så bra som å oppleve det live.

vet ikke, tror ikke det.

Absolutt. Men det visuelle kan fort ta vekk fokus fra musikken og sånn sett gjøre opplevelsen mindre helhetlig (dette kan enkelt løses ved bare å lukke øynene, men ikke alle er klar over hvor mye fokus som forsvinner fra det auditive når noe fanger oppmerksomheten visuelt)

Som regel ikke for meg

Vanskelig å svare på siden jeg ikke har sett så mange klassiske produksjoner. Men hvis man klarer å fortelle en historie. Hvis man klarer å gi klassisk musikk en visuell fortelling så tviler jeg ikke på det kan være god TV.

Ja, av og til.

Ja! Det er det allereie

Ja, av og til kan man føle at man har bedre oversikt både over det man ser og det man hører. Kan hjelpe deg med å finne fokus på det som er viktig i musikkstykket der og da.

Ja, det er ei god erstatting, om ein ikkje kan få med seg ein konsert av ulike årsaker. Det er også gjerne avslappande.

Ja. Særleg når det er godt og interessant filma.

JA

Ja

Med den riktige presentasjonen, kanskje mer tenkt for TV, kan av og til være litt kjedelig å bare se en konsert som andre sitter og ser på

ja

For den med interessen for det er nok det god tv.

Siden min interesse for klassisk ikke er tilstede kan jeg ikke uttale meg grundig. Logikk tilsier at denne musikken vil være helt unik å oppleve live. Dermed ok på TV.

Ja

Absolutt.

tja.. hvis det ikke er noe annet å se på.

Ja.

Så absolutt!

Jeg tror med et spennende bilde/historie kan det være mottagelig for flere.

Ja, men det stiller krav til filmcrew og produksjon. Kameravinkler, relativitet til musikken og effekter kan spille en stor rolle i hvorvidt jeg gidder å SE på tven og ikke bare høre, klokka 21:10 på søndager.

Ja! Hvis jeg ikke er på konsert, liker jeg veldig godt å se konserter på tv. Flere burde vite om konsertene som går på tv. Det burde bli mer reklamert for programmer som hovescenen.

Ja, men det er også litt kjedelig. Å se en hel konsert er ikke så interessant, men det kan være fint å se et kortere innslag.

ja

Ja absolutt. Det er ikke hver gang man kan gå i konserthuset. Da er det flott med gode TV- overføringer for å spre klassisk musikk ytterligere. Det bør vises flere gode konserter på TV.

Ja, dersom TV-produksjonen (lyd&bilde) er god.

nei

Absolutt. Men det bør helst være stykker som jeg har hørt før, eller som ikke er så veldig "eksperimentelle" for oss som ikke er veldig inne i klassisk musikk.

Absolutt.

Helt sikkert. For de som er interessert.

Ja. Jeg tror hvis man kanskje gjør noe mer spennende filmatisk.

Ja

Ja

Den kan være godt spilt, men all musikk er bedre som "live".

ja. for de som liker klassisk musikk

ja, det tror jeg helt klart det kan. Gode konserter med god bildekvalitet og "kommentarer eller skriftlig informasjon" fortløpende vil også kunne gjøre opplevelsen interessant

Fordi som liker sjangeren så ja

Ja!

Om det er godt produsert og TV-vennlig. Gjør det ekstra interessant om settingen er nyskapende, i motsetning til en standard publikumsopplevelse. En konsert laget for TV kan ofte gi mer enn å sitte i salen der man har mindre synsoversikt .

Ja, for de som er interesserte i klassisk musikk.

Masteroppgave Fjernsynsproduksjon

Emnebeskrivelse

En masteroppgave skal være et selvstendig arbeid som uttrykker studentens forståelse, refleksjon og modning.

Masteroppgaven i fjernsynsproduksjon består av to deler:

- 1) en mastergradsproduksjon i samarbeid med studenter fra henholdsvis fjernsynsregi eller fjernsynsteknikk, eller på egenhånd der antall studenter ikke går opp i produksjonsteam.
- 2) en teoretisk mastergradsoppgave (15 studiepoeng).

Mastergradsproduksjonen skal være en profesjonell fjernsynsproduksjon i et sendbart fjernsynsformat. Forslaget til produksjon skal være godkjent av veileder innen en fastsatt frist. Fjernsynsproduksjonens utforming vil variere med den retningen og fordypningen studenten har valgt.

For studenter som arbeider med dokumentar, vil en fjernsynsproduksjon bety en fjernsynsdokumentar i avtalt format (28 eller 58 minutter).

For flerkamerastudentene vil en fjernsynsproduksjon bety en direkte avviklet fjernsynsproduksjon av minst en times varighet.

Studentene i fjernsynsregi står for konseptutvikling, manus og regi, mens studentene i fjernsynsteknikk har ansvar for foto, lyd og redigering/avvikling. Produksjonene er samarbeidsprosjekter for regi- og teknikkstudentene. I tilfeller der antall studenter på regi, foto og lyd ikke kan deles inn i team, vil studenten måtte lage en selvstendig produksjon.

Mastergradsoppgaven skal gi faglig fordypning, økt innsikt, og vise studentens evne til å anvende teori og metoder i et konkret forskningsarbeid. I oppgaven skal studenten rapportere og reflektere over mastergradsproduksjonen.

For studieretning Dokumentar (både teknikk og regi) er oppgaven knyttet til arbeidet med eksamensfilmen. Registudentene i studieretning Flerkamera baserer oppgaven på sin eksamensproduksjon, mens teknikkstudentene i flerkamera knytter oppgaven til sin fagfunksjon innenfor en eller flere flerkameraproduksjoner (innen én sjanger, sport, show, eksperiment, etc.)

Oppgaven består av to hoveddeler, en rapportdel og en refleksjonsdel. I tillegg skal det være et appendiks. Oppgaven bør ha et omfang på 40-60 sider. Rapportdelen beskriver eksamensfilmen, eller flerkameraproduksjonen(e), og arbeidet med disse.

Refleksjonsdelen skal løfte produktet, eller fagfunksjonen, fra det spesielle til det generelle, og være analytisk.

Læringsmål

Hovedmålet er at studentene gjennom arbeidet med masteroppgaven skal styrke grunnlaget for å lage fjernsynsproduksjoner på et profesjonelt nivå. Arbeidet skal også øke studentenes innsikt i praktiske og teoretiske forutsetninger for fjernsynsproduksjon.

Undervisnings- og læringsmetode

Forelesninger, seminarer, veiledning i individuelt og i grupper, samarbeid i produksjoner, praksis. Dialog omkring produksjon, undervisning og pensum kjennetegner læringsmetoden

Studenten får tildelt en veileder for produksjonen og en for oppgaven.

Praksis

Studentene bør i emneperioden ha en praksisutplassering som er relevant for deres arbeid med produksjonen.

Særpensum

Tilknyttet oppgaven skal studenten i samarbeid med veileder sette opp et særpensum. Særpensumet skal gi grunnlag for den faglige refleksjon rundt produksjonen. Pensum skal bestå av referansefilmer/-programmer og litteratur (ca 500 sider), som kan sette deres egen produksjon i perspektiv.

Forkunnskaper

Alle emner må være bestått før studenten avlegger mastergradseksamen.

Emne er obligatorisk for

Master i fjernsynsproduksjon

Eksamensform

Det oppnevnes eksamenskommisjoner med tre sensorer, to interne og en ekstern. De interne er de oppnevnte veilederne for hhv Produksjon og Mastergradsoppgave.

Kommisjonen gir en foreløpig evaluering av studentens eksamensarbeid: Produksjonen (tilsvarende 30 stp) vurderes med karakteren bestått/ikke bestått, og Mastergradsoppgaven (tilsvarende 15 stp) med graderte karakterer A-F.

Deretter skal studenten gjennom en muntlig eksamen, i samtale med kommisjonen, vise at han/hun står inne for sine arbeider og det materialet de bygger på. Det er en forutsetning for å framstille seg til muntlig eksamen at både Produksjonen og Mastergradsoppgaven er bestått.

Etter muntlig eksamen gis en endelig karakter for masteroppgaven (45 stp), uttrykt med bokstavkarakterer A-F.

Av vitnemålets emnebeskrivelse vil også den foreløpige karakteren på Produksjonen framgå.

Innleveringsfrister

· For produksjonen: 1. juni

· For oppgaven: 1. juni

facebook
Search

+ Select Guests to Invite

152 Attending See All

 Tonje Noss Gunnari

 Stine Brastad

 Nina Birkeland

 Jostein Fjeldskår

 Janne Kjemperud

 Terje Moen

 Atle Bråthen

 Maren Edvardsen

9 Maybe Attending View

569 Awaiting Reply View

120 Not Attending View

SPØRREUNDERSØKELSE

You are Attending · Share · Public Event

Time Saturday, March 12 at 3:00pm - March 18 at 10:30pm

Location Internett

Created By Kari Marthe Braaten

More Info Hei!

Har dere mulighet til å svare på denne spørreundersøkelsen? Det tar ca 5 minutter å svare.

Undersøkelsens resultat vil bli brukt i min masteroppgave om TV-produksjon av klassisk musikk.

<https://web.questback.com/karimarthebraaten/klassiskpatv/>

Inviter gjerne venner til eventet.

På forhånd takk :)

Mvh Kari Marthe

Share: **Post** **Link** **Photo** **Video**

Write something...

Linda Marie Fjeldberg
ferdig!
March 16 at 12:18pm · Like · Comment

Stein Olav Rogne
Selvfølgelig Ina!!
March 15 at 9:39pm · Like · Comment

Masteroppgave Kari Marthe Braaten

Side 121

DVD Menuhin seniorfinale

Vedlegg 17